

CONCEPTVERSLAG VAN EEN WETGEVINGSOVERLEG

Vastgesteld

De vaste commissie voor Financiën heeft op 27 oktober 2014 overleg gevoerd met staatssecretaris Wiebes van Financiën over:

- het wetsvoorstel Wijziging van enkele belastingwetten en enige andere wetten (Belastingplan 2015) (34002).

Van het overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Financiën,
Duisenberg

De griffier van de vaste commissie voor Financiën,
Berck

**

Voorzitter: Duisenberg

Griffier: Maas

Aanwezig zijn tien leden der Kamer: Bashir, Tony van Dijck, Dijkgraaf, Duisenberg, Groot, Klaver, Koolmees, Neppérus, Omtzigt en Schouten,

en staatssecretaris Wiebes van Financiën.

Aanvang 11.03 uur.

De **voorzitter**: Ik open dit wetgevingsoverleg. Wij behandelen vandaag het Belastingplan 2015. Dit overleg is gepland tot maximaal 19.00 uur en het beperkt zich tot alleen de eerste termijn van de commissie. Volgende week maandag is het wetgevingsoverleg waarin de beantwoording in eerste termijn van de staatssecretaris en de volledige tweede termijn zullen plaatsvinden. Donderdag 30 oktober zal de staatssecretaris komen met schriftelijke antwoorden. De week na de volgende week vindt dan de plenaire afhandeling plaats, dus in week 46. Ik begrijp dat de heer Omtzigt een punt van orde heeft.

De heer **Omtzigt** (CDA): Als ik de pers en de kranten dit weekend zo volg, zou ik denken dat er op dit moment twee belastingplannen wat betreft auto's voorliggen. Er ligt een belastingplan voor van de VVD-fractie en er ligt een belastingplan voor van de regering. Ik heb het plan van de regering gezien; we hebben er inmiddels ook twee nota's van wijziging over gehad, maar ik heb nog geen plan van de VVD gezien. Ik wil dan ook graag zeker weten of dit wat nu voorligt, het plan is wat we nu behandelen. Ik vraag dit om de volgende reden. Vorig jaar zijn we tot op de laatste dag blijven veranderen aan de belasting op leidingwater en uiteindelijk is die toch niet ingegaan omdat het inmiddels zo'n puinzooi was geworden. Dus ik wil graag een bevestiging van de regering en de regeringspartijen dat alleen dit plan nu voorligt, dat er dus op dit moment geen andere plannen aan de orde zijn en dat als er over andere plannen gesproken wordt, er alleen in de Kamer over gesproken wordt en niet in een achterkamer, want anders hebben we een parallelle behandeling van dit Belastingplan.

Staatssecretaris **Wiebes**: Er ligt gewoon voor wat er voorligt en partijen hebben daarover de opvattingen die ze hebben die ze vandaag ook gaan uiten.

De **voorzitter**: Ik zie dat mevrouw Neppérus daarmee akkoord is. Ik wil mij er ook als voorzitter even bij aansluiten. Dit is wat er besproken wordt. Dus over dit plan gaat dit debat nu inhoudelijk.

De heer **Omtzigt** (CDA): Er vindt dus geen parallelle onderhandelingsronde plaats, zoals die vorig jaar plaatsvond over de belasting op leidingwater, waardoor we op het allerlaatste moment voor het blok gezet werden? Mijn vraag aan de regeringsfracties is dan ook of dit het plan is dat ze wensen te behandelen. Dat vraag ik met name aan de VVD-woordvoerder.

De **voorzitter**: Dan stel ik voor dat u die vraag weer stelt in de termijn van de VVD.

De heer **Koolmees** (D66): Ik wil de heer Omtzigt wel een beetje bijvallen, omdat vanmorgen in de krant toch duidelijk werd gezegd dat de VVD niet akkoord gaat met het plan, zoals het er nu ligt. Dan is wel de vraag hoe zinvol het is dat we nu gaan reageren op dit plan als het sowieso van tafel gaat. Ik sluit mij dan ook aan bij de vraag van de heer Omtzigt of er een alternatief plan is dat we vandaag zouden

kunnen behandelen of dat we mee zouden kunnen nemen in onze eigen beraadslagingen.

De **voorzitter**: Mevrouw Neppérus gaat straks spreken. Dan kunt u die vraag wederom stellen en dan krijgt u ongetwijfeld een helder antwoord.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Dan concludeer ik dat er in ieder geval geen aanvullend plan van de regering komt. Er kunnen natuurlijk altijd plannen komen van Kamerleden, maar het belangrijkste is nu even om te constateren dat er gaande dit proces niet een alternatief plan van de regering komt.

Staatssecretaris **Wiebes**: Er ligt gewoon voor wat er voorligt.

De **voorzitter**: Dan gaan we nu beginnen met de eerste termijn. Het woord is aan de heer Bashir van de SP.

De heer **Bashir** (SP): Voorzitter. Dit is het eerste belastingplan dat staatssecretaris Wiebes in de Kamer verdedigt. Hij lijkt bescheiden te beginnen, althans als het om de dikte van het pakket gaat. De staatssecretaris schrijft dat de Belastingdienst gebaat is bij rust. Daarom is dus het Belastingplan dit jaar dun. Daarin geven we hem gelijk, maar dan wel met de kanttekening dat het niet erg zinnig is om de Belastingdienst tegelijkertijd op te zadelen met enorme bezuinigingen. Deze bezuinigingen zijn weliswaar niet door het huidige kabinet doorgevoerd maar worden ook niet door dit kabinet teruggedraaid. De komende jaren krimpt namelijk het personeelsbestand bij de Belastingdienst verder, terwijl ambtenaren het werk nu al niet aankunnen. Om rust te krijgen is er dus meer nodig dan een dun belastingplan.

De SP-fractie wil dat de staatssecretaris haast maakt met zijn recent aan de Kamer toegezegde studie om met investeringen in de fiscus extra opbrengsten te realiseren. Kunnen we afspreken dat de staatssecretaris in maart al met een plan komt? Graag een toezegging.

De heer **Groot** (PvdA): De heer Bashir zegt dat de bezuinigingen niet worden teruggedraaid. Is hij het niet met mij eens dat die opmerking niet helemaal recht doet aan het feit dat in het regeerakkoord is afgesproken om middels een bedrag van 157 miljoen de Belastingdienst te versterken?

De heer **Bashir** (SP): De bezuinigingen worden voor een klein deel teruggedraaid, maar nog steeds is er netto sprake van een bezuiniging bij de Belastingdienst terwijl de ambtenaren daar nu het werk al niet aankunnen. We hebben dat ook gezien in de recente uitzending van Zembla hierover.

Voorzitter. Je moet eigenlijk nooit naar het aantal pagina's van een belastingplan kijken, want de maatregelen waar we het over gaan hebben, zijn wel heel ingrijpend. De staatssecretaris wil bijvoorbeeld meer belasting heffen op vermogen door het afschaffen van de ouderentoeslag in box 3. Ik vind het heel pijnlijk dat meer belasting op vermogen alleen voor ouderen met een laag inkomen geldt, namelijk ouderen met een inkomen tot €20.000. Ik denk dat veel ouderen met dat inkomen een klein spaarpotje hebben om van te kunnen leven. Vindt de staatssecretaris dit eerlijk? Zou het niet logischer zijn dat deze mensen hun kapitaaltje waarvoor ze eigenlijk al net zo veel rente krijgen als ze aan belasting betalen, aanwenden om van te leven? Kan de regering aangeven hoeveel koopkracht mensen die hiermee te maken krijgen, gemiddeld inleveren als gevolg van het schrappen van de ouderentoeslag? In de schriftelijke beantwoording lezen we dat de ouderen met een klein pensioen 6,4% hebben moeten inleveren sinds 2010. Dat is toch een vrij fors percentage. Vindt de staatssecretaris het rechtvaardig dat de ouderen weer eens gepakt worden? Met welke

maatregelen krijgen de ouderen straks ook nog te maken in 2016 en 2017? Tot hoever mag het koopkrachtverlies voor ouderen oplopen?

Waarom doen we niets aan het echte probleem, namelijk de ongelijke vermogensontwikkeling? 10% van de bevolking is sinds het begin van de crisis ruim 30 miljard euro rijker geworden en de armste 10% is in diezelfde periode ruim 10 miljard armer geworden. Die laatste groep had 32 miljard aan schulden wat inmiddels is opgelopen tot 42 miljard. Ze is dus eigenlijk 10 miljard verder in de schulden geraakt. Dit komt door de wijze waarop de belasting op kapitaal in Nederland geregeld is. In tegenstelling tot andere landen is die extreem laag. Van de totale belastinginkomsten komt in Nederland slechts 13% uit belasting op kapitaal. Gemiddeld in Europa is dit 20%. De 10% rijkste mensen in Nederland bezitten 61% van het vermogen. De rijkste 1% heeft 24% van het vermogen. De drie rijkste mensen in Nederland hebben net zo veel vermogen als de helft van alle huishoudens. Door deze scheefgroei groeit ook de tweedeling in de samenleving. Met een vermogenswinstbelasting zoals de SP deze al jaren bepleit, wordt werkelijk vermogen belast. Wie veel rendement behaalt, betaalt meer. Wie spaart en weinig rente krijgt, betaalt minder. Omdat winsten op grote vermogens hoog zijn, boekt het Centraal Planbureau al jaren een positiever saldo bij het voorstel van de SP om een vermogenswinstbelasting in te voeren. De opbrengst willen wij gebruiken om de lasten op arbeid te verlagen. Werken moet weer lonend worden. Dit zullen wij ook inbrengen in het kader van de bespreking van de herziening van het belastingstelsel. Omdat het nog wel even kan duren voordat het zo ver is, stellen we voor volgend jaar een miljonairsbelasting voor. Wie meer dan 1 miljoen euro aan vermogen heeft, moet 0,7% meer belasting betalen. De opbrengst hiervan willen we gebruiken om de belasting op kleine vermogens te verlagen. De mensen die het betreft betalen nu namelijk meer belasting dan ze aan rente ontvangen. Omdat ook de voorzitter van de PvdA en de voorzitter van de PvdA-fractie zich hiervoor hebben uitgesproken, verwacht ik ook steun vanuit de Kamer. Uiteraard verneem ik eerst graag de reactie van de staatssecretaris op ons voorstel.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Ik hoor het woord "miljonairsbelasting". Wilt u met de opbrengsten daarvan de belasting op kleine vermogens verlagen of de belasting op arbeid? U had het zo-even namelijk over beide in één zin.

De heer **Bashir** (SP): De SP wil de vermogenswinstbelasting invoeren. Dat is een belasting waarbij gekeken wordt naar iemands werkelijk genoten winst op zijn vermogen, dus het werkelijke rendement. Dat bepleiten we al jaren. In 2009 heb ik moties hierover ingediend in de Kamer. Bij zo'n belasting betaal je belasting over je rendement. Dat is voor iedereen eerlijk. Dat voorstel vergt echter wel voorbereidingstijd. We willen dat graag inbrengen bij de besprekingen over de herziening van het belastingstelsel. Voor volgend jaar stellen we dan ook een tussenmaatregel voor, namelijk de miljonairsbelasting. De opbrengst ervan gebruiken we om de belastingvrije voet voor kleine vermogens te verhogen.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Dan kunt u dat dus niet gebruiken voor het verlagen van de belasting op arbeid, terwijl u beide wilt. Bij de miljonairsbelasting kiest u dus voor lagere belasting op vermogen en bij de vermogenswinstbelasting kiest u voor verlaging van belasting op arbeid. Dit terwijl het een eigenlijk hetzelfde is als het ander.

De heer **Bashir** (SP): Dat klopt. In het kader van het Belastingplan voor volgend jaar hebben wij ervoor gekozen om de opbrengsten van de miljonairsbelasting te gebruiken om de belasting op kleine spaartegoeden te verlagen, maar op het moment dat we bij de herziening van het belastingstelsel ons punt van de

vermogenswinstbelasting hebben ingebracht, willen we de opbrengsten die daaruit voortvloeien -- die zijn fors omdat hoge vermogens veel rendement behalen -- gebruiken om de lasten op arbeid te verlagen.

In de vragenronde over de Miljoenennota heeft de SP vragen gesteld over box 2- en box 3-vermogen, maar we missen daarop nog veel antwoorden omdat de gegevens alleen met flinke vertraging geleverd kunnen worden. De meest recente gegevens hierover gaan namelijk over 2011. Bovendien zijn de gegevens afkomstig uit de aangiften. Dan weet je dus eigenlijk niets zeker. Er zijn nog steeds mensen die bijvoorbeeld hun vermogen uit het oog van de fiscus kunnen houden. Bovendien is in die cijfers geen rekening gehouden met aftrekposten en verliezen die mensen opvoeren. Is de staatssecretaris het met mij eens dat een goed zicht op vermogens in Nederland ontbreekt? Is hij het met mij eens dat dit belangrijke gegevens zijn en is hij bereid om na te denken over mogelijkheden om vermogens en vermogenswinsten beter in beeld te krijgen, bijvoorbeeld door het invoeren van een vermogensregister? Mijn fractie heeft zich ontzettend zitten ergeren aan een maatregel van de staatssecretaris die stiekem in het Belastingplan opgenomen lijkt te zijn. Dit is gebeurd in het kader van nettolijfrente en nettopensioen. Deze zijn conform het pensioenakkoord vrijgesteld van belasting in box 3, maar het stiekeme zit erin dat de nettolijfrente en het nettopensioen ook in artikel 32 van de Successiewet worden opgenomen. Artikel 32 is dus vrijgesteld van erfbelasting. Mensen die meer dan €100.000 aan inkomen hebben, kunnen belastingvrij sparen door middel van nettolijfrente en nettopensioen. Op het moment dat het potje overgaat naar de erfgenamen is het dus ook nog eens vrijgesteld van belasting. Waar zit de rechtvaardiging hiervoor? Waarom weer een vrijstelling voor de allerhoogste inkomens? Waarom wordt dit amper toegelicht in het Belastingplan? Hoeveel geld is met opname in artikel 32 van de Successiewet gemoeid en waarom is dit zo weggestopt in het Belastingplan?

Ik kom op de werkkostenregeling. We hebben nu twee regelingen naast elkaar en ook de SP is voorstander van vereenvoudiging van het belastingstelsel. De werkkostenregeling is een goede regeling die in één klap voor een forse vereenvoudiging zorgt, maar bij vereenvoudigingen moeten we niet doorschieten door in allerlei regelingen maar te gaan schrappen, want daarmee gooien we het kind met het badwater weg. Bijvoorbeeld de fiets van de zaak verdwijnt. De staatssecretaris lijkt dat schriftelijk enigszins te ontkennen en doet dit af als koudwatervrees, maar dit is natuurlijk wel waar het op uitdraait als de fiets van de zaak moet concurreren met bedrijfsuitjes en kerstpakketten. Dit alles moet namelijk straks uit hetzelfde potje betaald worden, terwijl het budget ook nog eens fors wordt beperkt. Heeft de staatssecretaris met de staatssecretaris van I en M afgestemd wat hij van plan is? Zo ja, dan ben ik benieuwd naar wat haar reactie was. Denkt zij hiermee haar doelstelling van 5% meer woon-werkverkeer per fiets nog te kunnen halen en, zo ja, hoe? Hierbij is zeker geen sprake van eenheid van beleid. De ene staatssecretaris wil dat we meer gaan fietsen en de andere staatssecretaris maakt dat financieel onmogelijk. Is er eenheid in het beleid en, zo ja, wat is dan het beleid en hoe moet dat gerealiseerd worden? De staatssecretaris zegt dat meer dan de helft van de werkgevers aangeeft de fiets van de zaak te willen behouden. Kan hij aangeven waarop hij dat baseert? Hoeveel procent van de werkgevers heeft dat aangegeven en wat zegt dan de andere helft van de werkgevers? Als de staatssecretaris deze gegevens heeft, kan hij ook inschatten wat de gedragseffecten zijn van het wegvallen van deze fiscale stimulans. We weten dat 20% van de fietsverkoop is te relateren aan de fiets van de zaak en dat mensen na aanschaf van een nieuwe fiets gemiddeld 10% meer fietsen dan daarvoor. Ook weten we dat maar de helft van de werkgevers het fietsplan doorzet in de nieuwe werkkostenregeling. Met deze gegevens moet de staatssecretaris volgens mij in staat zijn om te voorspellen wat dit betekent voor het

aantal gereden kilometers op de fiets en, ook belangrijk, voor de werkgelegenheid in de sector. Graag dus een goede reactie van de staatssecretaris.

Vóór 2001 werden grote en kleine werkgevers ongelijk behandeld. Werkgevers met een eigen fitnessruimte konden deze belastingvrij vergoeden. Werkgevers die deze niet hadden, bijvoorbeeld kleine bedrijven, konden dat niet. Die ongelijkheid werd weggenomen, maar ze blijkt nu weer te worden ingevoerd. Klopt het dat bedrijfsfitness vanaf 2015 onbelast is als hij op de werkplek gebeurt, en wordt belast als hij niet op de werkplek gebeurt? Vindt de staatssecretaris dit onderscheid tussen grote en kleine werkgevers -- want daar komt dit uiteindelijk op neer -- rechtvaardig? Ik wil het ook over de fitness van werknemers hebben: bedrijfsfitness met het oog op fitheid. Als fitness alleen op de werkplek kan en niet meer ergens anders, zullen veel mensen dat niet meer gaan doen en zullen werkgevers waarschijnlijk stoppen met het aanbieden van bedrijfsfitness. Ik vraag de staatssecretaris of het logisch is om terug te gaan naar de situatie van voor 2001 en dat werkgevers weer ongelijk worden behandeld. Graag een reactie.

Ik kom op de organisaties met veel vrijwilligers. Betekent de uitleg van de staatssecretaris dat er voor organisaties met veel vrijwilligers eigenlijk niets verandert ten opzichte van de oude regeling? Kan de staatssecretaris concreet aangeven wat er voor deze organisaties, waaronder de brandweer en sportverenigingen, verandert? Wij krijgen namelijk verontrustende signalen over de vrijwilligersvergoeding, die in verschillende organisaties omlaag zou moeten. Klopt dit? Het kan toch niet zo zijn dat vrijwilligerswerk door de werkkostenregeling wordt ontmoedigd? Ten slotte ben ik benieuwd naar de kosten van de verschillende zaken die in de werkkostenregeling worden geregeld, zoals het noodzakelijkheids criterium, de concernregeling en de vrijstelling voor branche-eigen producten. Kan de staatssecretaris een overzicht verstrekken van het budgettaire belang van alle wijzigingen in de werkkostenregeling?

De SP is voorstander van het vergroenen van het belastingstelsel. Op die manier betaalt de vervuiler, en de opbrengsten ervan kunnen worden gebruikt om de lasten op arbeid te verlagen. Daarom juichen we de invoering van de verbrandingsbelasting toe. De SP pleit niet voor niets al jaren voor de invoering van een verbrandingsbelasting. Het is ons daarbij echter niet alleen te doen om de extra inkomsten, maar vooral om het milieueffect. De invoering van een verbrandingsbelasting moet vooral recycling en hergebruik stimuleren. Bij een gelijk tarief voor stortbelasting en verbrandingsbelasting is zoiets volgens de SP-fractie niet het geval. Met de Ladder van Lansink in het achterhoofd zou je denken dat het tarief voor de stortbelasting normaliter hoger zou moeten zijn, maar Nederland stort relatief weinig en verbrandt relatief veel. Daarbij gaat het om afval dat ook gerecycled had kunnen worden, maar vanwege de lage kosten voor verbranding was het gewoon gemakkelijker om het te verbranden. Het lijkt daarom logisch om het tarief van de verbrandingsbelasting juist iets te verhogen om recycling en hergebruik te stimuleren. Hoe kijkt de staatssecretaris naar een hoger tarief voor de verbrandingsbelasting, bijvoorbeeld van €20?

Nu de exportheffing en de importvrijstelling bij de verbrandingsbelasting. De SP-fractie is niet overtuigd door de redenering van de staatssecretaris, juist omdat deze in antwoord op de vragen van de VVD-fractie aangeeft dat het belasten van buitenlands afval de verbrandingsbelasting alleen maar eenvoudiger en uitvoerbaarder zou maken. Waarom schaft de staatssecretaris de importvrijstelling niet af en voert hij geen exportheffing in? Zo maakt hij de verbrandingsbelasting niet alleen eenvoudiger, maar haalt hij ook meer inkomsten op en behaalt hij een groter positief milieueffect. Graag een reactie hierop van de staatssecretaris.

De andere milieubelasting waarmee de staatssecretaris positieve resultaten kan behalen, is de energiebelasting. Europees gezien, maar vooral in vergelijking met Duitsland, is de energiebelasting voor grootverbruikers ten opzichte van die voor

kleinverbruikers heel laag. De SP-fractie is het daarnaast niet eens met de redenering van de staatssecretaris dat het terugbrengen van het aantal tariefschijven niet leidt tot een vereenvoudiging van de energiebelasting. Wanneer wordt gekeken naar het aantal verbruikers per tariefschijf, kan er volgens ons wel degelijk een vereenvoudiging worden bereikt. Bij zowel aardgas als elektriciteit gaat het om maar 300 grootverbruikers die in het lage tarief vallen. Bij aardgas vallen 200 verbruikers in de op-een-na-laagste tariefschijf. Bij elektriciteit gaat het om 9.000 verbruikers in het op-een-na-laagste tarief. Waarom kunnen we deze twee laagste tariefschijven niet samenvoegen? Het valt ons op dat de elektriciteitsprijs voor grootverbruikers echt heel laag is. Waarom kiest de staatssecretaris hier niet voor vergroening en verhoogt hij het tarief niet een heel klein beetje? De opbrengst daarvan kan worden gebruikt om de lasten op arbeid te verlagen. Volgens mij wil de staatssecretaris dat ook. De bpm- en mrb-verhoging voor auto's met dubbele cabines vinden we wel een heel goede maatregel. De SP vraagt zich eigenlijk af waarom deze maatregel niet eerder is genomen. De auto's worden meestal gebruikt voor personenvervoer en niet voor vracht, dus deze auto's moeten ook zo worden belast. De redenering van de staatssecretaris, dat er een overgangstermijn van één jaar voor deze auto's moet zijn, onderschrijft de SP-fractie niet. Kopers en autohandelaren hebben geruime tijd eigenlijk een voordeel gehad door een maas in de wet. Dit voordeel moet zo snel mogelijk worden afgepakt. Hoeveel extra inkomsten levert de invoering op 1 januari 2015 op?

Wij vragen in dit kader ook dringend aandacht voor MMBS-voertuigen die voorheen gewone voertuigen waren, maar zijn omgebouwd. Op dit moment kan iedereen zijn personenauto heel eenvoudig ombouwen tot een MMBS-voertuig, een motorrijtuig met beperkte snelheid. Je hoeft alleen maar even te googelen voor de ombouw mogelijkheden. Je kunt ook een auto kopen als MMBS-voertuig; het voordeel is dan dat je geen wegenbelasting betaalt. Dit gebeurt nu massaal in dorpen en steden; mensen bouwen hun auto om tot een MMBS-voertuig en betalen dan geen belasting meer. Ze hebben dan ook geen kenteken meer. Volgens mij kan dat niet de bedoeling zijn. Hoe gaat de staatssecretaris dat nog in dit Belastingplan regelen? Graag een reactie.

Nu het voorstel over de leaserijders. Wij waren buitengewoon verrast door de nota van wijziging die ons afgelopen donderdag bereikte over de aanpak van leaserijders. De SP-fractie heeft al veel eerder, in 2009, gepleit voor een gelijk afbouwmodel, waarin ieder jaar de uitstootgrenzen een beetje zouden worden verscherpt, waardoor automobilisten en autofabrikanten zouden worden gestimuleerd om schonere auto's te produceren. Maar wij kunnen er niet mee leven dat nu abrupt, per 2016, heel veel mensen worden opgezadeld met gigantisch hoge kosten. Wij steunen dit plan daarom niet. Wij vragen de staatssecretaris om zijn nota van wijziging in te trekken en om later hierover met de Kamer van gedachten te wisselen, zodat we in de loop van volgend jaar met een goed plan kunnen komen waar iedereen zich in kan vinden. De SP heeft geen moeite met het verkleinen van de doelmatigheidsmarge met betrekking tot de gebruikelijkloonregeling, zodat het verschil tussen dga's en gewone werknemers wordt verkleind. Wij hebben wel zorgen over de ondernemer, die ineens moet gaan bewijzen dat een andere dienstbetrekking meer vergelijkbaar is dan de dienstbetrekking die is aangewezen door de inspecteur. De ondernemer heeft een enorme achterstand ten opzichte van de inspecteur, die in zijn functie natuurlijk heel veel dienstbetrekkingen tegenkomt. Denkt de staatssecretaris dat een dga gemakkelijk in staat is om de meest vergelijkbare dienstbetrekking aan te wijzen? Zo ja, waarop baseert hij dat dan? In antwoord op vragen van D66 zegt de staatssecretaris dat de wijziging voor alle dga's geldt op wie de gebruikelijkloonregeling van toepassing is. Kan de staatssecretaris uiteenzetten op welke dga's de gebruikelijkloonregeling níét van toepassing is? In antwoord op onze vragen zegt de staatssecretaris dat de omvang van het beheerd vermogen en de

daarvoor gewoonlijk te verrichten beheerhandelingen een rol spelen bij de bepaling van de toepasselijkheid van de gebruikelijkloonregeling. Kan de staatssecretaris hierop ingaan? Bij welke omvang van het beheerd vermogen is de gebruikelijkloonregeling van toepassing en bij welke omvang niet? Welke beheerhandelingen vallen onder de gebruikelijkloonregeling?

Het doel van de regering is om werknemers en dga's gelijk te behandelen. Daar ben ik het, zoals gezegd, mee eens. Dit zou echter gemakkelijker kunnen. De commissie-Van Dijkhuizen heeft bijvoorbeeld aangegeven dat er een vrij goed evenwicht tussen dga's en werknemers was toen het hoge Vpb-tarief 35% bedroeg. Het zou dan toch makkelijker zijn geweest om het hoge Vpb-tarief te verhogen? Heeft de staatssecretaris dat overwogen? Dit zou namelijk in één keer hebben gezorgd voor een betere oplossing van de problemen die nu moeten worden opgelost. Graag een reactie van de staatssecretaris.

Ik ga verder over de zorg. In het Belastingplan worden de solvabiliteitseisen voor verzekeraars gelijkgetrokken met die voor banken. De SP vindt het verstandig dat verzekeraars, net als banken, ook voldoende buffers aanhouden. De zorgverzekeraars maken het echter wel erg bont. Zorgverzekeraars hebben zo'n 9 miljard euro aan vermogen. Dat is een overschot van 4,8 miljard boven op de door de Nederlandsche Bank vereiste 4,2 miljard euro. Dat is dus meer dan het dubbele van wat nodig is. De staatssecretaris schrijft in de nota naar aanleiding van het verslag dat de minister van VWS voorstander is van het laten terugvloeien van deze grote oversolvabiliteit naar de verzekerden via een lagere nominale premie, maar dat het kabinet de zorgverzekeraars niet kan dwingen om de premies te verlagen ten koste van de reserves. Welke fiscale mogelijkheden zouden er zijn te bedenken om verzekeraars wél te stimuleren om hun teveel aan vermogen in te zetten voor premieverlaging? Is het mogelijk om het aanhouden van te veel reserves fiscaal af te straffen? Ik vraag de staatssecretaris om hier uitgebreid op te antwoorden.

Ik kom op mijn laatste onderwerp: de accijnzen. Tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen heeft de staatssecretaris veelvuldig gezegd dat wij niet uit de pas lopen met de daling van de dieselverkoop. Hij zei dat de daling in België ongeveer net zo groot is. Maar wat blijkt? Wij zijn erachter gekomen dat de verkoop van benzineauto's in België explosief is gestegen: in 2011 was 24% van de nieuwe geregistreerde voertuigen een auto met een benzinemotor; vorig jaar was dat percentage opgelopen tot 34 en afgelopen mei was het zelfs 37. Dat komt doordat de Belgische regering benzine fiscaalvriendelijker is gaan behandelen en benzine daardoor ten opzichte van diesel goedkoper is geworden. Waarom heeft de staatssecretaris dit er niet bij gezegd? Wij willen ook weten of de staatssecretaris ons een overzicht van de verkoop van diesel, lpg en benzine in België en Duitsland kan verstrekken. Daarnaast vraag ik de staatssecretaris om te reageren op Panteia, dat voorspelde dat accijnsverhogingen in combinatie met de btw-verhoging in de komende twee jaar leiden tot minstens 7.000 banen minder en dat dit de schatkist 438 tot 480 miljoen zou kosten. Wat ons betreft moet de verhoging van de accijnzen worden teruggedraaid. Een verhoging van de accijnzen is niet goed voor de automobilist, niet goed voor de pomphouders en niet goed voor de grenseconomie. Kan de staatssecretaris dit voor elkaar krijgen?

De heer **Groot** (PvdA): Gaat de SP daar een amendement voor indienen, inclusief dekking?

De heer **Bashir** (SP): De SP-fractie is voorstander van het verlagen van de accijnzen. Wij gaan een amendement indienen om de accijnzen te verlagen. Wat de dekking betreft: wij betwijfelen of hier een budgettaire dekking mee gepaard gaat. Wij denken dat je door een verlaging van de accijnzen meer opbrengsten kunt realiseren;

kijk daarvoor alleen maar naar de cijfers voor de grenspomphouders. Wij betwisten dus de noodzaak van een dekking.

De heer **Groot** (PvdA): Ik stel vast dat de heer Bashir voorstander is geworden van de Laffercurve. Ik begrijp dat er, in plaats van een dekking, op deze manier een extra uitgavenpost kan worden gefinancierd?

De heer **Bashir** (SP): Ik heb op mijn kamer een uit mijn computertje gerold stapeltje liggen met overzichten van de grenspomphouders. Daarin kun je exact zien wat de verhoging van de accijnzen voor de grenspomphouders heeft betekend. Hoe hoger de accijnzen werden gemaakt, hoe minder verkoop er in de grensstreek is gerealiseerd. Daardoor zijn pomphouders heel veel geld misgelopen, maar ook de Staat. Als de accijnzen worden teruggebracht op het niveau van voor 2014, zorg je ervoor dat de verkoop die nu wordt misgelopen, weer in Nederland kan worden gerealiseerd. Dus meer accijnsopbrengsten, meer vennootschapsbelasting én meer inkomstenbelasting. Immers, als die inkomsten in Nederland worden gerealiseerd, worden ze hier ook belast. Dit verdient zichzelf dus terug.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Ik vind het een beetje jammer dat er geen echte dekking bij dit amendement komt, want misschien zou het daarmee wel een kansrijk amendement zijn. De heer Bashir maakt het nu kansloos. Het doet er niet toe of hij met zijn redenering gelijk heeft of niet, want deze Kamer redeneert in overgrote meerderheid dat amendementen moeten worden gedekt, bijvoorbeeld door bezuinigingen elders. Als de heer Bashir dit niet doet, maakt hij het voor de Kamer onmogelijk om dit amendement aan te nemen. Waarom dient de SP een kansloos amendement in?

De heer **Bashir** (SP): Het amendement is helemaal niet kansloos. Als de hand van de heer Dijkgraaf bij de stemmingen omhooggaat, wordt het gewoon aangenomen.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Voorzitter, een puntje van orde: als we kunnen afspreken dat amendementen voortaan kunnen worden aangenomen als ik mijn hand omhoog doe ... Nee, ik wil graag een inhoudelijk antwoord. De heer Bashir loopt hier langer rond. Als de SP een amendement indient, moet ze toch de bedoeling hebben om niet alleen naar de pers te lopen met het mooie amendement dat ze heeft ingediend, maar ook om de belastingwetgeving daar daadwerkelijk mee te veranderen. De heer Bashir kan het ermee eens zijn of niet -- en ik heb er ook weleens mijn twijfels bij -- maar hij weet dat het moet worden gedekt door bezuinigingen; anders werkt het gewoon niet. Zo krijgt de heer Bashir nooit een Kamermeerderheid. Dit soort ex-postgedragseffecten, beredeneerd als dekking ingezet, worden door een grote meerderheid in deze Kamer niet geaccepteerd. Waarom zet hij geen ordentelijke dekking in dat amendement?

De heer **Bashir** (SP): Ons amendement om de accijnzen weer te verlagen naar het niveau van voor 1 januari 2014 zal de Kamer snel bereiken. Wat de dekking betreft, op het moment dat er een verschil van inzicht is of een amendement nu geld kost of niet zou het raar zijn als ik dekking moet vinden om vervolgens mensen tegemoet te komen die vinden dat er wel dekking nodig is. Ik denk dat lagere accijnzen meer opbrengen. Dus eigenlijk leidt ons amendement tot een budgettaire opbrengst in plaats van tot een derving. Laten we het gewoon doen, dan zien we verder wel wat de effecten zijn, niet alleen voor de accijnsopbrengsten maar ook voor de opbrengsten uit de inkomstenbelasting, de vennootschapsbelasting en de btw, want die zijn ook fors.

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Voorzitter. Het is toch altijd jaarlijks een bijzonder gebeuren wanneer de Kamer ruim twee weken lang over het Belastingplan gaat praten. Voor deze staatssecretaris is dit ook zijn eerste Belastingplan. Ik begin met het punt waarvan collega's ook al zeiden dat zij er een punt van orde over hadden, namelijk de autobelasting.

De nota van wijziging die ons afgelopen donderdag bereikte, heeft ons gewoon overvallen. Het leek ons verstandig als VVD om de wijziging van autobelastingen mee te nemen bij de stelselherziening van alle belastingen. Echter, er ligt nu een stuk -- het enige stuk waar wij over praten, want willen wij dat veranderen, dan moeten wij een amendement indienen -- dat leidt tot lastenverzwaring voor veel mensen met een auto van de zaak. Werken wordt dus duurder.

Daarnaast wordt de elektrische auto toch weer verwend. Dat zou gebaseerd zijn op het energieakkoord. Wij vinden dat toch wel een heel ruime uitleg van dat akkoord. De VVD zou daarom liever zien dat wij de gehele zaak bespreken in het overleg over belastingherziening of, als de branche echt snel duidelijkheid wil hebben, in de komende dagen en weken. Dan zou dat eventueel kunnen leiden tot een amendement. Zoals het plan er nu ligt, kunnen wij daar niet mee leven. Het leidt tot lastenverzwaring en pampert en vertroetelt een bepaalde categorie auto's. Wij waren bezig de belastingen te versimpelen, maar als ik dit lees, hoeven wij het woord "versimpeling" niet meer te gebruiken.

De heer **Omtzigt** (CDA): Dat zijn heel scherpe woorden van de VVD-fractie. Betekent dit dat die fractie niet kan leven met het Belastingplan als dit daarin blijft staan?

Mevrouw **Neppérus** (VVD): De VVD-fractie zal werken aan een amendement. Wij verwachten daarvoor steun te krijgen. Dan zullen wij het geheel bekijken. Een belastingplan is belangrijk, maar dit is voor ons een zwaar punt.

De heer **Omtzigt** (CDA): Nog even iets scherper. De VVD zegt nu heel scherp: wij gaan deze autobelastingen niet meemaken. Ik hoor net dat wij zo meteen een rondetafelbijeenkomst gaan organiseren. Daarbij zult u onze steun krijgen, dus wij zullen de autolobby hier deze week rustig gaan uitnodigen. Dan zullen wij tien verschillende verhalen krijgen. Dat vind ik prima, maar als aan het eind daarvan dit plan op tafel ligt, stemt de VVD dan tegen het Belastingplan of gaat de VVD wel weer schielijk terug in het hok, zoals zij altijd doet?

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Eerst even een verduidelijking: ik had het niet over een rondetafelbijeenkomst maar gewoon over hier in gesprek gaan met elkaar. Dat was wat ik zei, maar als de heer Omtzigt daar andere suggesties over heeft, hoor ik die wel van hem. Dan zijn die bespreekbaar.

Het weegt wel zwaar voor ons dat de bijtelling zo wordt aangescherpt. Vandaar dat wij gaan werken aan een amendement. Ik ga uiteraard luisteren naar het antwoord. Ik begrijp dat het CDA wel dekking heeft voor de accijnzen, maar daarin wordt de bijtelling nog meer aangescherpt als ik het goed zie. Wij vinden dit zo onverwacht niet kunnen. Ik hoop dus dat het amendement om dit eruit te halen, dan wel het te veranderen, steun vindt. Anders zullen wij het opnieuw bezien. Als-danvragen zijn altijd boeiend, maar daar geef ik graag antwoord op op het moment dat dit aan de orde is.

De heer **Koolmees** (D66): Op hetzelfde punt heb ik een vraag. Er komt een amendement van de VVD. Ik ben daar zeer benieuwd naar, maar dan is wel de vraag hoe het voorstel in dat amendement in de opstelling van de VVD wordt gedekt, zodat wij daar verder als commissie ook over kunnen nadenken. De VVD heeft het

namelijk over een lastenverzwaring. Dat betekent dat de belastingopbrengsten omhoog gaan volgens de VVD.

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Het voorstel zoals het er nu ligt, is een combinatie van een halve vrijstelling voor de elektrische auto's en een dekking uit extra bijtellingen. Dus je zult een combinatie moeten gaan vinden. Of je schrapt het een en dan is de bijtelling ook van tafel, of je kijkt of je aan beide kanten iets kunt doen. Daarover wil ik de komende dagen in gesprek, ook met anderen.

De heer **Koolmees** (D66): Dit blijft toch een beetje vaag. Ook ik wil in gesprek, maar maar dan graag over een concreet voorstel. In de stukken van de staatssecretaris staat dat er uiteindelijk sprake is van een verschuiving van 37 miljoen. Dit wordt inderdaad ook gebruikt voor de doelstellingen uit het energieakkoord. Ik hoor van de VVD en ook van de autolobby dat de extra lastendruk door deze maatregel €170 per maand zou zijn. Dat suggereert dat het om veel meer gaat dan 37 miljoen. Dan is wel de vraag wat de concrete dekking is. Waar wordt dat geld dan gevonden? Hier geldt hetzelfde als bij de heer Bashir van de SP: gratis geld bestaat niet, dus er moet wel een plan komen met een alternatieve dekking. Ik neem aan dat de VVD dat dan ook serieus gaat voorstellen.

Mevrouw **Neppérus** (VVD): De VVD is altijd serieus, naar ik aanneem net als de heer Koolmees. Het voorstel zoals het er nu ligt, beslaat een enorme uitgave, namelijk het behoud van de vrijstelling voor de motorrijtuigenbelasting voor de elektrische auto's. Daar zit de uitgavenkant. Als je die dus gewoon beperkt, zijn de inkomsten die je nodig hebt om dat te dekken aanzienlijk kleiner. Als je het helemaal niet zou doen, is dat helemaal mooi. Als je een combinatie zou vinden, gaat het aanzienlijk omlaag. Je zult dus aan twee kanten iets moeten doen, dat is gewoon helder.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Ik hoor de VVD eigenlijk twee dingen zeggen bij monde van mevrouw Neppérus. Aan de ene kant zegt zij: neem het mee bij de stelselherziening, dus wacht nog even met nieuwe maatregelen. Aan de andere kant hoor ik haar zeggen: we komen met een alternatief amendement, met een andere invulling. Het is volgens mij of het een of het ander. Of we stellen het uit en we komen in het Belastingplan 2016 pas met dit soort dingen. Dan weten we dat we een gat hebben, maar dan is er ook nog wel wat tijd om dat te dichten. Of de VVD komt met een amendement, met een alternatief voorstel dat gedekt is. Wat gaat de VVD nu precies doen?

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Er zal hoe dan ook een amendement nodig zijn, want als ik zeg dat wij dit moeten gaan bespreken, heb ik bij het nieuwe stelsel een amendement nodig om dit nu uit de stukken te krijgen. Dus juridisch zeg ik dat ik hoe dan ook een amendement nodig heb. Dan zijn er twee mogelijkheden, maar daarover wil ik gewoon met collega's en met het kabinet in gesprek. Als we zeggen "niet doen", dan staat in het amendement dat we het er nu helemaal uithalen. Dat heb ik de heer Bashir ook horen zeggen. Dat zal bij amendement moeten, anders zit het er gewoon in. Of je zegt dat wij de komende dagen in gesprek gaan over een alternatief. Dat zal dan ook bij amendement moeten worden geregeld, waarin dan komt te staan: beperk de vrijstelling in de motorrijtuigenbelasting aanzienlijk of schrap die helemaal. Dat betekent dat je ook de verzwaring van de bijtelling voor de leaserijder aanzienlijk kunt beperken.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Mevrouw Neppérus heeft natuurlijk helemaal gelijk dat in beide gevallen een amendement nodig is. De vraag is alleen of dat gedekt moet

worden of niet. Dan kun je van mening verschillen of je vindt dat nu de knoop moet worden doorgehakt voor 2016 of bij de stelselherziening.

Ik proef bij mevrouw Neppérus dat ze eigenlijk een voorkeur heeft voor het laatste, maar dat ze zich openstelt voor alternatieven als die goed zouden zijn.

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Ik heb een voorkeur om het te doen bij de stelselherziening, maar als er druk zou zijn dat er snel duidelijkheid moet komen voor het jaar 2016, zijn we uiteraard bereid om er de komende dagen over te praten en dan wel het alternatief te vinden dat betekent dat de vrijstelling maar ook de bijtelling wat minder wordt. Dan heb je dus een gemengd amendement. Daarop wil ik gewoon een reactie horen van de staatssecretaris, maar ik wil er ook zeker met collega's over praten.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Ook wij waren erdoor verrast dat er plotseling een nota van wijziging kwam. Het is wel lastig omdat je dan geen vragen meer kunt stellen, terwijl dit toch een heel groot item is. Dit is wel een staatssecretaris van de VVD. Was mevrouw Neppérus ervan op de hoogte dat deze nota van wijziging eraan kwam?

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Het gaat om een staatssecretaris van de VVD. We zijn trots op hem, hij doet goed werk. Maar ik zeg er ook bij dat we als fractie ook onze verantwoordelijkheid hebben, die hebt u allemaal, en regeringspartijen hebben gewoon een stuk verantwoordelijkheid. Op dit punt zijn we uiterst kritisch. Ik heb iets eerder een signaal gehoord, maar ook niet veel eerder.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Wij hebben niet eerder een signaal gehoord. Ik kan concluderen dat mevrouw Neppérus nu dus eigenlijk tegen de eigen staatssecretaris zegt: gooi dit plan maar in de prullenbak, want dit is niet wat wij willen. Ik heb gehoord dat de PvdA-fractie er wel mee kon instemmen. Die was er wel positief over, in elk geval niet negatief. Die herkende wel het een en ander. Mevrouw Neppérus zal dan toch ook de PvdA tegemoet moeten komen. Als ze nu zulke grote woorden spreekt over het elektrisch rijden dat vertroeteld wordt, hoe denkt zij de PvdA dan over de streep te gaan trekken?

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Er zijn ook een heleboel andere maatregelen waarmee dat elektrisch rijden al enorm wordt ondersteund in Nederland. Het heeft de afgelopen jaren ook miljarden bij elkaar gekost. Wij hebben gewoon ons plan. Wij zeggen dat wij een ander stuk met een ander voorstel willen zien. Daar zullen wij ook zelf mee komen in een amendement, ofwel het helemaal uitstellen tot de stelselherziening, ofwel hier de komende dagen verder over praten. De heer Groot kan altijd heel goed zijn standpunt verwoorden. Dat lijkt me verreweg het beste.

De heer **Bashir** (SP): De meerderheid van de Kamer is verrast door deze nota van wijziging. Als ik het goed begrijp, was mevrouw Neppérus er niet verrast over omdat zij al signalen had gekregen. Waarom vraagt mevrouw Neppérus niet aan de staatssecretaris om zijn nota van wijziging in te trekken of om die door middel van een derde nota van wijziging ongedaan te maken? Dan kunnen wij als Kamer de komende tijd rustig hierover in discussie en de tijd nemen in plaats van dit er vlug, vlug nog even doorheen te jagen.

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Bij de woorden "vlug, vlug" die de heer Bashir gebruikt, kan ik me wel iets voorstellen. Ik denk altijd dat het meest zuiver is om als je een voorstel vanuit de Kamer wilt veranderen, dat bij amendement te doen, want dan kan iedereen het tijdig zien. Mocht de staatssecretaris er anders over denken, dan

hoor ik dat graag, maar met een amendement is iedereen altijd meteen op de hoogte als je iets wilt. Vandaar mijn voorkeur voor een amendement.

De heer **Bashir** (SP): Het voorstel gaat in per 2016. Wij bespreken nu het Belastingplan voor 2015. Dan is het toch logischer dat degene die het probleem heeft veroorzaakt, namelijk de staatssecretaris, hier ook het probleem gewoon oplost en dat het niet op ons bordje komt dat wij een amendement moeten indienen en dekking moeten vinden?

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Nogmaals, in het huidige voorstel zit een tegemoetkoming en een stuk lastenverzwaring. Die moet je dus allebei bekijken. Wat de VVD betreft, doen we dat in de komende maanden als wij spreken over de stelselherziening. Maar mocht er toch een noodzaak zijn om de branche al duidelijkheid te geven met het oog op 2016, dan zijn wij bereid om daar de komende dagen en weken over te spreken. Het gevoel van de heer Bashir dat het allemaal vlug, vlug is, dat mevrouw Schouten ook noemde, kan ik mij voorstellen, want ik voelde mij ook overvallen.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Ik snap de paniek bij de VVD, want die dreigt nu ook de autorijder te verliezen. De VVD was altijd de partij voor autorijdend Nederland. Ze kwam eerst met een forensentaks, daarna met een accijnsverhoging en nu met een leasetaks. Dus ik snap wel de paniek bij de VVD. Ik kan mevrouw Neppérus wel uit de brand helpen. In 2016 staat er sowieso een heel zware lastenverzwaring op de rol. Daarom is de staatssecretaris met dit voorstel gekomen. Dus de VVD komt er niet met een amendementje van 37 miljoen, want zij moet nu het basispad volgen. Daarin staat in 2016 het afschaffen van de 4%- en 7%-tarieven. Gaat u dat ook repareren? Of repareert u nu alleen voor de Bühne 37 miljoen en schuift u iets naar de elektrische rijder en verlicht u iets bij de anderen? De lastenverzwaring van bijna €2.000 per jaar voor de leaserijder staat en die blijft overeind.

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Ik zei net -- het wordt bijna een herhaling -- dat wij dit aan de ene kant doen. Mocht er aan de andere kant in de handhaving zoals nu is voorgesteld van 7% ook een stuk zitten dat extra geld kost, dan zal ik dat daar graag bij betrekken. Dus wat zit er totaal in? Wellicht kan de staatssecretaris die vraag ook gewoon beantwoorden.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Is nu de inzet van de VVD om de lastenverzwaring die sowieso in het basispad zit voor 2016 ook te repareren met het amendement? Of is de inzet van de VVD om dit voorstel in de tweede nota van wijziging te repareren? Dat is de cruciale vraag op dit moment. Want anders blijft de leaserijder belast worden met een gigantische rekening.

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Het stuk dat echt enorme wijzigingen aanbrengt, is deze nota van wijziging. Daar gaan mijn vragen en opmerkingen over. Maar ik zeg er wel bij dat ik het totaal aan kosten gewoon wil zien. Ik wil zien hoe de totale uitgaven in dat plaatje zitten en of er meer is dan alleen maar dat stukje van de motorrijtuigenbelasting. Ik wil ook zien wat het andere deel kost om de goedkopere bijtelling daar te handhaven.

De heer **Omtzigt** (CDA): Ik heb een punt van orde. Wanneer kunnen wij hier het tegenvoorstel, namelijk het amendement verwachten?

De **voorzitter**: Die vraag geleid ik graag door aan mevrouw Neppérus.

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Ik ga in de komende dagen mijn best doen met collega's. Dan zullen wij dat gewoon bezien. Ik probeer het tempo erin te houden, al is mijn eerste voorkeur om dit mee te nemen bij de stelselherziening. Anders gaan we daarover de komende dagen gewoon in gesprek. De heer Omtzigt vond het vorige keer allemaal nogal laat met de nota's van wijziging. Dat kan ik mij voorstellen. Ik vond dit ook al laat. Vandaar.

De heer **Klaver** (GroenLinks): Er wordt met de collega's gesproken. Met welke collega's is dan een overleg gepland? Ik heb nog niets in de agenda staan. De anderen ook niet, hoor ik.

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Ik zal graag noteren welke collega's interesse hebben om mee te praten. De heer Dijkgraaf steekt zijn hand omhoog. We kijken wat mogelijk is. Wie interesse heeft, melde zich. Anders gewoon tot volgende week, maar ik zou het liever eerder doen, dat lijkt me beter voor iedereen.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat u uw betoog vervolgt.

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Dat ga ik doen, voorzitter.

We komen nu bij de andere belastingen. Het Belastingplan ligt naar het gevoel van de VVD op een goede koers. Voor ons geldt nog steeds dat werken moet lonen. We zijn daarom ook blij dat in het Belastingplan een verhoging van de arbeidskorting staat, want dat is toch gewoon essentieel.

Ook het punt dat huiseigenaren met een restschuld worden ontzien, vinden wij van belang, net als het voorstel dat de btw-verlaging voor de bouw nog een halfjaar wordt verlengd. Dat zijn dingen die gewoon goed zijn.

Wel zien wij in het Belastingplan, want zo dik was het nog niet eens, waarop wij de komende maanden en jaren nog steeds toetsen als uitvoerbaar. Dat is toch een wezenlijke vraag, zijn wetten uitvoerbaar? De staatssecretaris heeft eerder geschreven over de uitvoeringstoets. Wanneer kunnen wij die verwachten? Dit is ook in de schriftelijke stukken door een paar collega's aan de orde gesteld. Ik vind dit een wezenlijk punt. Dat spreekt ons erg aan. Wil de staatssecretaris ons nog eens waarschuwen als wij dreigen het goede pad te verlaten?

Vorig jaar ben ik uitgebreid ingegaan op fraude, fraudebestrijding en op meer maatregelen. Hoe kun je die gereedschapskist voor de belastinginspecteur wat voller krijgen? Daar zijn toen gelukkig nota's van wijziging en ook amendementen op gekomen, van mijzelf en ook van andere partijen. Hoe loopt dat nu? Is er al meer zichtbaar? En vooral ook, ik blijf het elk debat zeggen, hoe is de samenwerking tussen verschillende overheden? En hoe gaat de samenwerking met het buitenland? Want de grens houdt natuurlijk niet altijd op bij Nederland.

De komende tijd zal de stelselherziening, waar we het al even over hadden, natuurlijk veel aandacht krijgen. Het is goed dat de staatssecretaris hiermee aan de slag gaat. Voor de VVD blijft het accent liggen op vereenvoudiging en op de vraag hoe je arbeid goedkoper kunt maken. Hoe kun je het verschil tussen bruto en nettosalarissen kleiner maken?

Hierbij speelt wel dat we zeggen dat je smeerolie nodig zult hebben. Dat is ook al een discussie geweest. Anders wordt het echt alleen maar schuiven van belasting. Dan wordt de een blij en de ander minder blij. Daarbij zal het toch om een paar miljard gaan. De komende maanden gaat de staatssecretaris in gesprek met alle partijen. Dat is gewoon goed, dan kunnen we zien hoe dat verder gaat.

De heer Bashir had het eerder al over de vermogensbelasting. Ik zeg erbij dat wij als VVD niet zitten te wachten op een verhoging van de vermogensbelasting. We hebben wel gezegd dat wij willen kijken hoe het echte rendement op beleggingen

loopt. Met een serieuze studie daarnaar kunnen wij leven. Dan gaan we gewoon verder praten.

Dan het gebruikelijke loon van de dga's. Daar gaat wat veranderen, de korting wordt aangepast. Dat is akkoord wat ons betreft. We zitten wel met het punt van de bewijslast, want nu moet iemand die meent dat zijn loon toch afwijkt en dat dat reden is om dat loon lager vast te stellen, dat gaan bewijzen. We zitten ook met starters die dat moeten gaan bewijzen. Dat zijn toch twee punten die bij ons ook na de beantwoording de vraag oproepen of dat niet tot een enorme administratieve last leidt en ook nog tot extra lasten voor starters. Kan daar toch nog eens naar worden gekeken? In de antwoorden lees ik een beetje: wij kijken er nog eens naar, maar ook gedeeltelijk: het kan niet. Dus toch graag meer helderheid op dat punt.

Ik kom op de afvalstoffenbelasting. Veel collega's hebben net als ik gevraagd hoe het zit met de mogelijkheid van export. Ik leid uit de antwoorden af dat je belastingvrij naar Duitsland kunt vervoeren. In Duitsland is er kennelijk geen belasting. Ik vind dat we hier toch echt goed over moeten nadenken. Ik heb ook al eerder vragen van de heer Dijkgraaf hierover gelezen maar er ook andere collega's over gehoord, net nog de heer Bashir, of we hier niet naar moeten kijken. Ik vind dit anders toch een lastig element.

Daarbij speelt nog een ander punt: de verbranding van zuiveringsslib uit water. Het is de wettelijke taak van waterschappen om dat op te ruimen. Ik heb begrepen dat dat voortaan belast zal zijn als de installatie waar het verbrand wordt ook andere spullen verbrandt. Als men in een organisatie twee verbrandingsinstallaties heeft, zou je dat toch op een verschillende wijze moeten kunnen doen. Hierop krijg ik graag een reactie, want als de ene overheid het voor de andere overheid duurder gaat maken, wordt het toch lastig.

Ik kom op de energiebelasting. We kregen in de afgelopen weken veel brieven en e-mails met vragen of er sectoren bij zitten waar dit wellicht extreme effecten heeft. Ik krijg hier toch nog eens graag een reactie op, want bedrijven zeggen dat dit her en der best ingewikkeld ligt. Ik hoor van bedrijven in de keramische sector en uit de wereld van de zwembaden dat de reacties heel extreem zouden kunnen zijn. Het principe is op zichzelf goed.

Ik kom op de werkkosten. Dat er één regeling komt, is goed. Dat betekent echt een vereenvoudiging, ook voor de Belastingdienst. Mijn collega's en ik zijn de afgelopen weken allemaal bestookt met reacties, maar ook met vragen, bijvoorbeeld over de fiets, het bedrijfsuitje en bedrijfsborrels. Een groot bedrijf heeft een eigen ruimte waar dat kan, maar dat lijkt mij voor de groenteboer toch wat lastiger. Wat zou het kosten als je dat wel zou doen? Dat is natuurlijk duidelijk, want als dit te veel de vrije ruimte aantast, is dat ook weer niet goed. Wat zou het kosten om hierin wellicht iets te bewegen? Wat kost het hoe dan ook als je de vrije ruimte ietsje groter zou willen maken, bijvoorbeeld niet 1,2% maar 1,3%?

Stel dat een werkgever overhoudt in een bepaald jaar, mag hij dat dan doorschuiven naar een volgend jaar? Het is immers gewoon uit de boeken te halen, uit de loonbelastingopgave. Daarop krijg ik graag een reactie.

Ik heb iets met sport, en dus die komt hier ook aan de orde. Het Europese Hof heeft de vrijstelling in de btw voor sport uitgebreid. Ik heb begrepen dat er in de verzamelwet die eraan komt de komende maanden iets zal worden opgenomen. De consequenties kunnen echter wel groot zijn voor de sportwereld en ook voor gemeenten, want het kenmerk van btw is, anders dan bij andere belastingen, dat je als je bent vrijgesteld bij de btw, geen btw-af trek krijgt. Het zou kunnen gaan om honderden miljoenen, die dus extra binnenkomen bij het Rijk. Ik zou hier toch graag een reactie op krijgen, want dit is iets wat wij niet hadden beoogd. Meestal maken wij hier wetten waarmee wij iets willen, maar dit gebeurt opeens op een manier waarvan je je afvraagt hoe dit nu verder moet.

Ik kom op de indexatie van de eigen woning. In de notitie over moties en toezeggingen is de staatssecretaris hierop al ingegaan, maar wij hebben vorig jaar toch gezien dat dit heel gevoelig kan liggen en dat de informatie pas laat kwam. Wanneer komt de informatie? Het lijkt mij goed als wij het daar in de Kamer tijdig over kunnen hebben.

Ik kom, tot slot, op de aftrekpost voor weekendbezoek voor zwaar gehandicapte kinderen die in een instelling verblijven. Als de ouders de kinderen meenemen, zijn de kosten daarvan aftrekbaar. Ik heb echter gehoord dat deze post momenteel wordt geschrapt, met als argument dat het kind inkomsten en vermogen genoeg heeft. Over dat argument kun je best discussiëren. In de toelichting op het elektronische aangiftebiljet stond echter ook gisteren nog dat je ook dan kunt aftrekken als je je moreel verplicht zou voelen om deze kosten te maken. Het is het een of het ander. Die toelichting was ook gisteren nog kraakhelder op dit punt. Ik vind dat mensen toch moeten kunnen afgaan op de toelichting bij de elektronische aangifte. Hierop graag een reactie.

De heer **Groot** (PvdA): Voorzitter. Dank voor alle antwoorden in het omvangrijke epistel dat wij hebben gekregen. Ondanks het feit dat het Belastingplan heel kort was, waren de antwoorden toch weer heel uitgebreid.

Ik zal eerst wat algemene opmerkingen maken, ongeveer in de volgorde van het Belastingplan. Daarna zal ik nog ingaan op wat ik maar noem de autobrief 1.5, de interim autobrief die tussen de oude en de nieuwe in zit.

We staan aan de vooravond van een grotere belastingherziening. We moeten de hele rommelzolder van aftrekposten en gedetailleerde regelingen opruimen, maar daarnaast moeten we ook kijken naar de onderliggende systemen.

Dan hebben we het bijvoorbeeld over box 2, de toeslagen, de vermogensrendementsheffing, de autobelastingen, de btw en ook het evenwicht tussen belastingdruk op werknemers en IB-ondernemers. Dat zijn behoorlijke ambities. Ik hoop van harte dat het kabinet er nu de vaart in zet. Ik zeg dit ook omdat we de laatste jaren nogal eens juist met uitstel zijn geconfronteerd, als het gaat om de autobrief, de reactie op het rapport- Dijkhuizen en de toeslagen. Dus ik hoop echt dat het tempo omhoog gaat.

Ik vraag dat ook in verband met de komende hervorming van de vermogensrendementsheffing, waarover de heer Bashir al iets heeft gezegd. De staatssecretaris heeft hiervan gezegd dat niemand in dit land de vermogensrendementsheffing nog als een rechtvaardige belasting ervaart. Dat ben ik met hem eens. Als je met hem vaststelt dat box 3 echt is uitgewoond, dan moet je daar snel iets aan doen. We moeten af van die rigide forfaitaire heffing en we moeten aansluiten bij de werkelijk behaalde vermogenswinsten. Is de staatssecretaris het met me eens dat die vermogensrendementsheffing met een zekere voorrang moet worden aangepakt? Wanneer zouden de eerste voorstellen daarvoor ons kunnen bereiken?

De heer **Bashir** (SP): Het eerste voorstel heeft de Kamer al bereikt, namelijk het voorstel over de miljonairsheffing. Het kan nog even duren voordat wij een belasting hebben op werkelijk behaald rendement. Wij kunnen vanaf volgend jaar al een miljonairsheffing invoeren en de opbrengst gebruiken om de spaarders te ontzien. Kan de fractie van de PvdA zich daarin vinden?

De heer **Groot** (PvdA): Ik heb het afgelopen weekend ook al gezegd dat dit voorstel de goede richting op gaat, namelijk mensen met veel vermogen wat meer laten betalen. Wat de SP hier doet, is het oude stelsel in stand houden en de onbillijkheden die daarvan het gevolg zijn nog versterken. Miljonairs maken in de regel meer rendement, maar dat is lang niet altijd zo. Bijvoorbeeld mensen die vermogen hebben in hun eigen zaak en die verlies maken, zou je dan confronteren met een

belastingheffing van ver boven de 100%. Ik vind dit dus wat snel door de bocht. Wat ons betreft, gaan we met spoed werken aan eerlijke vermogensrendementsheffing. Ik hoop nogmaals dat we daarin snel stappen kunnen zetten.

De heer **Bashir** (SP): Ik kan de heer Groot niet meer volgen, want iedereen weet dat ondernemers die bijvoorbeeld in box 2 zitten geen box 3-rendementsheffing betalen. Zij vallen daar dus niet onder. Miljonairs zijn mensen die veel vermogen hebben en veel spaargeld. Ze hebben dus meer op de bank staan. Je vraagt hun wat meer omdat de vermogensongelijkheid is toegenomen en dat stop je terug in de vrijstelling aan de onderkant. De heer Groot zegt dat hij voorstander is van het belasten van werkelijk behaalde rendementen. Ik heb meerdere moties in deze Kamer ingediend om dat voor te stellen. In 2009 heb ik dat voorgesteld ...

De **voorzitter**: Komt u dan zo wel tot uw vraag?

De heer **Bashir** (SP): ... en in 2011 heb ik dat voorgesteld. Afgelopen september, bij de behandeling van de algemene politieke beschouwingen, heeft de heer Roemer voorgesteld om werkelijke rendementen te belasten. Alle drie de keren heeft de PvdA-fractie tegengestemd en zij gaat nu dus ook tegen de miljonairsheffing stemmen. Kan de PvdA-fractie uitleggen wat zij wil en wanneer zij dan met een voorstel komt?

De heer **Groot** (PvdA): De vermogensrendementsheffing werkte tot een aantal jaren geleden vrij goed, maar toen hadden wij het over andere niveaus van spaarrente. Inmiddels is, zoals ik net al zei, box 2 uitgewoond, en moet je dus toe naar een ander systeem. Ik denk ook dat de ontwikkelingen van de IT en alle gegevens waarover de Belastingdienst beschikt dat mogelijk maken. Ik houd de heer Bashir voor: laat hij zijn zegeningen tellen dat wij nu inderdaad toegaan naar een belasting op werkelijk behaalde vermogenswinsten.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Ik zit met enige verbazing te luisteren naar de heer Groot, want we hebben net een heel stevig pleidooi gehoord van de VVD over een punt in het Belastingplan waar die fractie tegen is. Mevrouw Neppérus zegt daarvan: dit gaan we er gewoon uithalen of wij gaan het wijzigen. De heer Groot heeft nu ook een punt, namelijk de vermogensrendementsheffing. Zijn fractievoorzitter heeft daar al vaker over gesproken, maar hij wil eerst het gesprek aangaan. Ik zie een heel mooie deal. Mevrouw Neppérus krijgt haar automaatregelen en de heer Groot kan dit nu gelijk gaan regelen met een amendement dat de vermogensrendementsheffing eerlijker wordt geheven.

De heer **Groot** (PvdA): Er zijn natuurlijk allerlei deals mogelijk. Ik wacht eerst het amendement af dat mevrouw Neppérus gaat indienen.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Het gaat natuurlijk niet om mevrouw Neppérus, maar om het standpunt van de PvdA. De PvdA heeft altijd geroepen dat de vermogensrendementsheffing eerlijker moet. Over de wijze waarop kun je een hele discussie voeren, prima. De heer Groot heeft zijn ideeën hierover uiteengezet. Ik zou zeggen: wat let de heer Groot om nu zelf een amendement in te dienen om te zorgen dat dit geregeld wordt als mevrouw Neppérus aan de andere kant ook een stevig signaal afgeeft? Ik denk dat het misschien electoraal ook nog wel handig is, maar die beoordeling laat ik aan de PvdA over.

De heer **Groot** (PvdA): Het is misschien best een goed idee om na te denken over een manier waarop je dit kunt versnellen, maar we hebben nu afspraken gemaakt dat

we echt tempo gaan maken in het vormgeven van een eerlijke vermogensrendementsheffing. Daarvoor hebben we veel moeite gedaan en daar ben ik heel blij mee.

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Ter verduidelijking, want ik hoor de heer Groot nu zeggen dat die heffing eraan komt. Het is een studie die gaat plaatsvinden. Dat zou ik toch wel eventjes helder willen hebben.

De heer **Groot** (PvdA): Ik houd vast aan wat de hoofdlijn was, die ook bij de Algemene Financiële Beschouwingen is verwoord. Daarin hoorde ik dat men het er Kamerbreed over eens was dat de bestaande vermogensrendementsheffing niet meer voldoet, dat dit een uitgewoond regime is. Ik heb dat ook de staatssecretaris horen zeggen. Ik beluister hierin veel commitment om box 3 fundamenteel te hervormen.

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Ik begrijp dat iedereen in de politiek zijn wensen en gedachten heeft, maar ik zeg er dit bij: in de stelselbrief is helder verwoord dat het studie wordt, dus "zou je meer moeten toegaan naar het echte rendement?". Die studie moet zeker plaatsvinden en de VVD wacht die eerst af.

De heer **Groot** (PvdA): Natuurlijk moet elk voorstel worden onderbouwd met goede studies. Maar nogmaals, ik heb Kamerbreed de wens gehoord om te komen tot veranderingen in box 3 en ik heb dat ook de staatssecretaris horen uitspreken. Ik ga ervan uit dat wij hieraan met toewijding en met enige spoed gaan werken.

De heer **Omtzigt** (CDA): Die belastinghervorming omvat in 2016 dus nog niet iets wat te maken heeft met een vermogensrendementsheffing, zo zegt mevrouw Neppérus. Zij is tenminste eerlijk, zij zegt "ik ben het niet eens met het Belastingplan" en legt een alternatief plan op tafel. Daar kunnen we straks over stemmen. Wij krijgen deze week een amendement van de VVD over de auto's. Maar gaat de PvdA zich dan zo slapjes gedragen dat zij zelf geen voorstel durft in te dienen ten aanzien van de manier waarop volgens haar de vermogensrendementsheffing eruit moet zien? Tekent de PvdA gewoon blind bij elk kruisje van de staatssecretaris, ook als het gaat om de kleine spaarders die de vrijstelling niet meer houden? Dat is overigens het enige punt waarop ik het eens ben met de heer Bashir. Tekent de PvdA blind bij het kruisje dat we zelfs de andere kant opgaan en kleine spaarders zwaarder belasten, voor zover ze ouder dan 65 zijn? Is dat wat de PvdA dit jaar doet qua vermogensbelasting?

De heer **Groot** (PvdA): We hebben behoorlijk wat moeite gedaan, en we zullen dat ook blijven doen, om te komen tot een eerlijke vermogensrendementsheffing. We zullen er sterk op aandringen dat hiermee vaart wordt gemaakt. Dat zal enige tijd kosten, maar mijn stellige hoop is dat dit niet te veel tijd gaat kosten.

De heer **Omtzigt** (CDA): Ik constateer gewoon even dat de PvdA niet het lef heeft om hier een amendement op tafel te leggen om te zeggen hoe het er in haar ogen dan wel moet uitzien. In het Belastingplan staan twee dingen die de PvdA helemaal niet aanspreken. Zo moeten ouderen met een pensioen tot €20.000 die wat gespaard hebben -- denk aan ondernemers die hun zaak hebben verkocht en geen pensioenaanspraak hebben -- meer belasting over hun vermogen gaan betalen. Dat zijn dus mensen met een relatief laag inkomen. Tegelijkertijd wordt er een vrijstelling gecreëerd voor mensen met €100.000 en meer. Zij mogen hun pensioenspaargeld helemaal onbelast laten. Daar gaat u mee akkoord, maar als wij zeggen dat wij het andersom willen, zegt u: daar gaan we op studeren. Ik wens u veel sterkte bij de volgende ledenraad.

De heer **Groot** (PvdA): Ik heb best een helder beeld van hoe zo'n nieuwe vermogensrendementsheffing eruit zou moeten zien. Die zou moeten aangrijpen bij werkelijk behaalde vermogenswinsten. Je zou ook iets moeten doen aan de vrijstellingsvoet, zodat kleine spaarders inderdaad minder gaan betalen. Maar het lukt mij niet om dat eventjes in een amendement neer te zetten voor volgend jaar. Daarvoor is een uitvoeringswet nodig en ook enige studie. Er moet gekeken worden naar vragen als hoe te handelen ten aanzien van ondernemers die geen pensioenvoorziening hebben maar wel box 3-vermogen. Je moet hier dus wat breder naar kijken en dat lukt mij niet binnen twee weken. We hebben wel een duidelijk beeld van de richting waarlangs wij de vermogensbelasting willen hervormen. Nogmaals, wat de PvdA betreft gaan wij daar nu heel hard aan werken.

De heer **Klaver** (GroenLinks): De heer Groot zegt tegen de heer Bashir: tel uw zegeningen, want we gaan straks het reëel rendement belasten en ik vraag de staatssecretaris om daar haast mee te maken. Als ik de VVD goed begrijp, komt het daar helemaal niet van en wordt er eerst een studie gedaan. Klopt dat, mijnheer Groot?

De heer **Groot** (PvdA): De vraag is aan de staatssecretaris gericht. In mijn beleving, ook gehoord hebbende wat de staatssecretaris hierover publiekelijk heeft gezegd, namelijk dat geen enkele Nederlander de box 3-heffing als rechtvaardig ervaart, moet die systematiek op de schop. We moeten er vaart mee maken om dat anders te gaan inrichten.

De heer **Klaver** (GroenLinks): Het is maar goed dat ik mijn bullshitbingolijstje niet bij mij heb, anders zou ik nu al klaar zijn, aan het begin van de behandeling van het Belastingplan. Ik snap echt niet meer waarmee de PvdA bezig is. Zúlke artikelen in de krant dat het vermogen zwaarder moet worden belast, de staatssecretaris wordt hier opgeroepen om vaart te maken met een plan om het reële rendement te gaan belasten, en nu blijkt dat er helemaal geen plan is om dat reële rendement te gaan belasten! Nee, er moet maar een onderzoek komen ... Mijn heel simpele vraag aan de heer Groot is: komt er in de stelselherziening een belasting op het reële rendement in box 3, ja of nee?

De heer **Groot** (PvdA): Het antwoord is: ja, die komt er wat de PvdA betreft.

De heer **Koolmees** (D66): "Wat de PvdA betreft" begrijp ik. Mevrouw Neppérus zei dat er een onderzoek komt. Ik heb goed geluisterd tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen, waarin de heer Zijlstra van de VVD zei dat er ook wat hem betreft moet worden gewerkt aan een eerlijker vermogensrendementsheffing bij gelijkblijvende opbrengsten van box 3. Ik heb een simpele vraag aan de heer Groot: heeft hij deze uitspraak ook gehoord?

De heer **Groot** (PvdA): De uitspraak van de heer Zijlstra dat er gewerkt moet worden aan een rechtvaardiger vermogensrendementsheffing? Ja, die heb ik gehoord.

De heer **Koolmees** (D66): Dat betekent dus in de beleving van de heer Groot dat de VVD niet alleen akkoord is gegaan met een onderzoek, maar ook vindt dat de vermogensrendementsheffing eerlijker moet worden?

De heer **Groot** (PvdA): Een vermogensrendementsheffing die aangrijpt bij werkelijk behaalde rendementen is eerlijker.

De **voorzitter**: Gaat u verder met uw betoog.

De heer **Groot** (PvdA): Dat was een hele discussie, terwijl ik nog maar aan het begin was van mijn algemene opmerkingen! Mijn volgende opmerking gaat over het vollopen van de zolder met allerlei fiscale faciliteiten. Ik heb me nog eens even afgevraagd hoe dat zo komt en wie daarvoor verantwoordelijk is. Ik ben de recente geschiedenis nagegaan. Ik kom tot drie waarnemingen. Ten eerste wordt altijd gezegd dat het de Tweede Kamer is die de zaken zo ingewikkeld maakt, maar als ik de geschiedenis naga, is het vooral ook de regering zelf die hierin de hand heeft gehad. Ik noem maar de invoering van de toeslagen door toenmalig staatssecretaris Joop Wijn. We hebben een kabinet gehad dat een onderscheid in btw wilde maken tussen podiumkunsten. Bioscopen vielen daar dan weer niet onder. Het waren heel ingewikkelde toestanden. We hebben de oldtimerregeling gehad. Mevrouw Neppérus en ik hebben gevraagd om een verzachting van die regeling, maar we hebben nooit gevraagd om een ingewikkelde overgangsregeling. Ook de autobelastingen vallen in die categorie. Indertijd zijn we akkoord gegaan met de autobrief 1.0, maar wat ik niet wist en waarschijnlijk de meeste fiscale woordvoerders hier ook niet wisten, is dat langs een andere band, namelijk die van Economische Zaken, ook allerlei subsidies op auto's werden verstrekt. Achteraf had ik dat graag willen weten. Ik denk dat het een verantwoordelijkheid van de regering was om het overzicht te bewaren. Dan zou die autobelasting ook veel minder complex zijn geworden.

De heer **Omtzigt** (CDA): Tot mijn verbazing, eigenlijk tot mijn positieve verbazing, geeft de heer Groot aan dat de oldtimerregeling ongelukkig was. Dat die regeling ongelukkig en te ingewikkeld was, leeft hier breed in de Kamer. Op welke punten is de heer Groot bereid tot aanpassingen, zodat mensen die hun oldtimer hebben moeten verkopen omdat ze net aan de verkeerde kant van de termijn stonden, alsnog hun rijdend erfgoed in stand kunnen houden?

De heer **Groot** (PvdA): Excuses als de heer Omtzigt mijn woorden verkeerd verstaan heeft en ik daartoe aanleiding heb gegeven. Wij hebben indertijd de vraag gesteld of het echte culturele erfgoed niet op de een of andere manier behouden kon worden. Denk aan verlenging van de termijn tot 40 jaar. Dus alleen auto's ouder dan 40 jaar worden dan bestempeld als oldtimer. Dat is een bescherming van het culturele erfgoed. Vervolgens zijn er voor allerlei bestaande gevallen heel ingewikkelde overgangsregelingen bedacht. Dat mag en dat is misschien ook billijk, maar dat was niet het eerste waar mevrouw Neppérus en ik aan dachten.

De heer **Omtzigt** (CDA): Is de Partij van de Arbeid nog bereid om te kijken naar een betere overgangsregeling voor oldtimers dit jaar?

De heer **Groot** (PvdA): Volgens mij is er een billijke overgangsregeling getroffen, en daarbij moeten we het laten.

Ten tweede het snoeien in aftrekposten. Ik ben de geschiedenis nagegaan. De afgelopen jaren zijn er wel degelijk al een heleboel aftrekposten gesneuveld. Ik geef een aantal voorbeelden: de rode diesel, de vrijstelling voor cultureel beleggen, voor sociaal beleggen en voor ethisch beleggen, de kindertoeslag in box 3, de afdrachtskorting onderwijs, de oldtimers, het spaarloon, de levensloop, de stamrechtvrijstelling, de doorwerkbonus en zelfs de hypotheekrenteaftrek voor een deel. Dat zijn allemaal aftrekposten die de laatste jaren zijn geschrapt, zonder smeergeld. Geen misverstand, bij een belastingherziening heb je smeergeld nodig. Maar als er een wil is bij de Kamer, kunnen er wel degelijk dingen worden aangepakt. Als we het belastingstelsel echt willen vereenvoudigen en de lasten op arbeid in het belang van de werkgelegenheid willen verlagen, dan moeten we een

heel eind kunnen komen. Dat moet ook kunnen met een beperkte hoeveelheid smeergeld. Naar de opvatting van de PvdA is het dan ook niet nodig om hiervoor nieuwe draconische bezuinigingen in te zetten.

De meeste belastinguitgaven en -aftrekposten die we nog hebben -- dat zijn er zo'n 110 à 120 -- betreffen ondernemersfaciliteiten. We weten dat ondernemers een grote hekel hebben aan ingewikkelde regelingen. Dan moet het toch mogelijk zijn om hierin flink te gaan schrappen?

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): De heer Groot heeft het over het schrappen van ondernemersfaciliteiten. Kan hij iets concreter worden? Kan hij aangeven welke faciliteiten hij dan wil schrappen om ervoor te zorgen dat de lasten op arbeid omlaag gaan?

De heer **Groot** (PvdA): Je moet kijken naar het geheel. Ten aanzien van elke ondernemersfaciliteit zijn goede argumenten aan te voeren. Op die manier hebben ze ook het licht gezien. Het heeft weinig zin om in te gaan op elke ondernemersfaciliteit afzonderlijk. Je moet dat in zijn geheel bekijken. Wat levert dat op qua lastenverlichting en hoe kun je die middelen weer inzetten?

Ik denk dat we in een weinig productieve discussie terechtkomen als we de ondernemersfaciliteiten een voor een gaan aflopen en gaan bediscussiëren. Daar heb ik eigenlijk nu ook geen zin in. Bovendien hebben we daarvoor ook niet de tijd.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Dat de heer Groot daar geen zin in heeft, snap ik wel. Op het moment dat je ze noemt, blijken ze toch pijnlijker te zijn dan je van tevoren dacht. Ik denk maar weer even aan de zzp-boete die het kabinet wilde schrappen. Dankzij de C3 is dat voorkomen. Het is nogal makkelijk om te roepen dat die lasten wel omlaag kunnen zonder smeergeld, maar dan moet de PvdA ook gewoon hom of kuit geven. Waar haal je het geld vandaan en waar zet je het in? Anders is het heel goedkoop om hier te roepen dat de lasten op arbeid wel omlaag kunnen als we wat ondernemersfaciliteiten schrappen.

De heer **Groot** (PvdA): Ik heb niet gezegd dat er geen smeergeld nodig is. Ik heb gezegd dat het mogelijk is gebleken om zonder smeergeld aftrekposten aan te pakken. Ik heb juist benadrukt dat er wel smeergeld nodig is maar dat je je kunt afvragen of er veel smeergeld nodig is. Maar smeergeld is nodig. Juist omdat elke aftrekpost zijn eigen goede reden heeft, moet je de aftrekposten in samenhang bekijken. Je moet ze niet afzonderlijk bespreken en dat ben ik dus ook niet van plan. Daarvoor hebben we het overleg dat we gaan voeren. Dat is er juist op gericht om alles in samenhang te bezien. Dan zien we wel hoever we kunnen komen.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

De heer **Groot** (PvdA): Het Belastingplan begint met het inkomensbeleid. De PvdA is in grote lijnen tevreden met het geschetste beeld. We zien dat ondanks de nog steeds moeilijke economische omstandigheden en moeilijke budgettaire situatie, de koopkracht over de brede linie voor het tweede achtereenvolgende jaar licht toeneemt. Dat ondersteunt het economisch herstel, de huizenmarkt en de werkgelegenheid. We zien dat het beleid begint te werken en daar wil ik het kabinet mee complimenteren.

Ik heb nog wel een vraag over de afbouw van de algemene heffingskorting. Dat is een maatregel uit het Belastingplan 2014. Het CDA heeft hierover ook vragen gesteld. De afbouw van de algemene heffingskorting kon niet meer worden verwerkt in de loonbelastingtabellen. Het gevolg daarvan is dat veel mensen volgend jaar een naheffing krijgen, dan wel minder belasting terugkrijgen dan ze gewend zijn. Het

effect van die naheffing volgend jaar is hier in Den Haag wel bekend, maar ik vraag mij af in hoeverre dat algemeen bekend is in Nederland. Ik heb vorig jaar nog een motie ingediend naar aanleiding van alle ellende die we hebben gehad met de Wet uniformering loonbegrip. In die motie wordt opgeroepen om de inkomensgevolgen van fiscale maatregelen tijdig en ook indringend te communiceren aan de burger. Ik begrijp dat de belastingbetalers op die naheffing worden geattendeerd bij de voorlopige aanslag begin 2015. Mijn vraag is of dit niet eerder kan en of de staatssecretaris nog andere communicatiekanalen dan de website van de Belastingdienst kan inzetten, want die ziet toch lang niet iedereen. Ik stel vast dat de boodschap van die hoge naheffing nog niet tot het grote publiek is doorgedrongen. Hoe wil de staatssecretaris het voor elkaar krijgen dat dit wat algemener bekend wordt?

Dan kom ik op het gebruikelijke loon in box 2. De PvdA is het met het kabinet eens dat het verschil in belastingdruk tussen ondernemers en werknemers te groot is geworden ten nadele van werknemers. Dat is niet alleen slecht voor de koopkracht van werknemers, maar het betekent ook een onnodige lastenverhoging op arbeid. Het kabinet verkeert in goed gezelschap met zijn mening dat het verschil in belastingheffing tussen werknemers en ondernemers te groot is geworden. De commissie-Van Dijkhuizen noemt niet voor niks box 2 heel eufemistisch een belastingluw regime. De PvdA steunt daarom ook de aanscherping van de gebruikelijkloonfictie. Het is een goede stap, maar wat ons betreft zeker nog niet de laatste. Box 2 is niet alleen belastingluw, maar ook heel erg gevoelig voor belastingontwijkingen, met name voor belastinguitstel tot sint-juttemis. Je hoeft maar naar een website van een belastingadviseur te gaan en je krijgt een heleboel gratis tips over hoe je belastingheffing in box 2 eindeloos kunt uitstellen en zelfs kunt afstellen. Uit het rapport van de commissie-Van Dijkhuizen blijkt het ook. Er zijn 450.000 mensen met een aanmerkelijk belang en daarvan doen slechts 65.000 aangifte in box 2. De opbrengsten van een half miljoen mensen die onder box 2 vallen, zijn goed voor ongeveer 1% van de opbrengsten uit box 1. Dat zijn toch bedroevend lage getallen die je niet alleen kunt verklaren uit de verlaging van de winstgevendheid als gevolg van de economische crisis.

Wat de PvdA betreft ligt er dan ook een grote uitdaging bij de komende belastingherziening om de lekken in box 2 te dichten. Ik vraag me op dit punt af of we in de tussentijd al wat kunnen doen. Dat zou redelijk simpel kunnen met amendementen. Ik noem het dichten van het emigratielek. De termijn voor een conserverende aanslag is tien jaar. Dus wie zijn besloten vennootschap volpompt met geld en verhuist naar het buitenland is na tien jaar van elke belastingclaim af. Die periode wordt soms bewust uitgezeten. Is het nu zo moeilijk om die termijn van de conserverende aanslag te verhogen van tien naar bijvoorbeeld vijftien jaar?

Alle waardering voor de benadering van de staatssecretaris van de afvalstoffenbelasting, die eerder ten onrechte is afgeschaft. We gaan nu toe naar een laag tarief op zowel storten als verbranden van afval. Dat voorkomt geschuif tussen deze afvalsoorten. De PvdA kan zich goed vinden in die in- en uitmethode, ook omdat het een ingebouwde prikkel geeft voor recycling. Tot zover de complimenten voor de intelligente vormgeving, maar wij zien net als andere partijen toch wel wat haken en ogen. Dat betreft natuurlijk ten eerste het risico van export van afval. Wij zijn nog lang niet overtuigd door de staatssecretaris dat het met die export wel zal loslopen en dat zo'n exportheffing onmogelijk zou zijn. Ik proef toch ook een beetje dat het ministerie daar zelf ook niet van overtuigd is, want anders zou het niet nodig en ook niet nuttig zijn om de ontwikkelingen nauwkeurig te monitoren, zoals de staatssecretaris zegt. Ik vraag de staatssecretaris op dit punt om enige bezinning. Is het wel zo verstandig om dwars tegen de adviezen van het Planbureau voor de Leefomgeving, van de Vereniging van Afvalverwerkers en van de afvalverwerkers zelf in te gaan om af te zien van zo'n exportheffing? Is het probleem van de controle

op die export nu zo groot, gegeven dat het gaat om ongeveer 50 exporterende rechtspersonen? Ik begrijp dat de heer Dijkgraaf al bezig is met een amendement op dit punt. Dat wacht ik met belangstelling af, maar eerst hoor ik graag de antwoorden van de staatssecretaris.

Bij de afvalstoffenbelasting is er nog het probleem met belastingheffing met terugwerkende kracht. De bedoeling achter afvalstoffenheffing is dat de vervuiler betaalt, dus dat de afvalverwerkers die belasting kunnen doorberekenen naar de klant. Maar op de voorraden die al bij de afvalverwerkers liggen, is dat niet meer mogelijk, want het afval is al afgeleverd. Evenals ik hebben andere woordvoerders aandacht gevraagd voor dit probleem. Ik vind het antwoord van de staatssecretaris wel erg formalistisch. De staatssecretaris zegt: niet het veroorzaken van afval wordt belast, maar het aanbieden van afval aan de verbrandingsinstallatie op de stortplaats. Dat is juridisch natuurlijk een heel juist argument, maar datzelfde argument pakt materieel heel onrechtvaardig uit. Het gaat hier om een heel klein probleem, ook miniscuul voor de rijksbegroting, maar het is een heel groot probleem voor de drie à vier afvalverwerkers waarover wij het hier hebben. Ik maak uit het commentaar van VNO-NCW op dat een oplossing heel eenvoudig is omdat het afval dat is opgeslagen al geregistreerd is op een geijkte weegbrug. De Belastingdienst heeft toegang tot die gegevens. Dus frauderen is niet mogelijk. Ik vraag de staatssecretaris om dit probleem gewoon op te lossen. Ga er met een inspecteur langs en tref een regeling. Ik hoop op een toezegging van de staatssecretaris op dit punt. Als het antwoord van de staatssecretaris niet bevredigend is, houd ik een motie achter de hand. Ik heb namelijk het idee dat mijn mening over dit probleem in de Kamer gedeeld wordt. Ik heb nog een vraag over de levensloopregeling. Ik dank de staatssecretaris voor de antwoorden op dit punt. De vorige vrije val van de levensloopregeling is een succes gebleken. De helft van het levenslooptegoed is opgenomen tegen een belastingkorting. Dat heeft een goede impuls gegeven aan de economie. Nu herleeft die levensloopregeling, maar nu wordt verondersteld dat maar 5% van de mensen die nog tegoeden hebben uitstaan die zullen opnemen tegen belastingkorting. Hoe is dit onderbouwd? Is dit niet heel erg pessimistisch gedacht?

Ik kom op de werkkostenregeling. In aansluiting op mevrouw Neppérus dank ik de staatssecretaris voor het voortvarende werk dat hiervoor is verricht. Het is goed dat er nu één regeling komt die breed gedragen wordt door de sociale partners. Er zijn pijnlijke keuzes gemaakt door dezelfde sociale partners. Wat kan wel en wat niet binnen de beperkte ruimte? Wanneer iets in zo'n breed overleg tussen sociale partners is afgesproken, heb ik weinig neiging om mij met die keuzes te bemoeien en daarin te gaan schuiven. Ik vind het wel jammer dat de vrije ruimte heel klein is geworden. Ik hoop dat we in de komende jaren middelen zullen vinden om die vrije ruimte te vergroten, zodat we uiteindelijk kunnen uitkomen op de beoogde vrije ruimte van 1,5%. Ik zeg er meteen bij dat we daarvoor eerst middelen zullen moeten vinden. Dat zal nog even duren.

De heer **Bashir** (SP): Terecht merkt de heer Groot op dat de vrije ruimte heel erg beperkt wordt, waardoor de fiets van de zaak, de fietsregeling, in de knel komt. Mevrouw Neppérus gaat zich heel hard inzetten voor de auto van de zaak. Is de PvdA-fractie bereid om zich net als GroenLinks en de SP in te zetten voor de fiets van de zaak?

De heer **Groot** (PvdA): Ja, de fiets van de zaak is me ook heel sympathiek. Ik vraag me af hoe robuust die onderzoeken zijn. Ik heb zelf ook een fiets van de zaak gekocht in het jaar 2000. Die doet het nog steeds uitstekend. Volgens de regeling voor de fiets van de zaak kun je eens per drie jaar een nieuwe fiets kopen. Ik vraag me af of dat enorme effecten heeft op het woon-werkverkeer. Nogmaals, de fiets van

de zaak is mij ook erg dierbaar. Als er amendementen komen met een deugdelijke dekking wil ik daar heel welwillend naar kijken.

De heer **Bashir** (SP): Dat klinkt me heel positief in de oren. Ik zie ook de heer Klaver knikken. Wat vindt de heer Groot een deugdelijke dekking? Mijn amendement ligt klaar. Ik hoef alleen nog een dekking in te vullen dan kan ik het indienen, maar dan wil ik weten wat een deugdelijke dekking is. Kan de heer Groot dat aan ons vertellen?

De heer **Groot** (PvdA): Ik heb zelf ook gekeken of er binnen de werkkostenregeling geschoven kan worden voor de fiets van de zaak. Ik heb niets kunnen vinden. Ik hoor het graag als iemand die dekking wel kan vinden. Be my guest.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Misschien kan ik de heer Groot helpen met een deugdelijke dekking. Er zijn 60.000 bankiers in Nederland die allemaal een korting krijgen op de hypotheek via de hypotheekrente tot wel 30% en die vallen niet onder de werkkostenregeling. Is de heer Groot het met mij eens dat als we die mensen ook onder de werkkostenregeling zouden brengen, we wat meer lucht zouden krijgen en dat het percentage voor de vrije ruimte omhoog zou kunnen?

De heer **Groot** (PvdA): Als een dekking op die manier opgebouwd zou kunnen worden, zou die heel kansrijk zijn.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Dat is goed om te horen. Ik heb gelezen naar aanleiding van mijn Kamervragen dat de heer Groot het ermee eens is dat het abject is dat een president van de Nederlandsche Bank zo'n gigantische korting krijgt en dat dit niet onder de werkkostenregeling valt. Is de heer Groot het met mij eens dat dergelijke bonusregelingen voor bankiers eigenlijk onder de werkkostenregeling zouden moeten vallen om daarmee meer ruimte te creëren.

De heer **Groot** (PvdA): Dat gaat wat verder. Ik begrijp dat de kwestie van de personeelsleningen en de kortingen daarop nog terugkomt bij de behandeling van de Fiscale verzamelwet. Dan komen we er nog over te spreken. Het ligt wat gecompliceerd, maar daar moeten we nog mee aan de slag.

De heer **Klaver** (GroenLinks): Ik houd van amendementen en ik houd ook van deugdelijke dekkingen. De heer Groot had het over de kansrijkheid van een dekking. Er wordt op dit moment een amendement voorbereid waarin wij voorstellen om de vrije ruimte niet te vergroten maar te beperken met 0,1%, waardoor er ruimte ontstaat voor de fiets. Daarmee wordt de totale ruimte niet groter maar zorg je er in ieder geval voor dat de concurrentie die er straks tussen het kerstpakket en de fiets zit eraf gaat. Wordt deze dekking als kansrijk ingeschat door de heer Groot?

De heer **Groot** (PvdA): Een dekking door beperking van de vrije ruimte lijkt mij niet erg kansrijk, maar ik zal eerst dat amendement bekijken. De vrije ruimte is al heel erg beperkt. Dat betreurt ik. Om de vrije ruimte nog verder te beperken, zodat ook het bedrijfsuitje eraan gaat, lijkt mij een moeilijk begaanbare weg. Ik heb nog wel een vraag over de werkkostenregeling.

De **voorzitter**: De heer Klaver heeft nog een tweede interruptie.

De heer **Klaver** (GroenLinks): Ik zie ook dat er nadelen aan kleven om deze dekking te kiezen. Je maakt namelijk die vrije ruimte aan de ene kant kleiner. Dus ook de keuzevrijheid van werknemers. Aan de andere kant moet je keuzes maken als je die

fiets echt zo belangrijk vindt, zoals de PvdA zegt. Geen enkele keuze is pijnloos. Mijn fractie is bereid, die keus te maken. De vraag is of de PvdA daar ook toe bereid is. De heer Groot vindt het amendement niet zo heel kansrijk. Ik hoop dat hij er met een iets opener blik naar wil kijken, anders moet ik het op een lijstje zetten van zaken waar de PvdA wel een grote mond over heeft, maar niet bereid is om over de brug te komen als puntje bij paaltje komt.

De heer **Groot** (PvdA): Ik heb al gezegd dat ik me heel goed kan vinden in de grote lijnen van de werkkostenregeling. Sociale partners hebben blijkbaar besloten om de fiets van de zaak daar niet in op te nemen. Zij vonden andere dingen belangrijker. Ik voel me niet geroepen om me in die afweging te mengen. Ik vind het inderdaad geen goed idee om hier de vrije ruimte mee te belasten. Als er een andere dekking gevonden kan worden, dan graag, maar liever niet uit de vrije ruimte.

Ik heb nog één vraag over de werkkostenregeling en die betreft de mogelijkheden van misbruik van de vrije ruimte. Ik heb daar eerder Kamervragen over gesteld. Dat is namelijk het verschijnsel dat bestuurders de werkkostenregeling gebruiken om zichzelf belastingvrije bonussen uit te keren dan wel tegen het tarief van de tweede schijf. Ze nemen dan die 80%-regeling voor lief, wat neerkomt op een effectief tarief van 40%. Ik heb daar Kamervragen over gesteld. Het antwoord was dat dit type misbruik niet zou kunnen. Toch zie ik dat die verhalen blijven opduiken. Kan de staatssecretaris keihard garanderen dat dit niet gaat gebeuren? Kan de staatssecretaris expliciet in de werkkostenregeling opnemen dat deze regeling niet openstaat voor variabele beloningen van bestuurders?

Dan nog de kwestie van de btw op printen en digitale uitgaven. Het is toch vreemd dat digitale kranten onder het hoge btw-tarief vallen en papieren kranten onder het lage. Dat geeft een verstoring van het speelveld. De staatssecretaris erkent dit ook, maar hij verwijst naar Europese regelgeving die dit onmogelijk zou maken.

Tegelijkertijd wordt toegegeven dat landen als Frankrijk, België en Duitsland huiselijk gezegd die btw-richtlijn aan hun laars lappen. De hamvraag hier is of de staatssecretaris bereid is om ook op dit punt Nederland een alleingang te laten maken. De staatssecretaris heeft het over een kostenpost van 20 miljoen om digitale uitgaven onder het lage tarief te brengen. Hoe zit het als je dat alleen beperkt tot kranten? De branche heeft het over een kostenpost van 1 miljoen. Klopt dat?

Dan de tabaksaccijns. Dit onderwerp lijkt een beetje te zijn doodgezwegen, want ik kom het niet tegen in de belastingplannen en ook niet in de memorie van toelichting.

Begrijp ik het goed dat de uitgestelde accijnsverhoging volgend jaar gewoon doorgaat? Dat zie ik ook op de website van de overheid en ik zie het in het Belastingplan. Ik ga ervan uit dat dat het geval is. De PvdA steunt ook deze maatregel. De reden voor het uitstel van de accijnsverhoging van tabak was dat de weglek naar het buitenland extreem groot zou zijn, want sigaretten kun je gemakkelijker in grote hoeveelheden meenemen dan benzine. Dit zou nader worden uitgezocht. Kan de staatssecretaris uitleggen wat dit nader onderzoek naar de weglekeffecten heeft opgeleverd, waardoor de verhoging van de tabaksaccijns alsnog doorgang kan vinden?

Ten slotte kom ik bij de Autobrief. De PvdA vindt het ook jammer dat het zo lang heeft moeten duren voordat de Autobrief er is. De Autobrief 2.0 hadden we eigenlijk al moeten krijgen. Het is jammer dat er nu voor een tussenoplossing gekozen moet worden. Dat is toch second best. Het is niet optimaal voor de automobilist en de autobranche. Die wachten al heel lang met smart op duidelijkheid. We hebben ook geleerd dat in geen enkele branche de fiscale prikkels zo sterk werken als bij de autobranche. De staatssecretaris kondigt nu een autobrief aan voor medio 2015. Kan dat niet eerder? Alle rapporten en al het cijfermateriaal over het gedrag van automobilisten liggen er toch al? Als het gaat om het vinden van draagvlak in de

Tweede Kamer: de staatssecretaris zou toch bij wijze van spreken morgen al kunnen beginnen om hier een breed overleg over te openen?

Dan de maatregelen voor 2016. Ik begrijp dat de staatssecretaris met zijn aanvliegroute wil voldoen aan de doelstellingen uit het energieakkoord van de SER. Ik ben er nog niet van overtuigd dat deze variant de meest ideale is. Zoals eerder door anderen is opgemerkt, hebben we hierover bij de voorbereiding van het Belastingplan geen vragen kunnen stellen. Dus ik wil de gelegenheid te baat nemen om dat nu alsnog te doen. Een vraag gaat over het alternatief dat de BOVAG heeft gepresenteerd. De BOVAG en andere autofabrikanten claimen dat dit alternatief budgettair neutraal is. Hoe kijkt de staatssecretaris daartegenaan? Zo niet, wat zou dit budgettair betekenen? Ook ben ik benieuwd hoe het voorstel van de BOVAG zich verhoudt tot het energieakkoord van de SER, want daar heeft het kabinet zich immers aan gecommitteerd.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Ik heb een vraag over het laatste punt. Het argument van de staatssecretaris is inderdaad dat hij vastzit aan het energieakkoord en dat hij die doelstellingen wil halen. Daar zijn wij het helemaal mee eens. Ik begrijp van de heer Groot dat dit ook voor de PvdA geldt. De alternatieven die mevrouw Neppérus net schetste, lijken mij wat verder van dat doel af te liggen. Zij wil de vrijstelling voor mrb op elektrische auto's er afhalen en de bijtellingscategorie verlagen. Daar kan de PvdA, gegeven het feit dat zij ook voor het halen van de doelstellingen uit het SER-energieakkoord is, dan toch niet in meegaan?

De heer **Groot** (PvdA): Ik heb het amendement van mevrouw Neppérus nog niet gezien. Ik begrijp dat zij daarover met collega's gaat overleggen. De PvdA legt de voorstellen voor 2016 langs drie meetlatten. Ten eerste moet het een eenvoudig systeem zijn dat een voorspelbare belastingopbrengst geeft. Ten tweede moet het bijdragen aan de milieudoelen die zijn neergelegd in het SER-energieakkoord. Ten derde moet autorijdend Nederland een reële keuze hebben tussen verschillende modellen auto's. Je moet niet het ene model extreem bevoordelen boven het andere. Er moet een zekere keuzevrijheid zijn. Dat zijn de drie criteria waarlangs we de Autobrief 1.5 leggen.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Die criteria klinken allemaal logisch, maar dat was niet mijn vraag. De vraag was of de PvdA ermee kan instemmen dat er straks een voorstel komt dat elektrisch rijden onaantrekkelijker maakt, waarmee -- zeg ik in de woorden van de staatssecretaris -- de SER-energiedoelen uit beeld raken. Kan de PvdA uitsluiten dat zij de elektrische auto's op dat punt niet zwaarder zal belasten?

De heer **Groot** (PvdA): Nogmaals, volgens mij heb ik wel antwoord gegeven op die vraag. Ik gaf drie criteria en één daarvan was het SER-energieakkoord waar ook het kabinet zich aan heeft gecommitteerd. Maar als er alternatieven zijn die daar ook aan voldoen, dan is aan dat criterium voldaan.

De heer **Koolmees** (D66): Ik ga even verder op dit punt. Het energieakkoord is belangrijk voor de PvdA. Dat is helder. Tegelijkertijd heeft mevrouw Neppérus vanmorgen gezegd dat zij dekking vindt door de elektrische auto en de groene auto zwaarder te belasten en daarmee geld vrij te spelen voor andere auto's. Is het een begaanbare weg voor de PvdA-fractie om het in die hoek te zoeken?

De heer **Groot** (PvdA): We moeten eerst de uitwerking van dat alternatief afwachten. Het kabinet heeft zich gecommitteerd aan het SER-energieakkoord. Het lijkt mij helder dat we dat heel serieus nemen en respecteren. Er is heel lang onderhandeld

over het SER-energieakkoord en we zullen aan die doelstellingen moeten voldoen. Ik wacht gewoon het amendement af.

De heer **Koolmees** (D66): Dan trek ik maar de conclusie. Volgens mij is de conclusie nu dat het voorstel van mevrouw Neppérus geen draagvlak heeft bij de PvdA, omdat je de doelstellingen uit het energieakkoord niet haalt als je elektrische auto's zwaarder belast. Klopt deze conclusie?

De heer **Groot** (PvdA): Volgens mij kun je nog geen conclusies trekken voordat je überhaupt het voorstel hebt gezien. Dat wacht ik eerst af.

De heer **Klaver** (GroenLinks): Ik mag toch hopen dat de PvdA wel een mening heeft voordat er een voorstel ligt van de VVD. Daar ga ik zomaar van uit. Ik wil de vraag wel herhalen. Is het een optie voor de PvdA om de dekking voor een amendement zoals mevrouw Neppérus voorstelt te vinden in het zwaarder belasten van de elektrische en de groene auto's? Is dat voor de PvdA een optie of sluit zij dat uit? Daar kan toch gewoon een antwoord op komen?

De heer **Groot** (PvdA): Wij beoordelen de voorstellen uit de Autobrief 2016 aan de hand van de drie criteria die ik zojuist heb genoemd: de automobilist moet betaalbare alternatieven hebben, er moeten voorspelbare belastinginkomsten zijn en de vormgeving van de autobelastingen moet de gestelde milieudoelen dichterbij brengen en dan in het bijzonder die in het SER-energieakkoord.

De heer **Klaver** (GroenLinks): Mevrouw Neppérus zei vanochtend, en daarbij citeer ik de site van de NOS: rijders van elektrische auto's worden in de watten gelegd. Zij vindt dat we daar best wat meer tegen kunnen doen. Zo stevig drukt de VVD zich uit. De vraag die ik aan de PvdA stel is heel eenvoudig. Ik vraag niet: welke criteria hanteren jullie? Nee, ik vraag: sluiten jullie uit dat elektrische auto's en groenere auto's nog zwaarder belast worden? Sluit de PvdA dat uit? Als de heer Groot nu geen helder antwoord op die vraag kan geven, is mijn conclusie dat de PvdA dat niet uitsluit, dat het allemaal bespreekbaar is en dat de elektrische auto misschien nog zwaarder belast zal worden.

De heer **Groot** (PvdA): Het is duidelijk dat je elektrisch en semi-elektrisch rijden zult moeten blijven stimuleren om de SER-doelstellingen te halen. Je kunt je nog wel afvragen of het via de lijn van de ondernemersbelastingen kan, als het gaat om stapeling van subsidies. Ik vraag de staatssecretaris of dat nog steeds speelt. Dan heb je het over testen via regelingen als de EIA, de MIA en de Vamil. Die stapeling van subsidies is voor de PvdA bespreekbaar, maar het is tegelijkertijd duidelijk dat we elektrisch en semi-elektrisch rijden zullen moeten blijven stimuleren willen we de milieudoelstellingen halen en willen we toe naar 200.000 zeer energiezuinige auto's.

De heer **Omtzigt** (CDA): Ik constateer dat de VVD-fractie met iemand gaat praten en wie dat is, is mij volstrekt onduidelijk. Ik hoor hier dat het de heer Bashir is, maar er zijn nog wat andere leden nodig. Gaat de VVD-fractie ook praten met de PvdA-fractie over de nieuwe autoplannen? Is het voor de PvdA-fractie voorstelbaar en gewoon oké dat één regeringspartij een gedeelte van het Belastingplan beetje gaat verbouwen en wel met een andere coalitie? Stemt de PvdA dan vrolijk voor het Belastingplan terwijl de coalitiepartner het volledig gaat verbouwen?

De heer **Groot** (PvdA): Dit zijn allemaal vragen die vooruitlopen op ten eerste de antwoorden van de staatssecretaris en ten tweede de inhoud van een eventueel

amendement. Ik wacht eerst de antwoorden van de staatssecretaris af en de gesprekken die mevrouw Neppérus gaat organiseren, zoals zij heeft aangekondigd.

De heer **Omtzigt** (CDA): Ik heb nog geen antwoord gekregen op mijn eerste vraag. Is de PvdA ook uitgenodigd voor dit gesprek of is de coalitie zo duidelijk dat het gewoon buiten elkaar omgaat. Het tweede punt van de heer Groot is toch wel heel bijzonder. Het is van tweeën één. Wanneer de VVD kiest voor vrijheid blijheid en voor "blij dat ik rij" kun je als politieke partij tegen de VVD zeggen: u kunt het Belastingplan verbouwen en ik ga het met de SP verbouwen, want dat is dan de consequentie. Dan laat u die vrijheid volledig bij de VVD.

De heer **Bashir** (SP): ... en de btw.

De heer **Omtzigt** (CDA): De SP heeft heel veel wensen, geloof ik. De PvdA kan ook zeggen: nee, we hebben samen een deal in het kader van het Belastingplan. Ik vind het wel goed om nu te weten waar we staan, want als die deal er niet is, wil ik ook nog wel met een paar partijen onderhandelen. Dan heb ik ook nog een paar leuke dingen in mijn tegenbegroting staan. Dat zou ik zeer verwelkomen.

De **voorzitter**: Dat was geen vraag.

De heer **Omtzigt** (CDA): Is er een afspraak tussen de VVD en de PvdA om te praten over de autobelasting?

De heer **Groot** (PvdA): Er is nu een tweede nota van wijziging gekomen. Dat wrekt zich nu een beetje omdat daar nog geen gedachtewisseling over heeft kunnen plaatsvinden. Dat gaat alsnog gebeuren. We zullen dat overleg afwachten en de antwoorden van de staatssecretaris afwachten. Dan zullen we zien welk voorstel daar uitrolt. Het is natuurlijk niet ongebruikelijk dat er soms wijzigingen komen in het Belastingplan op basis van voortschrijdend inzicht. Ik heb echter heel duidelijk gemaakt dat wij drie criteria hebben waarlangs wij de voorstellen voor 2016 zullen leggen. Dat zijn voorspelbare belastinginkomsten, milieudoelen die gediend moeten worden en mogelijkheden tot keuzes voor automobilisten.

De heer **Bashir** (SP): Het verbaast mij dat de ene coalitiepartij gewoon kan zeggen wat zij vindt en dat de andere coalitiepartij eigenlijk niets durft te zeggen. Waarom kan de heer Groot vandaag geen stellingnemen? Waarom zegt hij niet dat de PvdA-fractie achter de elektrische auto staat en achter de vergroening van het wagenpark en dat zij zich daarvoor wil inzetten om te voorkomen dat de plannen van de VVD aangenomen worden die ertoe leiden dat de elektrische auto straks in de knel komt?

De heer **Groot** (PvdA): De Partij van de Arbeid staat voor de milieudoelen en staat voor de vergroening van het autopark. Je kunt erover nadenken hoe je varianten nog beter kunt maken. Op dat punt heb ik nog een luisterend oor. Ik wacht de antwoorden van de staatssecretaris af. Ik heb duidelijk de criteria genoemd waarop wij alle voorstellen beoordelen. Volgens mij zijn die criteria heel helder. Wij staan voor de vergroening van het autopark en voor zuinig autorijden.

De heer **Bashir** (SP): De VVD heeft vanmorgen in de media een bom gelegd onder de plannen van de staatssecretaris, die overigens ook lid van de VVD is. Ik hoor nu de vertegenwoordiger van de PvdA zeggen dat die partij de plannen afwacht. Zij ziet wel waar het op uitloopt. Waarom kan de heer Groot nu niet zeggen wat de PvdA concreet wil? Dan weten wij waar wij aan toe zijn. Dit is de behandeling van het Belastingplan. We willen weten waar wij straks op uitkomen. Wij willen ook goede

vragen kunnen stellen en goede afwegingen kunnen maken. Kan de PvdA-fractie, net als de VVD-fractie, uitleggen waar zij voor staat bij de belasting op auto's?

De heer **Groot** (PvdA): Ik kan in herhaling vallen. We moeten toe naar een robuuste opbrengst van de belasting op auto's. De autobelasting moet worden vereenvoudigd en zij moet bijdragen aan het halen van de milieudoelen. Automobilisten moeten een reële keuze krijgen. Het voorstel van de staatssecretaris is een eerste variant. Mevrouw Neppérus heeft daar kritische vragen over gesteld. Ik wacht de antwoorden van de staatssecretaris af. Ik heb de criteria genoemd die wij hanteren. Wij zullen zien hoever wij de komende twee weken komen.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Ik heb twee vragen. De heer Groot noemt duidelijke criteria. Vindt hij dat het huidige voorstel van de regering voldoet aan het criterium dat er voldoende keuze moet zijn voor de autorijder? Er zijn grote voordelen voor een zeer beperkt aantal auto's. Als er een amendement van de VVD komt dat voldoet aan die drie criteria, acht de heer Groot het dan mogelijk dat de PvdA daarvoor stemt?

De heer **Groot** (PvdA): Als er een voorstel komt dat aan deze criteria voldoet, uiteraard wel. Als de doelstelling van de energiebesparing wordt gerespecteerd, als de autobelasting een robuuste opbrengst heeft, als er niet te veel marktverstoring optreedt en als automobilisten een reële keuze hebben, dan voldoet het voorstel aan onze criteria. De huidige variant voldoet daaraan, maar misschien zijn er nog wel betere varianten te bedenken. Ik hoor graag de toelichting van de staatssecretaris op de vraag of er andere varianten denkbaar zijn.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): We worden overstelpt met mailtjes van mensen die er belang bij hebben. Ik snap dat wel en dat is hun goed recht. In die mailtjes wordt erop gewezen dat dit voorstel zeer beperkt is op het punt van de keuzevrijheid. Slechts enkele types worden bevoordeeld, waardoor de autorijder niet veel keuzevrijheid heeft. Hoe beoordeelt de heer Groot het huidige voorstel in het licht van zijn criterium keuzevrijheid?

De heer **Groot** (PvdA): Dit voorstel voorziet nog steeds in het stimuleren van elektrisch en semi-elektrisch rijden. De bijtellingspercentages gaan omhoog. Ik denk dat dit voorstel de marktverstoring wel iets vermindert. De extreme stimulering van sommige semi-elektrische types wordt erdoor verminderd. Ik vraag mij wel af of dit de meest ideale variant is. Daar kunnen wij het nog over hebben.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Ik dacht dat de PvdA zich iets activistischer zou opstellen, maar dit is gewoon afwachten. Zij is passief en leunt achterover in afwachting van de voorstellen van anderen. Je zou verwachten dat de PvdA iets activistischer zou zijn en zelf met dingen komt. Ik kom terug op de criteria. Ik lees dat het gaat om keuzevrijheid en het energieakkoord. Dat is allemaal heel belangrijk, maar de PvdA heeft ook haar mond vol van het verlagen van de lasten op arbeid. Dit voorstel verhoogt de lasten van hardwerkend Nederland met €170 per maand. Die mensen rijden in een leaseauto. Degenen die niet werken, rijden niet in een leaseauto. Wil de heer Groot het criterium toevoegen dat de lasten op arbeid, ook voor de leaserijders, niet omhoog mogen? Het huidige voorstel verhoogt de lasten op arbeid met €170 per maand. Ik ga ervan uit dat dit wordt meegenomen in de passieve houding van de PvdA.

De heer **Groot** (PvdA): Ik heb een iets andere definitie van lasten op arbeid. Volgens mij zijn dit lasten op auto's en op de belasting van het milieu. Bij lasten op arbeid denk ik aan loonbelasting en aanverwante zaken. Ik zie dat dus echt anders. Ik wil nog wel een opmerking maken over het niveau van de autobelastingen. Feiten en fictie lopen nogal eens door elkaar.

De **voorzitter**: Was die beantwoording van de vraag van de heer Van Dijk? Hij heeft recht op een tweede interruptie.

De heer **Groot** (PvdA): Ik meen dat ik zijn vraag heb beantwoord.

De heer **Tony van Dijk** (PVV): Ik heb inderdaad recht op een tweede interruptie. Ik wil het toch even hebben over het begrip "lasten op arbeid". Deze bijtelling, de waarde van de auto, wordt betrokken bij de inkomstenbelasting. Die €170 per maand wordt via de inkomstenbelasting met de Belastingdienst afgerekend. Dat valt dus onder lasten op arbeid. De heer Groot stemt in met het voorstel van de staatssecretaris dat leidt tot €167 per maand extra inkomstenbelasting voor iedereen met een leaseauto. De heer Groot heeft de mond vol van het verlagen van de lasten op arbeid. Hij wil daarover filosoferen in het kader van een nieuw belastingstelsel en dat moet leiden tot 100.000 banen. Dat zijn allemaal mooie praatjes, maar het eerste voorstel dat nu voorligt, leidt tot €167 per maand extra inkomstenbelasting voor de 1,2 miljoen mensen met een leaseauto. Dat is het voorstel dat op tafel ligt.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Groot** (PvdA): Dit is inderdaad geen vraag. Voor zover deze maatregel in 2016 tot meeropbrengsten leidt, zou het een goede zaak zijn als dat geld wordt teruggesluisd in de vorm van een lagere loonbelasting. Dan worden de lasten op arbeid generiek teruggebracht.

Ik maak nog een opmerking over het niveau van de autobelastingen. De branche zegt nog steeds dat de auto de nationale melkkoe is die steeds verder wordt uitgemolken. Dat lees ik ook terug in sommige bladen. We hebben vorige week een rapport van TNO gehad, waaruit toch een ander beeld naar voren komt. Dit is vanmorgen heel goed beschreven in het Financieel Dagblad. De inkomsten uit de autobelastingen zijn de laatste jaren niet enorm gestegen, maar juist enorm gedaald. Bij ongewijzigd beleid, dus als de autobelastingen niet zouden zijn gedaald, zouden er 200.000 auto's minder zijn verkocht. Wat dat betreft heeft de branche dus geen reden tot klagen. Volgens hetzelfde TNO-rapport zijn de belastingen op auto's sinds 2008 cumulatief met 6,4 miljard gedaald. Tussen 2011 en 2013 zijn die belastingen met 1,2 miljard gedaald. Vorig jaar was dit alleen al 800 miljoen. In 2007 vielen alle leaserijders nog onder de 25%-bijtelling en nu is dat nog maar 23%. Als de auto al een melkkoe is, dan is het een koe die niet steeds meer maar steeds minder melk geeft. Het is belangrijk om dit vast te stellen omdat feiten en fictie op dit punt nogal eens door elkaar lopen.

De heer **Koolmees** (D66): Ik wil weten wat deze woorden betekenen. Ik herken de cijfers wel -- daar hebben wij het vaker over gehad -- maar wat betekenen ze? Kan de PvdA toch meegaan met het voorstel van de staatssecretaris om steeds meer leaserijders in de categorie van 25%-bijtelling te krijgen? De heer Groot zegt dat in 2007 alle leaserijders in de categorie van 25%-bijtelling vielen. Nu wordt dat deel weer groter en dat is rechtvaardig. Zegt de heer De Groot dat in feite?

De heer **Groot** (PvdA): De betekenis van het punt dat ik net maakte, is dat in alle discussies de notie van de autobelastingen als voorspelbare en constante bron van inkomsten ondergesneeuwd is. Je moet ook naar dat aspect blijven kijken. De vraag is hoe je een stabiele en voorspelbare belastingopbrengst krijgt en hoe je voorkomt dat die belastingopbrengst jaar in, jaar uit blijft dalen. Dat vinden wij geen goed idee.

De heer **Koolmees** (D66): Betekent dit dat de PvdA zegt: de daling is genoeg geweest, het moet nu weer omhoog of is het precies goed zo? Wat is de betekenis van deze woorden? Ik herken de cijfers wel. Ik heb die de afgelopen jaren ook gezien. De heer Groot zegt dit natuurlijk niet voor niks. Hij heeft een politiek doel met deze woorden. Zegt hij: er is zo veel minder autobelasting minder binnengekomen, het zou wel weer wat meer mogen zijn?

De heer **Groot** (PvdA): De bedoeling van de opmerking is niet meer en niet minder dan dat in de Autobrief een perspectief moet worden geboden, het liefst voor de lange termijn. Wat zijn wij als samenleving van plan met de belasting op auto's? Hoe zwaar willen wij auto's belasten en hoe regelen wij dat de belastingopbrengst een beetje stabiel blijft en niet van jaar tot jaar inzakt? Dat was het doel van mijn opmerking.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Deze vraag kwam omdat de heer Groot geen antwoorden geeft. Wij voeren vandaag een politiek debat. Het is heel goed om de feiten erbij te halen, maar uiteindelijk moet er een conclusie worden getrokken. Wij weten nog steeds niet wat de conclusie van de PvdA is. Is zij het in essentie eens met de plannen van de staatssecretaris, wellicht met hier en daar een wijzigingetje, maar binnen dit budgettaire kader? Of wil zij dat het roer omgaat, misschien in lijn met de VVD? Ik weet het niet. Volgens mij is dit wel het debat om die duidelijkheid te krijgen.

De heer **Groot** (PvdA): De variant die de staatssecretaris heeft gepresenteerd, voldoet aan onze criteria, maar er kunnen ook andere varianten komen die daaraan voldoen. Daarom wacht ik de beantwoording van de staatssecretaris af. Als de vraag is of ik mordicus tegen de variant ben die nu is gepresenteerd, is mijn antwoord nee. Ik kan mij voorstellen dat er ook andere oplossingen zijn. Mijn slotpuntje gaat over auto's met een dubbele cabine. De heer Bashir heeft daar ook al een opmerking over gemaakt. Het is heel goed dat deze wegmonsters eindelijk worden aangepakt. Ik kan mij wel voorstellen dat bij de aanpassing een overgangstermijn in acht wordt genomen, maar moet dat een jaar zijn? Kan dat niet korter? Kan de maatregel om de bpm en mrb op die auto's te verhogen niet al op 1 juli volgend jaar ingaan? Die vraag leg ik graag neer bij de staatssecretaris.

De heer **Klaver** (GroenLinks): Misschien heb ik het gemist, maar volgens mij heb ik de PvdA niet gehoord over de postcoderoos, althans niet in dit debat. Deze zomer en ook dit weekend is volop in de media naar voren gekomen dat dit ding niet werkt. De minister van Economische Zaken zou echt bevraagd worden door de energiewoordvoerder van de PvdA om dit te verbeteren. Als je daar echt iets aan wilt veranderen, moet je met wijzigingsvoorstellen komen op het Belastingplan. Ik heb even meegeschreven waar de PvdA min of meer iets van vindt. Er moet bijvoorbeeld een keer iets met vermogen. Waar zijn de concrete voorstellen om invulling te geven aan de activistische toon die in de media wordt aangeslagen te vertalen naar het parlement?

De heer **Groot** (PvdA): Onze energiewoordvoerders zijn hiermee bezig. Ik verwijs daarnaar. Ik heb dit niet voorbereid. Vorig jaar is er een amendement ingediend en wij kunnen daar opnieuw naar kijken. Ik ben daar zeer toe bereid.

De heer **Klaver** (GroenLinks): Dat is te gemakkelijk. Dit is wel het moment om over de postcoderoos te spreken. Vorig jaar zijn er amendementen over ingediend, door mijn partij en zeker ook door mevrouw Schouten. Op het laatste moment is dat amendement door de PvdA weggestemd. Mevrouw Schouten moet straks zelf maar zeggen dat zij blij is dat de PvdA daar opnieuw naar wil kijken. Ik ben benieuwd of de PvdA van plan is om hier in tweede termijn op terug te komen. Zij moet zelf voorstellen doen voor verbetering. Je kunt niet grote kritiek hebben op hoe het nu geregeld is, maar niet met oplossingen komen of -- ik zal het voorzichtig formuleren -- met het begin van een oplossing. Kunnen wij dat nog verwachten?

De heer **Groot** (PvdA): Ik kom er in tweede termijn graag op terug.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Ik hoor net dat de heer Groot graag weer naar mijn amendement wil kijken. Ik ben zeer bereid om het amendement over de postcoderoos opnieuw in te dienen. De heer Groot mag het ook samen met mij indienen. Ik hoop dat de collega's dat niet vervelend vinden. Vindt de heer Groot het een goed plan dat wij het amendement over de postcoderoos samen indienen? Als dat het geval is, dan regel ik dat nu even.

De heer **Groot** (PvdA): Er lopen ook allerlei afspraken via de band van EZ. Ik moet even overleggen met mijn collega's. Ik kan dat niet nu hier toezeggen. Nogmaals, ik kom hier graag in tweede termijn op terug.

De **voorzitter**: Dit is een heel goed moment voor de lunchpauze.

De vergadering wordt van 13.15 uur tot 14.00 uur geschorst.

De **voorzitter**: Er zijn een paar berichten van verhindering binnengekomen. Die wil ik nog even vermelden. Het lid van de fractie 50PLUS/Baay en het lid van de fractie 50PLUS/Klein hebben een bericht van verhindering ingestuurd. Ook de heer Van Vliet is verhinderd. Specifiek wil ik er namens hem even bij zeggen dat hij moeite had om dit te missen, maar dat hij zijn verplichting in verband met de enquêtecommissie Woningcorporaties toch voor moest laten gaan. Ik geef het woord aan de heer Omtzigt.

De heer **Omtzigt** (CDA): Voorzitter. Wij spreken vandaag in het wetgevingsoverleg Belastingplan 2015 voor het eerst sinds lange tijd maar over één wetsvoorstel, en ondertussen ook nog over één fictief amendement. De CDA-fractie ziet echter net zoveel wetsvoorstellen als andere jaren, of ze nu in het belastingpakket zitten of niet. De Belastingdienst moet daar volgend jaar mee aan de slag, ook al treden sommige regelingen in de loop van 2015 of begin 2016 pas officieel in werking. We hebben goede hoop voor volgend jaar, maar dit jaar is het lege belastingplan vooral schijneenvoud. Hoe groot die schijneenvoud is -- en dat hebben we ook aan onszelf te danken hier -- laten de bijlagen zien met 130 toekomstige aanpassingen die nog moeten plaatsvinden, maar waar we in het verleden al toe besloten. Sommige daarvan zijn ons alweer ontschoten. De heer Groot sprak net al over de verhoging van de tabaksaccijns. Dat is er slechts één van de 130. Dit Belastingplan bevat nog een hoop ingewikkelde regels die worden toegevoegd aan een systeem onder de belofte van een fiscale vereenvoudigingswet in 2015. De CDA-fractie vindt dit niet efficiënt. Voer dan het netto pensioen en de netto lijfrente gewoon niet in!

Nog even over het Belastingplan 2014. Hoe beoordeelt de regering dat nu? De accijnsverhoging heeft dramatische gevolgen en de opbrengsten vallen 364 miljoen tegen. Wil de regering nu inzien dat het niets oplevert en iets doen? De postcoderoos, daar lachten we toen om, maar hij werkt niet, dus geen zonne-energie. Wat wordt het beleid van de regering? De belasting op leidingwater was onuitvoerbaar, ontdekte het kabinet op 4 juni. De oppositie dacht dat al in november 2013. Kennelijk was de oppositie helderziend. Dat zijn drie gevolgen van slechte wetgeving waarvoor alom gewaarschuwd is.

Ik kom op de inhoudelijke maatregelen uit het Belastingplan 2015. Ik ga ze een voor een langslopen, maar ik wil toch even aangeven dat het Belastingplan 2015 er vooral een lijkt met lastenverzwaringen. Hogere lasten op arbeid, terwijl het kabinet in Diepenheim -- goede locatie, voorzitter -- nog zei te gaan voor "banen, banen, banen". Maak dan in 2015 een begin met lastenverlichting en niet slechts lastenverschuiving! De eerste schijf gaat niet omlaag, maar door de eerdere verhoging die het kabinet zelf had afgesproken, stijgt die nog steeds. Prioriteit zouden banen in het mkb moeten zijn en ruimte voor kredietverlening via een tanteagaathregeling, lastenverlaging in de grensstreek, accijnzen, daar zijn ze weer. Daarnaast zijn het vooral de ouderen die vanaf 2016 geraakt worden en de ondernemers, door de aanpassing van het gebruikelijk loon. Ook gaan de milieubelastingen omhoog. De lastenverzwaringen van vorig jaar blijven overeind, er komt geen verlaging van de accijnzen, zelfs een indexatie. Er komt geen verlaging van de verhuurdersheffing.

Als CDA hadden wij andere keuzes willen maken. Dat heeft iedereen kunnen lezen en zien in onze tegenbegroting, die netjes is doorgerekend. Onze keuzes zijn echter weggestemd bij de motie-Van Hijum bij de Algemene Financiële Beschouwingen. Dat accepteren we. Het voorstel-Dijkgraaf volgen we niet, maar het heeft natuurlijk wel invloed op hoe wij naar het Belastingplan 2015 kijken.

Ik begin bij de werkkostenregeling. De meest ingrijpende wijziging in het Belastingplan is misschien wel de werkkostenregeling. Dat is niet omdat er nu zo veel wijzigingen zijn, maar omdat alle ondernemers in Nederland de komende maanden hun hele administratiesysteem en al hun beloningsvoorwaarden zullen moeten herzien. Ik meen dan ook dat het op dit moment niet meer mogelijk is om met goed fatsoen nog iets te wijzigen aan de werkkostenregeling. Daar is het gewoon te laat voor. Dat zou nog wel kunnen bij de brede herziening van het belastingstelsel. Wij zien namelijk een grote weeffout. Het werkplekcriterium zorgt voor een systeem dat voor werknemers en werkgevers onbegrijpelijk is. Daarom ben ik zeer blij met de toezegging van de staatssecretaris dat hij bij de brede herziening van het belastingstelsel gaat kijken naar mogelijke vereenvoudigingen. Kan hij toezeggen dat daaronder valt hoe de werkkostenregeling beter kan aansluiten bij wat maatschappelijk als loon en vooral bij wat maatschappelijk niet als loon kan worden ervaren? De staatssecretaris heeft het lijstje in de nota naar aanleiding van het verslag gezien. Het feit echter dat zelfs het wc-papier dat gebruikt wordt op het werk, gezien wordt bij het loonbegrip dan wel het zwakloonbegrip gaat ons iets te ver.

Het CDA is blij met de uitleg van het gebruikelijkheidscriterium en het onderzoek naar hoe het criterium moet worden aangescherpt. Het is goed dat het kabinet het met de CDA-fractie eens is dat echt loon, zoals bonussen, niet moet kunnen worden omgezet in onbelast loon in de werkkostenregeling en dat het niet gebruikelijk is dat enkele directeuren de ruimte van de overige medewerkers gebruiken. De vraag is wel of de Belastingdienst in de praktijk zo streng is als de staatssecretaris doet voorkomen. Wij krijgen andere signalen, die we nauwkeurig in de gaten zullen houden. De vragen die ook de PvdA stelde, kwamen van meerdere kanten.

De staatssecretaris geeft in de nota zelf aan dat er in het oude systeem een vrijstelling was voor wat maatschappelijk niet als loon wordt ervaren. Nu is er een nihilwaardering, maar voldoe je niet precies aan de regeltjes, dan is het belast loon of

vermindert het de vrije ruimte. Ter illustratie noem ik een paar van die regels. Maaltijden op de werkplek zijn onbelast als de werknemer meer dan €3,15 zelf betaalt voor de maaltijd, maar een werkgever weet helemaal niet wat werknemers bestellen in de kantine en wat ze daarvoor betalen. Oftewel: als u een gesubsidieerd sneetje brood eet, dus niet zo veel honger hebt en onder die €3,15 blijft, wat doen we dan met de impliciete subsidie die er op dat sneetje brood en dat plakje kaas ligt? Dat valt dan ineens onder het loonbegrip en zal dus geadministreerd moeten worden. De parkeergelegenheid die direct aan het bedrijf gelegen is, valt onder de werkplek, maar wanneer is de werkgever arboverantwoordelijk voor een parkeergelegenheid die net iets verder weg ligt, bijvoorbeeld aan de overkant van de openbare weg? Of voor een die is gehuurd van een buurbedrijf, op een gedeeld parkeerterrein dat aan de bedrijven grenst en geen slagboom heeft? Vooral bij het parkeren pakt de werkkostenregeling geheel onduidelijk uit. Kan de staatssecretaris dat, zo mogelijk schriftelijk, nader verduidelijken?

Ik geef nog een voorbeeld van iets wat geen werknemer snapt. Medewerkers in bijvoorbeeld de kinderopvang en het onderwijs moeten verplicht een vog aanvragen. Dat is geen probleem, want de werkgever vergoedt deze kosten. Vanaf volgend jaar geldt dat echter als loon. Als de vrije ruimte op is, betaal je dus belasting over de aanvraag voor een verklaring omtrent het gedrag, die bijvoorbeeld moet voorkomen dat veroordeelde mensen voor de klas staan. De vergoeding van een vog is echter overduidelijk geen beloning voor verrichte arbeid. Deelt de regering deze opvatting en is zij bereid het standpunt van de Belastingdienst over de vog te herzien?

Ook de regels ten aanzien van de kleding op het werk kunnen echt een stukje simpeler. De regel dat je werkkleding die je voor je werk moet dragen, niet thuis mag wassen, zal nodeloos ingewikkelde gevolgen hebben. Wil de staatssecretaris daar alstublieft met de kledingbranche en de sportbranche over in gesprek gaan?

Ik ga naar de ouderenmaatregelen. De koopkrachttabel was niet erg behulpzaam, want die bevat de effecten over het jaar 2016 niet. En dan gaan precies alle maatregelen voor ouderen in, zoals de box 3-maatregel en de hogere inkomensafhankelijke bijdrage in de zorgverzekering. Kan die koopkrachttabel met die vier standaardhuishoudens dus worden aangevuld?

Dan noem ik nog iets merkwaardigs. De heer Bashir zei het al, en ikzelf ook in een interruptie op de heer Groot. Het is zeer merkwaardig dat de vrijstelling in box 3 wordt opgeheven voor die ene groep die zijn hele leven goed gespaard heeft omdat hij niet in staat was om pensioen op te bouwen; denk aan ondernemers die hun bedrijf verkocht hebben. Uitgerekend die vrijstelling wordt opgeheven, zodat kapitaal waarvan mensen nog hun hele leven moeten leven, zwaarder belast wordt. Is dat wel verstandig, zeker nu de regering tegelijkertijd een vrijstelling in box 3 creëert voor iedereen die meer dan €100.000 verdient? Die mensen zitten immers bij de nettopensioenregeling. Zij krijgen ook nog een vrijstelling in de erfbelasting, zoals de heer Bashir zei. Wij zijn niet van de afdeling van de heer Bashir, die vindt dat je iedereen die als miljonair netjes in Nederland zijn belasting betaalt, veel meer belasting moet laten betalen. Ik merk op dat degenen die de heer Bashir echt zou willen pakken, niet in Nederland belasting betalen, maar dat terzijde. Dat wilde ik maar gewoon constateren. Wij vinden het echter vreemd dat er voor mensen met een laag inkomen en vermogen, belasting geheven gaat worden, maar er voor mensen met een hoog inkomen en vermogen een forse vrijstelling komt. Dat schuurt toch een beetje.

De CDA-fractie heeft twijfels bij de twee milieubelastingen in het Belastingplan. De verhoging van de energiebelasting is een grote belasting voor bedrijven. Het gaat al snel om belastingverhogingen van meer dan een ton. Alle bedrijven in de bouwkeramiek doorlopen bijvoorbeeld de gehele tweede en derde schijf. Zij krijgen te maken met een belastingverhoging, terwijl er in omliggende landen een grote vrijstelling bestaat. Dit is ter vervanging van de belasting op leidingwater, waarover

ik eerder al sprak, maar die hoefden ze juist niet of nauwelijks te betalen. In de bouwkeramiek, dus bij het maken van glas, cement en keramische tegels, is gas grondstof en geen energie. We hebben het over een sector die zwaar geraakt is door de crisis en die moet concurreren met die lidstaten met een belastingvrijstelling. Waarom acht de staatssecretaris het rechtvaardig om voor deze bedrijven de belasting met meer dan een ton te verhogen?

Bij de afvalstoffenheffing is het niet zozeer de hoogte van de belasting die ons verontrust, maar het feit dat er geen exportheffing is. Wil je alle belasting ontlopen, dan is het enige wat je hoeft te doen, afval exporteren. Dan ontstaat er overcapaciteit in Nederland, maar die kun je belastingvrij opvullen met geïmporteerd afval uit het buitenland. We gaan dus gewoon nog meer afval over de weg vervoeren en afval uitwisselen: wij verbranden Duits afval en de Duitsers verbranden Nederlands afval. Dat kan toch niet de bedoeling zijn?

Mijn volgende punt is het gebruikelijk loon en de 30%-marge. De staatssecretaris wil dat alle ondernemers, of althans de directeuren-grootaandeeldeelhouders, hun loon hoger vaststellen. Als het zo zou zijn dat het loon dat een directeur moet verdienen, exact te bepalen is en dit loon dan altijd 30% lager wordt vastgesteld, zou dit een prima maatregel zijn. Sterker nog, dan heb je die hele 30%-marge niet nodig. Maar zo werkt het in de praktijk niet. Niemand weet precies wat een directeur moet verdienen en die directeur weet niet wat zijn concurrenten verdienen. En die vertellen het hem echt niet. Een directeur stelt zijn loon vast op wat hij denkt nodig te hebben of op een hoger loon dan zijn werknemers, of op basis van wat zijn vader in het bedrijf verdiende. Als dan de inspecteur komt vertellen dat hij meer moet verdienen, ontstaat er een soort koehandel waar het loon uit komt. Dat gebeurt wel met de 30% in het achterhoofd, anders zouden ze er helemaal niet uit komen, maar de ene directeur heeft die 30% niet nodig en de andere wel. Nu moet die hele koehandel met alle directeuren van Nederland opnieuw gedaan worden, waarbij de directeur zal stellen dat hij helemaal niets meer moet verdienen, aangezien de crisis heeft toegeslagen. In sommige branches is het nog steeds diepe crisis en hebben de medewerkers misschien wel loon moeten inleveren, of heeft de directeur moeten besluiten om uren in te leveren.

Mijn fractie heeft er zeer grote twijfels bij of dit ondernemers pesten wel 150 miljoen gaat opleveren. Uit de nota blijkt dat niet is meegerekend dat er minder box 2-heffing gaat binnenkomen, omdat de ondernemer nu of in de toekomst minder dividend kan uitbetalen. Het gaat dus grotendeels om het naar voren halen van belastinginkomsten, en daarbij is voor het gemak maar vergeten dat die inkomsten later niet in de schatkist vloeien. De staatssecretaris heeft aangegeven dat niet is verondersteld dat in alle gevallen de marge van 30% is opgezocht, in tegenstelling tot wat de commissie-Van Dijkhuizen veronderstelde. Van welke marge of welk percentage gevallen is dan wel uitgegaan?

Ik ben blij dat de 75/70-regeling voor fictief loon van voor 2015 is aangepast, maar het is mij nog steeds niet helemaal duidelijk hoe het gebruikelijk loon in 2015 en verder wordt vastgesteld. Kan de staatssecretaris dat toelichten? Waarom gold eerst 2013 als referteloon en nu 2014? Klopt het dat in de nota wordt gesuggereerd dat alle dga's die in 2015 hun salaris niet verhogen, door de Belastingdienst ervan worden verdacht dat hun salaris in 2014 te laag is? Klopt het dat de looptijd van de overgangsmaatregel afhangt van het moment waarop de inspecteur contact opneemt met de dga?

De CDA-fractie heeft twijfels bij de wijziging van soortgelijke dienstbetrekking in meest vergelijkbare dienstbetrekking. Ik begrijp dat de Belastingdienst een paar beroepsgroepen wil aanpakken, zoals de orthodontisten. Ik heb er wel begrip voor dat je aan hen een gebruikelijk loon toerekent van iets meer dan €44.000. Dat wordt lastig gevonden en de staatssecretaris wil het de Belastingdienst zo gemakkelijk mogelijk maken. Normaal gesproken is de partij die het gemakkelijkst de bewijslast

kan leveren, gehouden om dat te doen, maar nu wordt de directeur, die niet weet wat werknemers in een vergelijkbare functie verdienen, gehouden de meest vergelijkbare dienstbetrekking aan te geven. Zo druk je de ondernemer in een hoek. Dat is niet goed voor de belastingmoraal van dga's. Deze maatregel is meer iets wat kwaad doet dan wat iets oplost. Bij de uitvoering door de Belastingdienst zal dat een hele kluit worden.

Over de woningmarktmaatregelen zijn wij best positief, maar wij vragen aandacht voor de groep die met een restschuld zit van voor 29 oktober 2012, net aan het begin van de crisis. Zij zijn er de dupe van dat zij buiten alle regelingen vallen. Zou die groep nog een tijdje gebruik kunnen maken van de mogelijkheid van renteaftrek op die schuld? De CDA is blij met de uitleg en de toezeggingen over gekochte nieuwbouwhuizen en hypotheekrenteaftrek. Het eind van het lage btw-tarief voor renovatie en herstel lijkt nu echt in zicht. Het loopt in juli af en kan niet bij het volgende belastingplan verlengd worden.

De CDA-fractie had liever een vereenvoudiging van de fiscale investeringsmaatregelen gezien dan een botte bezuiniging. Wij geloven niet dat de verschillende regelingen overlappen, dat de EIA, de MIA en de Vamil goed werken voor de duurzaamheid of gemakkelijk zijn voor de Belastingdienst. Ik zou graag willen dat mijn vraag over misbruik van de innovatiebox zo spoedig mogelijk wordt beantwoord.

Bij de milieubelastingen was ik nog de vraag vergeten naar het koopkrachteffect van het uitsmeren van de heffingskorting op de energiebelasting over de hele Nederlandse bevolking. Ik geloof dat de staatssecretaris het met mij eens is dat het Fuchsarrest een heel lelijk arrest is. Dat wordt ergens uit betaald. In de nota staat dat de staatssecretaris bezig is om dat te repareren. Hoe staat het daarmee? Lukt het een beetje met de onderhandelingen? Die zijn lastig, omdat er met unanimité over de btw-richtlijn wordt besloten. Onderhandelingen bij unanimité zijn echt een drama, maar ik hoor graag wat de stand van zaken is.

De regeling voor de nettolijfrente en het nettopensioen is veel te ingewikkeld, zoals de CDA-fractie meerdere keren heeft gezegd. Nu de wetsteksten voorliggen, wordt dat pijnlijk duidelijk. Het is jammer dat er niet serieus is gekeken naar het alternatief van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs. Het is niet ingewikkeld om de vrijstellingen te beperken tot mensen onder de AOW-leeftijd. Het aantal niet-werkenden met een hoger inkomen dan €100.000 lijkt ons toch beperkt. Graag een reactie van de staatssecretaris.

Verder schrijft de staatssecretaris in de nota dat dubbele belasting kan worden voorkomen door het nettopensioen te laten vrijvallen bij emigratie en dat dit geheel zonder fiscale gevolgen kan. Dat klinkt erg gemakkelijk. Is het echt mogelijk om van alle fiscale claims op het pensioen af te komen door een jaar in het buitenland te gaan wonen?

Ik zou graag alle lagere regelgeving per ommegaande willen ontvangen. Het uitvoeringsdossier wordt toch al heel moeilijk, gezien de klachten over het nabestaandenpensioen, maar als de precieze regels nu niet snel bekend worden, kan de praktijk er niet mee aan de gang.

Over de dubbele cabines kan ik kort zijn. Ik sluit mij aan bij voorgaande sprekers. Ik nodig de staatssecretaris uit om te komen met een nota van wijziging om deze regeling per 1 januari 2015 te laten ingaan.

Wat de afdrachtsverminderingen betreft hebben we enorme terugvorderingen gezien bij de transportsector, terugvorderingen bij scholen die werkloze 55-plussers hebben aangenomen. Het interessante is dat de Inspectie van het Onderwijs alle onderwijsinstellingen heeft gevrijwaard die hebben lopen klooiën met opleidingen: alle boetes zijn eraf. Nu moeten alle ondernemers die de cursussen hebben laten volgen, boetes betalen. Staatssecretaris, wilt u de antwoorden op de Kamervragen die door ten minste drie fracties zijn gesteld, voor de tweede termijn naar de Kamer

sturen? Een groot aantal bedrijven komt hierdoor in grote nood. Ze hebben veelal te goeder trouw gehandeld en lijken nu achteraf keihard te worden aangeslagen. Ik kom bij het mantelzorgcompliment. Soms wijzigt de fiscale praktijk zonder dat daarvoor een belastingplan nodig is. Zo verdwijnt vanaf 1 januari 2015 het mantelzorgcompliment door de Wmo 2015. Met het mantelzorgcompliment verdwijnen ook de partnervrijstelling en de erfbelasting voor mantelzorgers. Dit betreft echter geen bewuste fiscale wijziging, dus is er ook geen opbrengst voor ingeboekt. Is de staatssecretaris daarom bereid om de partnervrijstelling voor mantelzorgers op een andere wijze te laten voortbestaan? Klopt het dat een mantelzorgcompliment uit 2014 nog is te gebruiken voor erfenissen in 2015? Ik geef de staatssecretaris graag mee dat het vervallen van de vrijstelling mensen echt in de problemen kan brengen. Ik noem de situatie van een ongehuwde zoon met alleen AOW die voor zijn moeder van 97 zorgt. Door het vervallen van de vrijstelling staat hij op straat als zijn moeder komt te overlijden. De familie van de moeder heeft mij gemaild, omdat zowel de moeder als de zoon slapeloze nachten heeft en moeder aangeeft nu zo snel mogelijk dood te willen, zodat haar zoon in het huis kan blijven wonen. Kan de staatssecretaris deze mensen en alle andere mantelzorgers in vergelijkbare gevallen geruststellen?

Ik kom bij de opvanghuizen. Hier zit nog een kleine groep mensen die in de problemen komt, mensen die al forse problemen hebben. Ze zijn vaak weggelopen bij een gewelddadige echtgenoot of zijn dakloos. Ze wonen met meerdere personen in wisselende combinaties -- want je woont als het goed is maar tijdelijk in een opvanghuis -- met en zonder kinderen. Als twee volwassenen op hetzelfde adres zijn ingeschreven in de Basisregistratie Personen en op dit adres een kind van een van hen staat ingeschreven, zijn ze volgens de wet verplicht partners. De Belastingdienst heeft aan een van deze opvanghuizen geschreven dat deze situatie voor betrokkenen als ongewenst wordt beschouwd, maar dat de wet de Belastingdienst/Toeslagen geen ruimte laat om niet uit te gaan van partnerschap. Kan de staatssecretaris dat bevestigen? Is hij bereid om hiervoor een oplossing te zoeken, bijvoorbeeld bij goedkeurend besluit? Is hij bereid om voor het plenaire debat hierover een terugkoppeling te geven, eventueel na met de opvanghuizen in gesprek te zijn gegaan over een passende oplossing? Het dringt nu, want het betreft niet alleen de toeslagen, maar ook een aantal andere socialezekerheidswetten die per 1 januari 2015 hetzelfde partnerbegrip gebruiken. Het gaat dan vooral om alleenstaanden in onder andere de bijstand. Je bent dan per ongeluk elkaars partner. Je kunt dan ook nog verschillende keren per jaar van partner wisselen, omdat andere mensen samen met jou wonen in de woning waarin je opgevangen wordt. Zo hebben wij het als wetgever niet bedoeld. Ik kom te spreken over het ATP-arrest. Deelt de staatssecretaris de mening dat alle pensioendeelnemers beleggingsrisico's nemen, zeker nu hun pensioenen worden gekort? Is het in dat kader niet bijzonder om te stellen dat het ATP-arrest van geringe impact is op de Nederlandse pensioenfondsen? Zij zouden toch gewoon vrijstelling krijgen? Of wachten we weer totdat er een Europese uitspraak ligt en we opnieuw een derving van ongeveer 100 miljoen hebben?

Ik krijg graag een precieze uitleg van wat er allemaal gebeurt met de inkomensafhankelijke bijdrage Zvw en van de gevolgen daarvan voor ouderen -- daarnaar heb ik al gevraagd -- en zelfstandigen.

We hebben nog een brief tegoed over de oldtimers. Wat leverde het nu op? Ik kan me niet voorstellen dat het opleverde wat vorig jaar werd gedacht.

Ik krijg graag nog een toelichting op het Sportbesluit en de wijze waarop een en ander tegen het lage btw-tarief kan worden gedaan. Ik geloof dat mevrouw Neppérus daar net zo in zit als ik.

Ik sluit me aan bij de opmerking van mevrouw Neppérus dat we het eindejaarsbesluit en andere zaken zo snel mogelijk willen zien, in ieder geval in concept. Ik sluit me ook aan bij haar opmerking over het weekendbezoek aan gehandicapten. We hebben

die opmerking al meermaals gemaakt in de Kamer. Ga nu alsjeblieft eens uit van de royale uitleg die de wet verschaft. Dit zijn ouders die hun kinderen al 20, 25 jaar lang verzorgen. Om hoeveel mensen gaat het nu precies bij de afbouw van de heffingskortingen? Hoeveel mensen krijgen nog een onverwachtse "grap" op hun mat rond april, omdat zij moeten nabetalen terwijl zij een voorlopige teruggaaf hebben gevraagd? Gebeurt dat in 2015 nogmaals of hebben we de zekerheid dat dat niet gebeurt?

Ik sluit mij ook aan bij de punten over de btw op digitale boeken. De Belgen hebben wel een zeer bijzonder inventieve oplossing bedacht. Alles wat er op de iPad precies hetzelfde uitziet als op de print, zien zij als iets wat geprint is. Dat vind ik heel goed, want je kunt het namelijk printen. Zij zien het gewoon als een tussenproduct. Dat kan allemaal. Inventiviteit!

Er was nog een klein stukje over de toeslagen en het binnentreden. Wij dachten dat het alleen over de kinderopvangtoeslag ging, maar nu ging het ook over de huurtoeslag. In welke situatie is het voor de Belastingdienst/Toeslagen nodig om onverwachts een huisbezoek te brengen? Het is namelijk een nogal vergaande maatregel om onverwacht bij iemand binnen te vallen. Kan die nu bij elke huurder van Nederland binnenkomen om een check te doen? Wat zijn de voorwaarden daarvoor? Dat is ons nog niet geheel duidelijk.

Tot slot zal ik ook maar een paar woorden wijden aan de tweede nota van wijziging, die misschien wordt gevolgd door een andere nota van wijziging of door een amendement.

Het beleid dat nu wordt voorgesteld, zal wederom leiden tot een run op een aantal zuinige modellen of niet al te zuinige, maar wel een beetje zuinige modellen eind 2015. Die kun je dan nog krijgen met een bijtelling van 14%. Vangt je leasecontract op 1 januari 2016 of later aan, dan zit er een enorm verschil tussen, want je komt dan in een hoger belastingtarief terecht. Wij hebben dat hier al eerder gezien met de Mitsubishi Outlander, toen aan het eind van het jaar iedereen een bepaalde auto moest hebben. Dit gaat aan het eind van 2015 gewoon weer gebeuren. Ziet de staatssecretaris dat niet? Is er geen manier om dat te voorkomen. Wat is het langetermijnbeleid? De Autobrief wordt wederom uitgesteld. Wanneer komt die er wel? Dat nieuwe belastingplan zou toch ook weleens niet helemaal klaar kunnen zijn aan het eind van het volgend voorjaar? Hoe gaan wij er dan mee om, zodat wij de autobelastingen wel voor de komende vier jaar hebben geregeld?

Wat het CDA betreft, mag de belasting op nieuwe semihybriden wel omhoog. Het feit dat je na de belastingverhoging nog steeds een Mitsubishi Outlander, een auto van nieuw €40.000, kunt rijden voor netto €98 per maand, is wat ons betreft gewoon oversubsidiëring. Voor dat geld rijd je als je zelf de auto moet kopen nog geen derdehands Volkswagen Polo. Laten we dan ook maar gewoon zeggen waar het op staat. Ik snap een gedeelte van de richting die de staatssecretaris volgt wel. Wat is het verschil tussen die twee? Degene met de Mitsubishi Outlander mag nog onbeperkt tanken op kosten van de baas en als het je eigen auto is, mag je dat niet. Misschien kan de staatssecretaris dat een stukje eerder doen, al in 2015. Dan kan hij waarschijnlijk de accijnzen ook een stukje verlagen.

Hoe staat de staatssecretaris tegenover het alternatief van de BOVAG op dit punt?

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Ik hoor veel wensen van de heer Omtzigt. Het CDA heeft tijdig een nette tegenbegroting ingediend, maar ik zit toch even te kijken. Daarin staat helder dat de accijnsverhoging op diesel en lpg wordt teruggedraaid. Daarin staat ook de normalisering bijtelling schone auto's voor een jaarlijks bedrag van 300 miljoen. Hoe moet ik mij dat ongeveer voorstellen?

De heer **Omtzigt** (CDA): De normalisering bijtelling staat er inderdaad in. Ik heb al gezegd dat wij de bijtelling ook verhogen. Laten we er niet moeilijk over doen. Ik wil

graag van de staatssecretaris weten hoeveel de bijtelling in 2016 wordt verhoogd. De opmerking van de PVV-collega was heel raak, want er gebeuren twee dingen tegelijk. Deze verhoging levert geen 37 miljoen op, maar levert ten opzichte van het huidige tijdspad veel meer op doordat de verlaging van de bijtelling per 2016 vervalt. Wij zouden graag willen weten hoeveel dat effect tezamen is. Dat doen wij beide in 2015. Dus wij halen een gedeelte naar voren.

Nu mij deze vraag toch gesteld is, is het interessant om te weten wat de meerjarige raming is van deze maatregel. De maatregel kost namelijk in het eerste jaar 37 miljoen bij de mrb en levert 37 miljoen op bij de leaseauto's, maar in het tweede jaar kost die maatregel nog steeds 37 miljoen bij de mrb, doordat het hele tarief een half tarief wordt, maar levert die waarschijnlijk 74 miljoen op in de bijtelling, omdat vanaf dat jaar er twee keer zo veel leaseauto's zijn. De staatssecretaris gaat er waarschijnlijk van uit dat elk jaar ongeveer een kwart van de leaseauto's vernieuwd wordt in het contract. Zo'n contract gaat vier tot vijf jaar mee. Klopt dat? Als we dat weten, kunnen we iets beter ramen hoe zijn plannen eruitzien.

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Ik hoor nu allerlei vragen aan de staatssecretaris, dus ik doe een tweede poging om antwoord te krijgen op mijn vraag. Wat zit er in de 300 miljoen die in de tegenbegroting van het CDA staat? Het is nogal een bedrag. Die 37 miljoen of misschien wat meer is daar nog een klein bedrag bij. Graag krijg ik een duidelijke toelichting. Dat helpt ons om in de komende weken een en ander scherper in beeld te krijgen. Hoe is die 300 miljoen ingevuld?

De heer **Omtzigt** (CDA): Dat is een forse verhoging van de bijtellingspercentages voor vooral de semi-elektrische auto's. Ik gaf net het voorbeeld van de 98 miljoen. Er zit een versnelde aanscherping in van de CO₂-grenzen. Nu ik mijn plannen op tafel gelegd heb, ben ik zeer benieuwd of de VVD ook haar plannen op tafel wil leggen, want tot nu toe heb ik van de VVD niks anders dan chocoladeletters in de Telegraaf gezien.

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Helaas, het blijft onduidelijk.

De heer **Koolmees** (D66): Voorzitter. Ik vind het antwoord van de heer Omtzigt wel helder.

Voor deze staatssecretaris is dit zijn eerste Belastingplan. Hij is driekwart jaar staatssecretaris. Wat mijn fractie betreft heeft hij een goede start gehad. Er lag nogal wat op zijn bord bij aankomst: fraude met toeslagen, een complex en verouderd belastingstelsel, problemen bij de Belastingdienst en nog steeds de noodzaak om de overheidsfinanciën weer gezond te maken. De staatssecretaris heeft twee belangrijke brieven aan de Kamer gestuurd in het afgelopen driekwart jaar. De eerste brief gaat over de uitvoering door de Belastingdienst. Voor een goed functionerende Belastingdienst is het belangrijk om te kijken naar de toekomst van die uitvoering. De Belastingdienst heeft de afgelopen jaren veel voor de kiezen gekregen. Het is van groot belang dat deze dienst goed functioneert om belastingen efficiënt en effectief te innen, om fraude en misbruik aan te pakken en ook -- heel belangrijk -- om de belastingmoraal in de samenleving hoog te houden.

Iedereen wacht ook vol spanning op de uitwerking van de tweede brief. Die gaat over de aangekondigde belastingherziening. Voor D66 zijn bij deze belastingherziening drie uitgangspunten heel belangrijk, namelijk: werken moet lonen, vergroening en de vervuiler betaalt en een minder complex stelsel waarbij minder geld wordt rondgepompt. Ik ga vandaag de Algemene Financiële Beschouwingen niet overdoen, wel wil ik benadrukken dat ik één uitgangspunt uit die tweede brief over de belastingherziening niet begrijp. Dat is de houding van het kabinet ten aanzien van het wachten op meevallers om de smeerolie om de belastingherziening mogelijk te

maken ook daadwerkelijk mogelijk te maken. Wat D66 betreft is dat een onbegrijpelijke houding. Het kabinet moet ambitie tonen en voor 2016 een taakstellend bedrag inboeken, natuurlijk na een grondige analyse en een degelijke voorbereiding om echt een stap in de goede richting te maken. D66 heeft samen met het CDA tot twee keer toe een motie ingediend, die helaas is weggestemd. Dat is onbegrijpelijk, zeker van de VVD. En dit terwijl de urgentie zo groot is en de potentiële effecten zo positief. Maar vorige week hebben we gehoord dat er geen taboes zijn. Daar ben ik zeer blij mee. Laten we daar maar aan vasthouden. Ook de PvdA heeft bij monde van de heer Groot vanmorgen gezegd: we moeten ambitie tonen en als er een wil is, is er een weg. Dat zijn allemaal positieve woorden, dus ik ben positief gestemd. Ik hoop dat de staatssecretaris de hooggespannen verwachtingen over die twee brieven ook waar gaat maken. Het is heel belangrijk dat er hier echt orde op zaken wordt gesteld. De open houding van de staatssecretaris in het afgelopen driekwart jaar heb ik zeer gewaardeerd.

Dan over het Belastingplan, het dunste plan sinds jaren. Voor 2015 staan geen grote veranderingen op stapel. Veel open eindjes worden terecht samengenomen in de herziening van het belastingstelsel. Ook is de Belastingdienst gebaat bij een jaar van relatieve rust. In het Belastingplan worden de uitspraken uit het begrotingsakkoord 2015 uitgewerkt. Daar zitten voor mijn fractie een aantal zeer positieve punten in, zoals de lastenverlichting op arbeid via de verhoging van de arbeidskorting en het lagere dan vastgestelde tarief van de eerste schijf. Positief is ook dat het koopkrachtbeeld positief en evenwichtig is. Daarnaast is mijn fractie verheugd over het doortrekken van het btw-tarief in de bouw met een halfjaar, de regeling voor de woningmarkt ten aanzien van restschulden en de vergroening van het belastingstelsel via de afvalstoffenbelasting.

Over de afvalstoffenbelasting heb ik dezelfde vraag als de heer Groot, dus daarbij sluit ik mij korthedshalve aan. Natuurlijk zitten er ook pijnlijke maatregelen in het Belastingplan, maar daarvoor neemt D66 verantwoordelijkheid, want het op orde brengen van de overheidsfinanciën gaat natuurlijk gepaard met pijn. De gekozen maatregelen zijn naar de mening van mijn fractie goed verdedigbaar.

Op vijf punten heb ik aanvullende vragen. Zij gaan over de energiebelasting, de werkkostenregeling, de autobelastingen, de premiekorting voor werkloze jongeren en tot slot een golden oldie: de behandeling van vreemd en eigen vermogen.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Wat origineel hè!

De heer **Koolmees** (D66): Origineel hè? Ik heb daarover in 2011 vragen gesteld, in 2012 en nu doe ik het gewoon nog een keer.

De heer **Omtzigt** (CDA): Consequent.

De heer **Koolmees** (D66): Consequent, ja.

Ik begin met de energiebelasting. Principieel is het uitgangspunt voor D66 dat wie zijn eigen energie opwekt, daarover geen energiebelasting hoeft te betalen. Dit uitgangspunt delen wij breed, maar in de uitwerking van alle instrumenten om duurzame energie op te wekken, zien we dat er allerlei noodgrepen worden gedaan en ingewikkelde constructies worden bedacht om te voorkomen dat het budgettair beslag te hoog oploopt. De vraag is wel of daarmee echt een stap in de goede richting van meer duurzame energie kan worden gezet. Ik heb over een drietal punten vragen. De eerste betreft de ESCo's, de Energy Service Companies. De ESCo sluit een prestatiecontract met de eigenaar van het gebouw, neemt energiebesparende maatregelen en wordt betaald vanuit de opbrengsten van een lagere energierekening. Dat is een gezond businessmodel met een positief effect op het milieu. Dit positieve milieueffect zou het in aanmerking laten komen van ESCo's voor energie-

investeringsaftrek rechtvaardigen. Nu is hierover onduidelijkheid. In de nota naar aanleiding van het verslag staat dat het ervan afhangt wie er na de investering door de ESCo het economische eigendom heeft. Dat is de huidige beperking in de wetgeving. Los van de regels of de eerder genomen besluiten waarnaar de staatssecretaris in de nota naar aanleiding van het verslag verwijst, is de principiële vraag of we het werk van de ESCo's willen stimuleren door ze toegang te geven tot de EIA. Vindt de staatssecretaris dat niet nodig? Ik krijg hierop graag een reactie. Mijn tweede punt gaat over de vereenvoudiging van de energiebelasting. Dan gaat het om situaties waarin er anders dan via een aansluiting op het netwerk energie wordt geleverd. Deze regeling roept in de praktijk heel veel vragen op. Mijn fractie heeft dat gemerkt tijdens de consultatie van partijen in het veld. In de schriftelijke ronde heeft zij heel veel vragen gesteld. Daarop heeft zij ook antwoord gekregen, maar voor de duidelijkheid stel ik nog een concrete vraag over een concreet voorbeeld. Hoe zit het met de laadpalen voor elektrische auto's? Bij tankstations staan soms meerdere laadpalen. Vindt er per auto, per paal telkens weer een levering plaats, die dus ook telkens in de eerste schijf belast is of is hier sprake van één levering door de energiemaatschappij aan het station? Maakt het dan nog uit of de laadpaal op de openbare weg is geplaatst of dat de laadpaal in een bedrijfsgebouw of op een tankstation staat? Hoe zit het als iemand thuis een laadpaal heeft en hij of zij de buurman daarvan gebruik laat maken? Wordt deze persoon ondernemer voor de omzetbelasting? Er zijn heel veel vragen over dit soort concrete uitwerkingen. Deze onduidelijkheid belemmert de investeringen, dus op dit punt krijg ik graag helderheid.

Een derde vraag in het kader van de energiebelasting betreft de vrijstelling voor energieopwekking. Mijn fractie is benieuwd waarom ervoor is gekozen om de vrijstelling voor zelfopwekking in de huursector alleen uit te breiden naar de verhuurder en niet naar een derde partij die investeert in bijvoorbeeld een productie-installatie. In de praktijk zullen nu vooral woningcorporaties in staat worden gesteld om productie-installaties op het dak te installeren en aan de gebruikers ter beschikking te stellen. Huurders van wie de verhuurder van de woning geen productie-installatie wil aanbieden, kunnen hiervoor op grond van deze wetgeving geen andere partij inschakelen. Hoe ziet de staatssecretaris het dat particuliere marktpartijen hierdoor benadeeld worden ten opzichte van verhuurders van woningen? Heeft de staatssecretaris overwogen om deze bepaling uit te breiden naar bijvoorbeeld scholen en ziekenhuizen vanuit de gedachte dat ook de wetgeving het mogelijk moet maken om duurzame energie te stimuleren en echt een doorbraak te forceren? Nu krijgen we alleen maar signalen dat dit in de praktijk heel erg lastig is. Mijn tweede punt gaat over de werkkostenregeling, waarover wij het al vaak hebben gehad. Deze regeling bewijst maar weer eens hoe moeilijk het is om belastingen daadwerkelijk eenvoudiger te maken. Mijn fractie kan zich vinden in de door het kabinet gekozen route. Het is wel terecht dat er vragen worden gesteld over nuttige activiteiten die nu nog onbelast mogen worden aangeboden, zoals de fiets en de verklaring omtrent het gedrag waarover de heer Omtzigt het had. Ik heb er ook zo een: preventieprogramma's die werkgevers aan werknemers aanbieden. De werkkostenregeling kan daarvoor namelijk gevolgen hebben. Het gaat bijvoorbeeld om sportprogramma's om gezonder te leven en om programma's ter reductie van stress, een speerpunt van dit kabinet. Vooral de heer Asscher is hiermee bezig.

De heer **Omtzigt** (CDA): Hij komt volgende week naar de Kamer.

De heer **Koolmees** (D66): Volgende week is hij in de Kamer, zegt de heer Omtzigt. In de schriftelijke ronde hebben we gevraagd of de door de werkgever geïnitieerde preventie- en gezondheidsprogramma's onder de nihilwaardering voor arbovoorzieningen vallen. Deze programma's vormen volgens de nota naar

aanleiding van het verslag een onderdeel van het arboplan dat de werkgever opstelt naar aanleiding van een risico-inventarisatie en -evaluatie. Op grond van de Arbeidsomstandighedenwet zijn dergelijke programma's dus vrijgesteld. Kan de minister ingaan op de bedoelde risico-inventarisatie en -evaluatie bij het onderbrengen van de gezondheidsprogramma's onder het begrip "arbovoorziening"? Wat betekent dat in de praktijk, en hoe gaan we dit op de werkvloer handen en voeten geven? Kan dit bijvoorbeeld alleen als een werknemer veel zittend werk doet, en daarom volgens het arboplan in het kader van een gezonder leven in beweging moet komen? Kan het dan wel weer een nihilwaardering krijgen? Ik krijg voor de duidelijkheid graag een reactie op dit punt.

Nu de autobelastingen. Ook wij zijn overvallen door de tweede nota van wijziging. Vandaag is duidelijk geworden dat de VVD en de Partij van de Arbeid het niet eens zijn over de toekomst van de autobelasting, en dat de VVD het ook niet eens is met de staatssecretaris. Ik heb in de media gelezen dat de staatssecretaris verder weinig alternatieven ziet als er wordt vastgehouden aan de afspraken in het energieakkoord op dit terrein. Zo staat het in ieder geval op NU.nl, en daar refereer ik nu aan. De staatssecretaris heeft een fundamentele herziening van de autobelasting aangekondigd. 2016 is betiteld als overgangsjaar. Maar eerlijk gezegd begrijp ik de sommetjes niet. De VVD, maar ook de belangenvereniging Vereniging Auto Van De Zaak rekenen voor dat dit gemiddeld zo'n €170 per maand extra gaat kosten, terwijl in alle stukken "37 miljoen" staat. Ook al gaat het om een ingroeimodel -- de heer Omtzigt verwees daar terecht naar -- waarbij in de loop van de jaren een steeds groter deel van de leaseauto's in de nieuwe regeling komt, dan nog kom je met gemiddeld €170 per maand nooit uit op 37 miljoen; dat moet veel meer geld zijn. Hoe zit dat? Kan de staatssecretaris ingaan op die berekeningen? Laat het basispad inderdaad een stijgende belastingdruk op auto's zien, zoals de heren Van Dijk en Omtzigt zeiden? Ik begrijp anders niet waar die 37 miljoen vandaan komt. Graag ook duidelijkheid daarover.

D66 steunt een deel van de beweging die de staatssecretaris inzet. Ik sluit mij aan bij de woorden van de heer Omtzigt. Inderdaad is autorijden niet gratis, dus bijtellingen begrijpen wij heel goed. We hebben in de afgelopen jaren ook de excessen gezien, bijvoorbeeld van auto's die bijna gratis rondreden. Dat kan niet de bedoeling zijn. Wij hebben dus heel veel vragen op dit punt. Ik hoop dat de staatssecretaris wat licht in de duisternis kan brengen. Misschien kan hij op die manier de stress bij VVD en Partij van de Arbeid een beetje wegnemen.

Nu mijn vierde punt: de premiekorting voor de werkloze jongeren. D66 wil dat het voor bedrijven makkelijker wordt om werkloze jongeren aan te nemen met een premiekorting. In het algemeen overleg van 15 oktober over het arbeidsmarktbeleid heeft mijn collega Steven van Weyenberg dat aangekondigd. De minister van Sociale Zaken stond daar positief tegenover. Mijn fractie heeft daarom een amendement in de maak. Het moet namelijk hier, in dit belastingplan, worden vormgegeven. Het gaat om de regeling die vorig jaar bij nota van wijziging is toegevoegd aan het Belastingplan 2014. Bedrijven die een jongere in dienst nemen, krijgen een premiekorting als ze hem of haar minstens zes maanden in dienst houden en voor minimaal 32 uur per week -- dat is verplicht -- in dienst nemen. Er wordt nog niet op ruime schaal van deze regeling gebruikgemaakt. Veel werkgevers vinden een baan van 32 uur per week een te hoge drempel om deze premiekorting aan te vragen. D66 wil daarom meer flexibiliteit; werkweken met minder uren zouden volgens ons ook moeten kunnen. Wij zijn bezig met de voorbereiding hiervan. De staatssecretaris krijgt dit zo snel mogelijk, zodat hij er al volgende week op kan reageren.

Mijn vijfde en laatste punt is de behandeling van eigen en vreemd vermogen. Ik vraag al een aantal jaren achter elkaar aandacht voor de principiële fiscale behandeling van eigen en vreemd vermogen. In het Belastingplan 2015 zit nu een voorstel voor de fiscale behandeling van zogenoemde "hybride kapitaalinstrumenten"

die worden uitgegeven door verzekeraars. Dit hebben we voor banken al eerder dit jaar gedaan. Met dat voorstel heeft mijn fractie geen enkele moeite, maar dit wijst wel weer op de vraag hoe we in ons fiscale stelsel omgaan met eigen vermogen en vreemd vermogen. De Studiecommissie Belastingstelsel uit 2011 trekt in haar rapport de conclusie dat de huidige vennootschapsbelasting de financieringsbeslissingen van vennootschappen verstoort. In mijn woorden: het is financieel aantrekkelijk om investeringen en overnames zo veel mogelijk met geleend geld te financieren, omdat je die kosten dan kunt aftrekken en geen eigen vermogen opbouwt. De kosten kunnen zodoende worden afgewenteld op de belastingbetaler. Het hebben van een eigen vermogen wordt zo als het ware juist gestraft, omdat daar belasting over moet worden betaald. Die prikkel bestond ook bij de hypotheekrenteaftrek. We hebben er grote stappen in gezet met het aflossen via de annuïtaire variant. Voor de vennootschapsbelasting is deze nog wel relevant. Er zijn in de afgelopen jaren veel voorstellen gedaan; onder andere door de commissie die een studie deed naar het belastingstelsel en door heel veel wetenschappers. Een aantal keren heb ik moties ingediend, ook met de heer Groot samen, om dit punt nu eens fundamenteel aan te pakken. Ik denk dat zo'n grote, fundamentele belastingherziening hét moment is om dit punt mee te nemen. Pas dan wordt er iets gedaan aan de kern van het probleem, namelijk dat je het hebben van schulden aanmoedigt via fiscaliteit. Graag hoor ik een reactie op dit onderwerp. Ik hoop dat de staatssecretaris bereid is om dit punt mee te nemen.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Voorzitter. Ik zou willen beginnen met het maken van een compliment aan de staatssecretaris. Collega Koolmees zei het ook al: de heer Wiebes is sinds negen maanden als staatssecretaris in dienst van Zijne Majesteit de Koning. Hij kwam binnen op een lastig moment. Ik heb mezelf wel eens afgevraagd of deze portefeuille überhaupt wel doenlijk is, gegeven de uitdagingen die er liggen. Ik constateer met plezier dat we nu negen maanden verder zijn en dat de rust is wedergekeerd. Dat komt volgens mij niet doordat de staatssecretaris alle problemen heeft opgelost -- er zijn nog vele problemen -- maar doordat hij erin geslaagd is om heel reële verwachtingen neer te leggen. Dat doet hij door de problemen gewoon te benoemen en een tijdpad te schetsen hoe ze enigszins opgelost kunnen worden, zonder dat hij zegt dat hij alles wel even zal oplossen. Dat helpt enorm en het geeft de Kamer de mogelijkheid om rustig discussie te voeren over de inhoud. Dat is essentieel. Ik dank hem daarvoor en ik vraag hem om de dank ook over te brengen aan de ambtenaren die eveneens onder hevige druk van alle commotie en discussie hebben gestaan, maar nog steeds hard werken en hun best doen om dagelijks het geld binnen te halen dat wij hard nodig hebben.

Toen wij dit plan binnenkregen, moesten we bedenken of we voor of tegen gingen stemmen. Dat was in dit geval niet zo moeilijk, want we hadden aan het einde van de zomer al rond de tafel gezeten om een aantal essentiële elementen te bespreken. Er zit een aantal mooie verbeterpunten in. Deze vloeien deels voort uit het akkoord dat we samen met ChristenUnie, D66 en de coalitie hebben gesloten. Ik noem de daling van de lastenverhoging. Ik moet het van de heer Omtzigt altijd netjes zeggen, want anders krijg ik meteen een interruptie en hij heeft gelijk. Het is geen lastenverlaging die wij voor elkaar hebben gekregen, maar de lasten gaan minder omhoog. Ik zal er zo nog iets over zeggen. Een andere verbetering is de betere regeling voor restschulden voor woningen zodat mensen daar goed mee kunnen omgaan. Een ander punt is het lage btw-tarief voor de bouw. De heer Koolmees heeft zich daar bijzonder voor ingezet, maar wij ook. Ik denk dat het voor bedrijven goed is dat het heffingsplafond voor belasting op leidingwater blijft bestaan. Het plafond wegnemen gaf immers de gekste uitschieters en dat is nu opgelost. Verder noem ik het verlengen van de 80%-regeling van de levensloop en tot slot, ook niet onbelangrijk, de vrijstelling van de verhoging van de energibelasting voor de

glastuinbouwsector. Bedrijven in deze sector hebben het al moeilijk genoeg. Als de verhoging van de energiebelasting ook voor hen zou gelden, zouden ze het zeer zwaar krijgen.

Hebben we dan geen wensen voor verbeteringen? Natuurlijk wel. Ik had het net al even over de lastenverhoging. Wij zouden heel graag een lastenverlaging willen. Gelukkig zijn wij met vele anderen. Als je ziet welke lastenverhogingen er de afgelopen tien jaar zijn bijgekomen, besef je dat we niet op deze manier kunnen doorgaan. We zullen ervoor moeten zorgen dat de hardwerkende Nederlander meer van zijn euro overhoudt dan nu, anders neem je de prikkel weg om te investeren in jezelf. Wij doen, met heel veel andere partijen, graag mee aan de discussie over de herziening van het belastingstelsel. Ik vraag de staatssecretaris, evenals de heer Koolmees, wat de ambitie is voor de lastenverlichting. We gaan toch niet met elkaar wachten op komende meevallers? We hebben nu al een tegenvaller van 642 miljoen euro, die we volgens mij toch moeten betalen, al is het tegen onze zin. Tegenvaller na tegenvaller: er zijn heel wat meevallers nodig, voordat je een echte lastenverlichting hebt. Wat is de ambitie van de staatssecretaris om te komen tot lastenverlichting? Is hij bereid om te kijken naar echte bezuinigingen en een kleinere overheid? Ik weet welke discussies we met elkaar gevoerd hebben en hoe lastig het is, maar ik denk dat we die slag met elkaar moeten maken.

Dan de afvalstoffenbelasting in relatie tot het Belastingplan 2015. Tot mijn vreugde zijn alle collega's daarover al begonnen, dus zie ik een grote meerderheid voor een mogelijk amendement ontstaan. Gegeven de schriftelijke beantwoording van de staatssecretaris ben ik dan ook benieuwd hoe hij met dat gegeven omgaat. In de eerste plaats vind ik brandbelasting gewoon een goed idee. Degenen die hoofdstuk 5 van mijn proefschrift nog niet hebben gelezen -- ik kan mij dat bijna niet voorstellen -- zou ik willen uitnodigen om dat alsnog te doen. Daarin worden de externe kosten van storten en verbranden geïnternaliseerd. Daar komt uit dat de externe kosten van verbranden €18 per ton zijn. Volgens economen zou het dan eigenlijk gaan om een belasting van €18, maar er zit natuurlijk ook een onbetrouwbaarheidsmarge in die berekeningen, zeg ik er als wetenschapper gelijk bij. Dus €13 komt dan aardig in de buurt. Het is in ieder geval een goed principe: als er externe kosten zijn, kun je ze internaliseren. Dat is optimaal en dus is het een prima voorstel.

In hoofdstuk 6 zit een afvalmodel voor de gehele Europese Unie. Daar zitten alle landen in, waarbij de stromen heen en waar gaan. Je kunt dan aan knoppen draaien wat betreft subsidies en belastingen. Dat heb ik ook gedaan bij een aantal scenario's. Als je gaat sleutelen aan het prijsverschil met met name Duitsland, zie je dat stromen heel snel heen en weer gaan. Niemand zal precies kunnen voorspellen om hoeveel ton het dan gaat. Dat is dan namelijk wel een belangrijke vraag. Potentieel kan het om een grote stroom gaan als je kijkt naar wat er nog niet gecontracteerd is. Het gemeentelijk afval is voor een groot deel gecontracteerd en daarvan valt ook wat vrij de komende tijd, maar bedrijfsafval is toch een spotmarkt waarbij er heel veel stromen heen en weer kunnen gaan. Ik kan dat natuurlijk niet allemaal bewijzen, net zo min als de staatssecretaris het andersom kan bewijzen omdat we beiden niet weten wat er precies gaat gebeuren. Dan is de vraag of je, zoals de staatssecretaris voorstelt, het gaat afwachten en je, wanneer een probleem zich voordoet, vervolgens gaat bezien hoe je dat gaat repareren. Of zeg je dan: ik wil het risico niet lopen en wil het gat gewoon dichtschröien? Ik ben blij dat de Kamer wat dat betreft in grote meerderheid voor dat laatste kiest. Dus ik hoor graag wat de staatssecretaris van een dergelijk amendement vindt. Dan gaat hij ongetwijfeld zeggen: u had het net over die problemen bij de Belastingdienst, dus laten we daar niet weer complexe regelingen neer gaan leggen. Welnu, volgens mij is het vrij simpel, want voor elke export van afval heb je een vergunning nodig. Volgens mij is het het ministerie van Infrastructuur en Milieu dat die exportvergunningen afgeeft. Daar kun je dan ook heel gemakkelijk die belasting aan koppelen.

Wat betreft die brandbelasting geldt er een vrijstelling voor zuiveringsslib mits dat in een installatie verwerkt wordt waar alleen zuiveringsslib wordt verwerkt. Daar zijn er op zichzelf niet zo veel van; vaak gaat het naar een afvalverbrandingsinstallatie waar ook ander afval verwerkt wordt, waarbij die vrijstelling dan niet geldt. Dat lijkt mij geen goede zaak gezien het belang van het zo goedkoop mogelijk verwerken van dit afval. Het is ook een heel gemakkelijke stroom om te monitoren omdat je die heel gemakkelijk kunt herkennen ten opzichte van het andere afval. Dus gedoe met fraude of met moeilijk traceerbare stromen, lijkt mij uitgesloten. Volgens mij is dit eenvoudig uitvoerbaar. Ik verneem dan ook graag hoe de staatssecretaris daartegen aankijkt. Wij overwegen in ieder geval een amendement op dit punt.

Dan de liquidatieverliesrekening. Ik heb daarover schriftelijk het een en ander gewisseld met de staatssecretaris. Blijkens zijn schriftelijke beantwoording van de vragen, waarvoor dank, delen wij het standpunt dat onnodige liquidaties niet moeten worden gestimuleerd en dat onnodige vernietiging van kapitaal en werkgelegenheid ongewenst is. Logisch dat we dat delen. Niemand hier is voor ongewenste vernietiging van kapitaal, hoewel sommigen hier daar misschien anders tegen aankijken, en voor ongewenste vernietiging van werkgelegenheid, waar volgens mij niemand hier voorstander van is. Die liquidatieverliesrekening staat verliesneming toe als een deelneming wordt geliquideerd. Dan is er dus een fiscale prikkel om potentieel levensvatbare bedrijven te liquideren. Het punt is dat het een "alles of niets"-regeling is. De hele bv moet weg en een pro-rataredenering is niet toegestaan. Nu schrijft de staatssecretaris in zijn antwoorden dat hem niet is gebleken dat er belastingplichtigen zijn die activiteiten beëindigen omwille van het liquidatieverlies terwijl men die activiteiten had willen voortzetten. Ik zou zeggen: nogal wiesdes.

Waarom zouden mensen die hiervan profiteren daarvoor klagen bij de Belastingdienst? Ze hebben er namelijk zelf gewoon belang bij dat die regeling op deze manier bestaat. En nogal wiesdes, want wat heeft het voor zin om er bij de Belastingdienst over te klagen als je zelf van die regeling gebruikmaakt? Het is een glasheldere regeling, die juridisch uitgekristalliseerd is. Er zijn allerlei rechtszaken over gevoerd. Je kunt wel tegen je belastinginspecteur zeggen dat de regeling je niet bevalt, maar je weet dat je dan als antwoord krijgt: tja mijnheer, ik moet de wet uitvoeren en zo zit de wet in elkaar. Hier, op deze plek, moet dus gedebatteerd worden over de vraag of we die regeling wenselijk vinden.

Mijn reden voor het stellen van de vraag was niet dat er klachten zijn van aandeelhouders die hiervan profiteren. Juist het feit dat zij ervan profiteren kan perverse prikkels opleveren die voortzetting van het bedrijf minder kans geven. Dat moet de staatssecretaris aanspreken, want de werkgelegenheid lijdt hieronder. Dit kabinet heeft voor de rest van de kabinetsperiode gezegd dat werkgelegenheid creëren op nummer één, twee en drie staat.

In reactie op de antwoorden van de staatssecretaris schrijft de redactie van Vakstudie Nieuws: "Er kan toch niet ontkend worden dat de liquidatieverliesregeling tot gevolg heeft dat een aandeelhouder bij de vraag wat te doen met een verliesgevende deelneming de mogelijkheid om het liquidatieverlies fiscaal in aftrek te brengen meeweegt, wat kan leiden tot liquidatie van deelnemingen die anders wellicht verkocht waren aan een derde." Ook schrijft de redactie dat de problemen in de praktijk wel degelijk bestaan. Blijkbaar lopen mensen die er in de praktijk mee te maken hebben hier wel degelijk tegenaan.

Er zijn ook heel concrete voorbeelden. Ik noem het noodlijdende softwarebedrijf Baan. Invensys deed een overnamebod. Toen was de vraag of het bedrijf failliet zou gaan of zou worden overgenomen door een ander. Een van de belangrijkste aandeelhouders meldde zijn aandelen niet aan, omdat hij bij een faillissement gebruik zou kunnen maken van de liquidatieverliesregeling. De andere aandeelhouders hadden daar grote bezwaren tegen. Pas na het uitoefenen van zware druk werden de aandelen alsnog aangemeld. Dit was een groot bedrijf, dat in de

spotlights stond. Nu zullen er ongetwijfeld kleinere bedrijven zijn die niet in de spotlights staan waar hetzelfde mechanisme speelt en waar die maatschappelijke druk niet uitgeoefend wordt. Dat zou kunnen leiden tot ongewenste liquidatie. In de gestelde vragen is de staatssecretaris al ingegaan op het hanteren van een pro-ratabenadering en het mogelijk maken van verliesnemingen zonder liquidatie. Dat zijn dan zo ongeveer de twee opties die er zijn. Voor beide ziet de staatssecretaris geen aanleiding, maar vanuit zowel de wetenschap als de praktijk bereiken ons signalen dat de liquidatieverliesregeling tot onnodige liquidaties en daarmee tot vernietiging van kapitaal en werkgelegenheid leidt.

Ik vraag de staatssecretaris om deze signalen serieus te nemen. Ik zeg niet dat ik wel even een amendementje zal indienen en dat we het anders gaan doen. Ik weet ook wel wat de voor- en nadelen van andere regelingen zijn. Ik vraag hem om onderzoek te doen naar de problemen en te kijken naar alternatieven. Hoe groot is het probleem nou echt, welke alternatieven zijn er en wat zouden de budgettaire effecten zijn? Wat zou de complexiteit zijn en welke mogelijkheden tot misbruik zijn er als we dit op een andere manier gaan doen? Volgens mij is het bij een juiste vormgeving van een nieuwe, aangepaste regeling mogelijk om oneigenlijk gebruik zo veel mogelijk te beperken. De kernvraag is dus: is de staatssecretaris bereid om dat te onderzoeken? Ik kom dan bij de werkkostenregeling. Wat mij betreft is er een aantal goede verbeteringen doorgevoerd. De vraag is of de regeling tot meer of minder lastendruk leidt. Ik hoor signalen van mensen die vrijwillig hebben meegedaan. Zij zeggen dat het in de praktijk tegenvalt, ondanks alle goede bedoelingen. Ik heb geen kant-en-klare oplossing om het nog gemakkelijker te maken. Wel zou ik willen vragen hoe de staatssecretaris dit volgt en wat hij gaat doen als men in de praktijk echt tegen monstums aanloopt, waaruit blijkt dat de regeling nooit zo bedoeld is maar blijkbaar wel slecht uitwerkt. Hoe gaat de staatssecretaris dat in de gaten houden en hoe komt hij dan met alternatieven?

Ik vind de jaarlijkse afrekensystematiek goed. Die maakt het een stuk gemakkelijker en beter. Ook de concernregeling vind ik goed, maar daar zit nog wel een punt. Je mag alleen via een concernregeling gebruikmaken van de werkkostenregeling als het belang ingevuld is als aandelenbelang. Daarbij is een aandelenbelang van minimaal 95% noodzakelijk. Dat betekent dat dit niet rechtsvormneutraal geregeld is. Dit geldt wel voor bv's, voor ondernemingen met aandelen, maar niet voor stichtingen. Wij worden benaderd door stichtingen die hier eigenlijk ook wel graag gebruik van willen maken. Waarom is ervoor gekozen om dat niet te doen? Dat is toch ook vrij gemakkelijk handhaafbaar? Waarom maken we in dit systeem onderscheid tussen de ene rechtsvorm en de andere? Dat is in de fiscaliteit toch niet heel gebruikelijk? Dus is dat mogelijk, vraag ik de staatssecretaris. Natuurlijk zijn er kosten aan verbonden, want als je er andere dingen onder schaaft, betekent dat lijkt mij dat je minder belastingopbrengst hebt. Ik vraag om dit in de schriftelijke beantwoording in kaart te brengen en aan te geven wat er gebeurt als je er bijvoorbeeld zorginstellingen onder brengt. Het lijkt mij anderzijds ook gek om er alleen zorginstellingen onder te brengen, want waarom dan niet andere stichtingen? Als je dit doet, zou je het breed voor stichtingen moeten doen. Ik zou dan wel weten of dat kan, of het handhaafbaar is en wat de kosten zijn.

Wat de werkkleding betreft, sluit ik me aan bij de vragen van de heer Omtzigt. Die vragen had ik ook. Dit is een simpel maar wel lastig punt. Die kleding zou je dan allemaal op de werkvloer moeten houden, waardoor een kleine werkgever ineens voor de reiniging daarvan moet zorgen. Is er niet een simpele afspraak te maken dat dat eenvoudiger kan?

Ook wij waren net als iedereen tot nu toe verrast over de autobelastingen. Alleen mevrouw Neppérus was kennelijk kort tevoren geïnformeerd, maar dat zal dan naar ik aanneem ook wel voor de heer Groot gelden. Zo te zien klopt dat. Wij waren in ieder geval niet geïnformeerd. Ik was ook een beetje verbijsterd, want ik verkeerde in

de veronderstelling dat het hele verhaal zou meegaan in de stelselherziening en dat wij daarbij met elkaar zouden zeggen dat 2015 vaststaat en dat wij nu een plan maken voor 2016 tot en met 2018/2019/2020. Het is maar de vraag wat je wilt. Een vijfjarenplan lijkt mij wel goed om gewoon helderheid te bieden aan de sector, want dat is waar die om vraagt en volgens mij ook recht op heeft, zodat niet elk jaar de regeling wordt veranderd maar je gewoon voor een langere periode weet waar je aan toe bent. Vandaar ook mijn verrassing dat er ineens voor één jaar, namelijk 2016, toch ineens een voorstel lag waarin het toch weer anders gaat dan in 2015, toch weer anders dan men verwacht had en ook weer anders dan in 2017 en verder, want daarover gaan wij nog met elkaar praten. Grote kans dat er iets anders uitkomt dan wat er nu voorligt.

Dus waarom zouden wij gegeven die situatie niet gewoon zeggen dat 2015 vastligt en dat in het voorjaar van 2015 duidelijk zal zijn hoe het voor 2016 en verder gaat? De staatssecretaris kan zeggen dat men eerder en voor een langere periode duidelijkheid wil. Dat snap ik, maar ik heb niet de indruk uit de reacties die wij krijgen dat de sector heel tevreden is met wat er nu plaatsvindt. Ik snap dat snelheid en duidelijkheid wel prettig is, maar of het nu op deze manier goed gaat, vraag ik me af.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Op zich is de oproep van de heer Dijkgraaf om gewoon tegen de tweede nota van wijziging te stemmen en te doen alsof we die afgelopen vrijdag helemaal niet hebben gekregen, een heel praktische oplossing. Dat scheelt mevrouw Neppérus ook weer een amendement. Dan gaat het gewoon door de shredder en is het: foutje, bedankt.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): De staatssecretaris kan de nota van wijziging intrekken. Wij kunnen daar niet tegen stemmen, want die komt niet apart in stemming. Er zou wel een apart amendement moeten komen als de staatssecretaris zijn nota van wijziging niet zou intrekken. Dat kan hij natuurlijk doen, dat is wel interessant, maar anders moet er een amendement komen.

Inhoudelijk zijn er veel marktverstoringen door grote voordelen voor een zeer beperkt aantal auto's. Daar wringt het ook wel een beetje. Ik ken ook alle voorbeelden van de Mitsubishi Outlander en weet wat die theoretisch voor milieu-impact heeft, die positief zou moeten zijn, en wat die feitelijk is. Ik ken velen die nooit de stekker in het stopcontact steken van hun Outlander maar die gewoon lekker laten rijden op de fossiele brandstoffen die erin gaan. Dan hebben we wel een fiscaal nadeel voor de overheid en een gigantisch fiscaal voordeel voor de ondernemer maar hebben we aan milieu-impact niks bereikt. Dus ik ben het er helemaal mee eens dat er goed naar wordt gekeken om die oversubsidiëring tegen te gaan, maar van de manier waarop het nu gaat, weet ik niet of dat de verstandigste is, om het zachtjes te zeggen.

Ik sluit me ook aan bij de vraag van de heer Omtzigt rondom de grote run, want ik zie die ook alweer aankomen. Dat levert bij de autodealers een enorme bias op van wat ze hadden verwacht versus wat er nu uit komt. Je krijgt de gekste verstoringen in die markt.

Ik kom tot slot op de gebruikelijkloonregeling van de dga en de omkering van de bewijslast. Mevrouw Neppérus en de heer Omtzigt hebben er ook over gesproken. Ook ik wil graag van de staatssecretaris horen of dit nu wel een fraaie manier is om dit te doen. Ik vind dat de bewijslast gewoon bij de overheid moet liggen.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Voorzitter. Het kabinet komt met het dunste belastingplan ooit, in ieder geval sinds ik in de Tweede Kamer zit. Dat is toch al een hele tijd. Het komt niet verder dan wat reparaties en wat kleine aanpassingen, maar Nederland snakt naar lucht, snakt naar koopkracht en snakt naar lagere belastingen.

Het kabinet komt echter weer met de ene belastingverhoging na de andere. Per dag onttrekt het kabinet 1 miljard aan belastingen aan de economie. Dat is 200 miljoen meer dan in 2005. Het is dan ook niet zo gek dat de belastingdruk de afgelopen jaren inmiddels is opgelopen tot boven de 40% en voor werkenden vanaf het minimumloon al tot boven de 50%. Nederland is een belastingland en dat zet een rem op de economie. Binnenlandse bestedingen lopen dan ook hard terug, met alle economische schade van dien. Mensen consumeren niet meer en houden de hand op de knip. Dit heeft alles te maken met het beleid van dit kabinet: dom beleid met desastreuze gevolgen, zoals wij hebben kunnen zien. In plaats van de belastingen te verlagen, laat het kabinet ze echter weer omhoog gaan.

Het hoopt op export. Het hoopt dat de export Nederland uit het economische moeras trekt, maar dat gaat niet gebeuren. We zien dat Duitsland krimpt en dat China stagneert. Ook het IMF is somber over de wereldeconomie. Dus het kabinet wedt op het verkeerde paard. Het zou meer moeten inzetten op interne, binnenlandse bestedingen.

Verder komt het kabinet met een aantal loze beloftes. Het belooft 100.000 banen als er ooit een nieuw belastingstelsel komt, maar heeft nog geen begin gemaakt met hoe dit eruit zal komen te zien. Het belooft minder belastingen op arbeid, maar hoe dit moet worden betaald, is een groot vraagteken. Het is wachten op meevallers. Het kabinet belooft verder voor 2015 lastenverlichting, maar het bedoelt eigenlijk minder lastenverzwaring. Het kabinet belooft dus veel, maar er komt weinig van terecht.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Twee weken geleden mochten wij op bezoek komen bij staatssecretaris Wiebes. Hij wil namelijk graag input van alle fracties krijgen op het nieuwe belastingstelsel. Ik zag daar heel veel fracties, maar miste de PVV. Als de heer Van Dijck nu zulke grote woorden heeft over een nieuw belastingstelsel, waarom neemt hij dan niet de moeite om überhaupt mee te spreken op de plek waar het kan?

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Dat is heel makkelijk. Wat ons betreft is dit kabinet het verkeerde kabinet voor Nederland. Wij gaan dit kabinet niet, zoals de constructieve drie, in het zadel houden door mee te praten over allerlei hervormingen waardoor Nederland er alleen maar slechter voor komt te staan. Het is precies bekend hoe wij de belastingen willen verlagen. Dat staat in ons verkiezingsprogramma. Aangezien er alleen maar wordt gesproken over belastingverschuivingen en over eventuele meevallers waarmee de belasting wordt verlaagd, is dit iets van lange adem. Wij gaan dit kabinet niet in het zadel houden. Wat ons betreft mag het vandaag nog naar huis.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): In alle oprechtheid -- nu doe ik misschien een ontboezeming -- maar ik zit daar ook niet aan tafel om het kabinet in het zadel te helpen. Als ik mijn kiezers beloof dat ik mij voor een aantal zaken hardmaak, moet ik ook mijn uiterste best doen om alle bestaande gelegenheden aan te grijpen om te proberen dit te realiseren. Deze uitnodiging is breed uitgegaan. Dan vind ik het wel een beetje makkelijk -- dat meen ik oprecht -- van de heer Van Dijck dat hij nu allerlei grote woorden heeft, terwijl hij echt niet komt als hij de kans heeft om mee te praten. Dat snap ik niet. Ons verkiezingsprogramma is ook bekend. Ik denk dat wij nu met ons allen een uiterste poging moeten doen om een belastingstelsel te krijgen dat jaren vooruit kan en misschien ook heel veel problemen tackelt waarvoor de heer Van Dijck aandacht vraagt. Waarom was hij er niet?

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Dat is een beetje dezelfde vraag als in de eerste interruptie. Waar het om gaat, is dit. Bij de ChristenUnie vinden ze het kennelijk heel belangrijk om aan tafel te zitten, want ze zitten al drie jaar overal aan tafel, maar ze

slopen de economie, met de btw-verhoging en met de zorg. Wij gaan daar niet aan meedoen. Wij hebben onze ideeën hoe Nederland eruit moet komen te zien. Wat ons betreft, kan dit kabinet morgen naar huis, want het maakt er een grote puinhoop van. We zien het om ons heen: 700.000 werklozen en de woningmarkt is helemaal verrot geschopt, mede door de ChristenUnie. Wij doen daar niet aan mee en wij gaan niet aan tafel zitten om dit kabinet te ondersteunen en in het zadel te houden. Daar doen wij gewoon niet aan mee, hoe graag mevrouw Schouten het ook zou willen, want we hebben inderdaad heel goede ideeën. Lees ons verkiezingsprogramma.

Voorzitter. Wat staat er volgend jaar te gebeuren? De eerste schijf gaat weer omhoog. Het kabinet probeert de mensen voor de gek te houden, met woorden in de trant van: we krijgen een verlaging van de lasten op arbeid, maar de eerste schijf gaat volgend jaar gewoon voor iedereen omhoog. De algemene heffingskorting wordt sneller verlaagd en dus verder genivelleerd en de arbeidskorting wordt iets later afgebouwd, in ruil voor het kinderpardon. Verder worden er wat innovatieregelingen iets versoberd. "Iets" is 57 miljoen op 1 miljard. Dat is natuurlijk niets. Er wordt veel geschoven met geld, zodat niemand er nog iets van begrijpt. Je moet wel heel innovatief zijn in Nederland om van de innovatiesubsidies nog gebruik te kunnen maken.

De verlaging van de doelmatigheidsmarge bij de gebruikelijkloonregeling moet 150 miljoen opbrengen. Op de vraag waarom het precies 25% is, is het antwoord van de staatssecretaris: dat is nu eenmaal zo afgesproken en we hebben 150 miljoen nodig. Er wordt geen reden gegeven waarom. Dat draagt ook niet echt bij tot complexiteitsreductie, waar de staatssecretaris zo veel waarde aan hecht. De omgekeerde bewijslast is er ook zo een. Volgend jaar moet iedereen opnieuw met de Belastingdienst in discussie of het loon dat men zichzelf toe-eigent, wel een redelijk en vergelijkbaar loon is met andere dienstbetrekkingen.

De werkkostenregeling wordt in 2015 verplicht. Op zich kunnen we ons er wel iets bij voorstellen dat het niet handig is om twee regelingen naast elkaar te houden, maar ik begrijp nog steeds niet waarom de president van de Nederlandsche Bank samen met 16.000 andere bankiers gewoon blijft profiteren van een gigantische korting op de eigen hypotheekrente. Waarom is dat niet gewoon geregeld in het Belastingplan? Hoe moeilijk is het? Nu worden de hypotheekrentekortingen gewaardeerd op nihil in de loonbelasting. Waarom worden ze niet betrokken bij de werkkostenregeling? Dan kan de korting in stand blijven voor een hoop bankemployees en gaat die ten koste van de vrije ruimte. Hoe moeilijk is het?

De energiebelasting gaat verder omhoog. Ook doodzonde, want we betalen al zo veel energiebelasting. We hebben een overzichtje kunnen zien in de nota naar aanleiding van het verslag. Nederland zit bijna in de top drie van de landen als het gaat om energiebelastingen. De leidingwaterbelasting, waarvan in eerste instantie gezegd is: die gaan we niet doen, gaan we nu toch doen, net als de afvalstoffenbelasting. Die is niet voor niets eerst afgeschaft, omdat ze te weinig opbracht. Nu wordt ze weer teruggebracht vanwege het groene gevoel. Men hoopt er 100 miljoen mee op te halen, wat nog maar de vraag is, vooral omdat Nederlands afval zo naar het buitenland kan en buitenlands afval een vrijstelling heeft van de belastingen op het moment dat het hiernaartoe gebracht wordt. Het is al berekend dat de belastingvlucht naar het buitenland ons 1.500 banen kosten. Kan de staatssecretaris daarop reflecteren?

Het meest gênante is nog hoe het kabinet de puinhopen van de woningmarkt probeert te verdoezelen. Door het kabinetsbeleid is de woningmarkt volledig misvormd. De huizenprijzen zijn met meer dan 20% gekelderde en 1,5 miljoen huizen staan inmiddels onder water. En toch maar roepen dat we goed bezig zijn op die woningmarkt. Nu komt het kabinet met een paar pleisters, die zogenaamd de pijn moeten verzachten. Ik zal de pleisters niet noemen, want ze zijn het noemen niet waard, maar verlenging van een periode aftrek restschulden en nog zoiets ...

De heer **Koolmees** (D66): Nu doe je het toch!

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Ja, zodat je ongeveer weet in welke richting de pleister wijst.

Alsof hiermee de doorstroming wordt bevorderd! Geloof u het zelf, staatssecretaris? Mensen zouden toch wel gek zijn om te verhuizen met een dikke restschuld. Wie verkoopt er nu zijn huis onder de prijs van zijn hypotheek? Dat doe je niet! Welke bank geeft je een hypotheek als jouw oude huis nog niet verkocht is? Dat doen banken ook niet. Waarom zouden deze drie pleisters de doorstroming bevorderen? En hoeveel wordt er eigenlijk gebruikgemaakt van die regelingen? Ze bestaan immers al wat langer. Wij vinden het non-regelingen en zien niet in dat die ook maar ooit effectief iets aan de doorstroming zouden kunnen verbeteren.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Ik vond het een heel goed plan om een huis met restschuld te verkopen, omdat diezelfde crisis het mogelijk maakte om een duurder huis te kopen. Dan heb je namelijk een groter prijsvoordeel. Weliswaar is de prijs van je oude woning gedaald, maar de prijs van het nieuwe, grotere huis dat je koopt, is nog meer gedaald. Het enige wat je doet, is het verplaatsen van je restschuld. De heer Van Dijck ziet het nu dus verkeerd: het helpt juist wel om dit soort dingen te financieren, want daarmee krijg je mobiliteit op de markt. Het enige wat je feitelijk doet, is het verplaatsen van je restschuld. Die schuld had je immers toch al. Je creëert dus geen extra schuld, maar je neemt de schuld mee. Als je het kunt financieren, zorg je juist voor mobiliteit op de woningmarkt. Het is dus een briljante regeling. Is de heer Van Dijck het daarmee eens?

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Ik zit er toch wat conservatiever in. Het siert de heer Dijkgraaf dat hij het aandurft om zijn iets kleinere huis te verruilen voor een groter huis en daarmee hoopt een goede deal te maken. Ik denk toch dat heel veel mensen zich drie keer bedenken als zij een x-schuld hebben en iets wat daartegenover staat voor minder dan x moeten verkopen. Het is nog maar de vraag of de bank meegaat in het herfinancieren van die restschuld en tegen welke rente de bank dat doet. Meestal namelijk, zo heb ik tenminste begrepen, gaat het niet in de vorm van een hypotheek maar in de vorm van een persoonlijke lening of iets dergelijks. Ik kan mij niet voorstellen dat het iets zou doen aan de doorstroming, maar ik vraag het netjes aan de staatssecretaris: kan hij mij bewijzen dat die drie pleisters ook maar enig effect hebben op de doorstroming en op de puinhoop die er nu is gecreëerd op de woningmarkt? Maar de heer Dijkgraaf is het levende voorbeeld dat die pleister wellicht, bij een enkeling, effect heeft.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Ik ken vele mensen die het op die manier doen. Het verplaatsen van die restschuld kan, zoals de heer Van Dijck het formuleert, gevoelsmatig weliswaar vervelend zijn, want je materialiseert die schuld even omdat je hem moet financieren om mee te kunnen nemen. Alleen, je had die schuld al en stopt hem in de nieuwe woning, en zet daar een voordeel tegenover omdat je een groter huis kunt kopen. Ik snap de angst bij de PVV wel, maar het heeft geen zin om vanuit die angst de hele woningmarkt op slot te zetten. Dan helpen juist dit soort dingen, namelijk dat er een mooie fiscale regeling ligt om die restschuld te financieren. Dat moet de heer Van Dijck in ieder geval rationeel toch met mij eens zijn?

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Misschien dat het rationeel zou kunnen, maar het gaat erom dat de woningmarkt geen ratio is. Die markt is pure emotie. Het feit dat de huizenprijzen zo gigantisch gekelderde zijn, heeft niets met ratio te maken.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Daar moet je van profiteren.

De heer **Tony van Dijk** (PVV): Ja, er zijn enkelingen die daarvan durven te profiteren, maar heel veel mensen denken: wat gaat er nog gebeuren op de woningmarkt? Door sommige partijen in dit huis wordt nu al voorgesteld om verder te gaan met het versneld afbouwen van de hypotheekrenteaftrek. Met andere woorden: het is weer een voedingsbodem die ervoor zorgt dat mensen verstarren. Veel mensen met een hypotheek van drie ton die hun huis zouden kunnen verkopen voor 2,5 ton en daardoor met een restschuld van €50.000 zouden blijven zitten, zullen denken: ik blijf zitten waar ik zit. Dat lijkt mij ook een heel gezonde gedachte.

De heer **Omtzigt** (CDA): Wat is op dit moment het PVV-tegenplan voor de woningmarkt?

De heer **Tony van Dijk** (PVV): De PVV is voor belastingverlaging en tegen het tornen aan de hypotheekrenteaftrek. Dat heeft men ook kunnen lezen in ons verkiezingsprogramma. Wij draaien alles terug. Als wij de kans krijgen, herstellen wij de hypotheekrenteaftrek in ere. Dat was namelijk 100 jaar een heel goed plan. Wij begrijpen echt niet dat de VVD, die dat ook altijd een heel goed plan vond, zich heeft laten meesleuren met het linkse gedachte goed om de hypotheekrenteaftrek te slopen.

De heer **Omtzigt** (CDA): Ik heb helemaal geen tegenbegroting van de PVV gezien met een doorgerekend alternatief waaruit blijkt dat de hypotheekrenteaftrek weer volledig naar 52% gaat. Ik ben dus benieuwd wanneer die er komt en of we die dan nog kunnen inzien. Ik begrijp dus dat de enige PVV-maatregel op de woningmarkt zou zijn: weer helemaal teruggaan naar vroeger, naar de hypotheekrenteaftrek van 52%, en dan gaat alles goed. Dat is ongeveer wat de heer Van Dijk bedoelt.

De heer **Tony van Dijk** (PVV): Inderdaad. De hypotheekrenteaftrek wordt in ere hersteld door de PVV, want door het tornen aan de hypotheekrenteaftrek zijn de huizenprijzen met 20% tot 25% gekelderde en staan nu anderhalf miljoen huizen onder water, met dank aan de VVD en de PvdA, de constructieve drie en de Kunduzcoalitie, waarvan het CDA ook deel uitmaakte. Wat dat betreft hebben dus bijna alle partijen politiek bloed aan hun handen.

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Ik herhaal de vraag die de heer Omtzigt zonet stelde. Ik ben benieuwd hoe dit allemaal gedekt wordt. Het is natuurlijk heel gemakkelijk om allerlei dingen te zeggen -- dat is een recht -- maar daar hoort ook bij dat je aangeeft hoe je dingen dekt. Ik ben dus reuzebenieuwd. We krijgen zo meteen ook nog de accijnzen, dus ik ben benieuwd. Hoe worden deze gedachten van de heer Van Dijk gedekt?

De heer **Tony van Dijk** (PVV): Wij hebben in ons verkiezingsprogramma alles keurig gedekt. Ik hoop dat de collega's dat verkiezingsprogramma eens ter harte nemen, want wij slaagden daarmee met vlag en wimpel voor wat betreft economische groei en werkgelegenheid. We hadden de laagste werkloosheid. We hadden gewoon het beste plan. We hebben inderdaad geen tegenbegroting ingediend, want we kunnen deze puinhoop die is gecreëerd niet even binnen één jaartje terugdraaien. We kunnen dat wél in een verkiezingsperiode van vier, vijf jaar. En inderdaad, dat gaat ten koste van ontwikkelingshulp. Dat zijn keuzes die je maakt. Daar moet je dan voor kiezen. Wij sturen het geld niet naar Afrika, maar wij geven het terug in de vorm van een stukje hypotheekrenteaftrek. Inderdaad.

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Ik stel dan toch vast dat er eens in de zoveel tijd, als er verkiezingen zijn, een doorrekening van het programma komt, maar dat er tussentijds, als er gewoon een begroting of een belastingplan aan de orde is, geen dekking is. Dat stel ik dan maar vast. Kan de heer Van Dijck dat bevestigen?

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Ja, dat klopt. U krijgt van ons een verkiezingsprogramma en een goede doorrekening van hoe wij Nederland zouden hervormen in de komende vier, vijf jaar. Wij proberen niet elk jaar om de puinhoop die is gecreëerd, recht te zetten. Met alles wat je dan niet terugdraait, word je door de coalitie om de oren geslagen: hé, dat heb je niet teruggedraaid, dús je omarmt het. Nee, wij omarmen helemaal niks. Wij zouden de hypotheekrenteaftrek in ere herstellen. Lees ons verkiezingsprogramma.

Daarmee kom ik gelijk op de accijnzen, ook zo'n discussie waarin de staatssecretaris zijn oogkleppen maar op blijft houden. De accijnsinkomsten vallen namelijk veel lager uit dan verwacht. De staatssecretaris is echter blij met elke euro extra. Hij vergeet gemakshalve even alle neveneffecten en grenseffecten. De kortzichtige focus op meer, meer, meer accijnsinkomsten kost de hele grensregio de kop. De verwachte opbrengst van bijna 300 miljoen is inmiddels bijgesteld naar 130 miljoen. Van die 130 miljoen is er nog 50 miljoen indexatie geweest. Men dacht dus 300 miljoen op te halen, maar dat is nog geen 100 miljoen geworden. Uit onderzoek van de BOVAG bleek vorige week klip-en-klaar dat er meer dan 8.000 banen verloren gaan door deze accijnsverhoging. En de accijnsverhoging op diesel levert geen 150 miljoen op, maar kost de schatkist een 0,5 miljard. Het is vorige week in een onderzoek van Panteia berekend. Ik hoop dat de staatssecretaris dit onderzoek in het reces tot zich heeft kunnen nemen. Graag ontvang ik een uitvoerige reactie daarop, want ik kan me niet voorstellen dat hij volgend jaar nog steeds gaat indexeren als hij dat onderzoek heeft gelezen.

Vorige week donderdag werd ook bekend dat de dieselverkoop in augustus weer verder is afgenomen met 15%, tot 400 miljoen liter, een diepterecord. Maar dat heeft allemaal niets te maken met het feit dat mensen en transportbedrijven massaal over de grens tanken, zegt de staatssecretaris. Nee, het past in de dalende trend van zuinigere auto's.

Ook staat er een verhoging van de tabaksaccijns op de rol. Wijselijk zwijgt de staatssecretaris hierover in het Belastingplan 2015. Dat wordt er even sluimerend in gefietst. Vorig jaar hadden we echter een dramatisch jaar wat betreft de tabaksaccijns. Na de forse accijnsverhoging van €0,35 per pakje -- dank u wel, mevrouw Schouten -- daalde de verkoop met 13%. Dit jaar daalt die met meer dan 13%. De vorige staatssecretaris dacht dat de weglekeffecten wel zouden bijtrekken, maar deze zijn dit jaar alleen maar erger geworden. Toch gaan de accijnzen weer omhoog met €0,09 per pakje in 2015.

De vraag aan de staatssecretaris is of hij al een bosje bloemen heeft ontvangen van de Belgen en de Duitsers. Op deze wijze is het voor hen wel heel gemakkelijk om geld te verdienen, terwijl de grensregio's een langzame dood sterven. Wanneer gooit de staatssecretaris zijn oogkleppen af?

De heer **Bashir** (SP): Ik heb een verduidelijkende vraag. Begrijp ik het goed dat de PVV-fractie voor lagere accijnzen op tabak is?

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Ja, de accijnzen op alcohol, tabak, lpg, diesel en benzine moeten omlaag, want zij zijn belachelijk hoog in Nederland en zij maken de hele grensregio kapot.

De heer **Bashir** (SP): Hoe laag moeten ze dan zijn? Of wil de PVV de accijnzen op tabak helemaal afschaffen?

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Die €0,35 per pakje dankzij de Kunduzcoalitie was voor ons al een brug te ver en die hebben wij dan ook netjes teruggedraaid in ons verkiezingsprogramma. We zien dat de tabaksverkopen gigantisch teruglopen, met 13%, maar het aantal rokers is hetzelfde gebleven. Het is echt niet zo dat 13% van de mensen is gestopt met roken. Was het maar waar! Ze zijn gewoon in België of Duitsland hun sigaretten gaan kopen. Als de heer Bashir zich realiseert dat het meer dan €1 scheelt per pakje, dan is het al vanaf Eindhoven interessant om naar België te rijden voor een slof sigaretten, want dat scheelt je €10.

Dan kom ik op de autobelastingen en het leasen. De VVD laat de automobilist weer keihard vallen. Deze partij kwam eerst met een forensentaks, waardoor de €0,19 per kilometer voor het woon-werkverkeer kwam te vervallen. Dat was ook een plannetje van de VVD, maar toen was er nog een andere staatssecretaris. Daarna kwam er een gigantische accijnsverhoging en nu zijn de leaserijders aan de beurt. Hardwerkend Nederland wordt keer op keer gepakt door de VVD. Leaserijders gaan er €170 per maand op achteruit. Door de collega's is ook al gereflecteerd op de vraag waar die €170 per maand eigenlijk vandaan komt, uit de koker van de staatssecretaris. Om het even door te rekenen: gemiddeld €170 per maand over 1,2 miljoen leaserijders is 2,5 miljard. Dat is veel geld, en dat komt bovenop de 1,8 miljard die de bijtelling al oplevert. Als de huidige regeling zou worden gecontinueerd en de tarieven van 4% en 7% zouden vervallen, wat voor gat zouden we dan slaan in de begroting voor 2016? Dan weten we een beetje waar we het over hebben.

Er wordt voorspeld dat het effect van het voorstel van de staatssecretaris is dat de autoverkopen volgend jaar met 40.000 zullen toenemen, om daarna in 2016 volledig in te storten. Afgelopen december hebben we ook gezien dat er opeens heel veel Outlanders verkocht werden, om vervolgens in het eerste kwartaal een krimp van de Nederlandse economie te bewerkstelligen. Is dat de bedoeling van de staatssecretaris? Wil hij de economie aan het eind van 2015 nog even een impuls geven met deze maatregel, om vervolgens in 2016 weer een krimp te hebben?

De **voorzitter**: Ik kijk even rond of er de leden van de commissie of de staatssecretaris behoefte hebben aan een schorsing of willen doorgaan met de laatste twee sprekers. Dat duurt nog ongeveer een uur, denk ik. Ik zie dat men wil doorgaan.

De heer **Klaver** (GroenLinks): Voorzitter. Ik had een heel kritische bijdrage geschreven, maar als je na de heer Van Dijck spreekt, klinkt het al gauw heel constructief. Daarom wil ik vooraf zeggen dat ik ook heel kritisch ben over alles van het kabinet. Dat klinkt waarschijnlijk als een heel constructieve houding. Dat als een soort winstwaarschuwing. Het is het eerste belastingplan van de staatssecretaris. Daar is al aan gerefereerd. Het is ook mijn eerste belastingplan nadat ik vorig jaar afwezig was, omdat rond deze tijd mijn zoontje werd geboren. Hij is volgende week een jaar. Ik moet Bram van Ojik, mijn fractievoorzitter, verontschuldigen. Het is een hele vechtpartij geweest wie dit mocht doen, want eigenlijk wilde hij het weer doen. Omdat ik zo'n kritische tekst had opgesteld, zei hij: ik vertrouw je. Ik hoop dus dat het goed gaat!

Voorzitter. Voor ons ligt een belastingplan. Een belastingplan wordt echter geen plan omdat het woord op het document staat. Je moet ook daadwerkelijk een plan hebben, een plan voor ons belastingstelsel. Waartoe moet het dienen? Aan wat voor maatschappij moet het bijdragen? Welke waarden liggen eraan ten grondslag? Het antwoord op deze vragen komt niet naar voren uit het stuk dat we vandaag met elkaar bespreken. Het Belastingplan van dit jaar staat enkel in het teken van het op orde brengen van de overheidsfinanciën. Het geeft geen richting. Eigenlijk gaat het alle

kanten op: een beetje lastenverlichting voor de hogere inkomens, een beetje lastenverlichting voor de lage inkomens; een beetje vergroening enerzijds, een beetje vergrijzing anderzijds. Ik zal het de staatssecretaris voor deze keer vergeven. Hij heeft immers wel degelijk een plan, maar dat wordt nader uitgewerkt in de brede herziening van het belastingstelsel, waarover straks meer.

Eerst wil ik stilstaan bij 2015. Mijn eerste vraag aan de staatssecretaris gaat over de werkkostenregeling. Hij zal begrijpen dat het voor de GroenLinks-fractie onverteerbaar is dat de gerichte fiscale vrijstelling voor de fiets verdwijnt. Door de gekozen vormgeving van de werkkostenregeling moet de fiets straks gaan concurreren -- het is al vaker gezegd -- met bijvoorbeeld het kerstpakket. In een tijd waarin de noodzaak van schone mobiliteit groter is dan ooit, is deze keuze wat mijn fractie betreft onbegrijpelijk. De fiets is de minst vervuilende en ook nog eens de gezondste manier van vervoeren, een typisch Nederlands fenomeen dat we volop zouden moeten stimuleren. Ik begrijp de wens tot een vereenvoudiging van ons belastingstelsel, maar zolang de staatssecretaris een uitzondering weet te maken voor de laptop, de mobiele telefoon en gereedschap, meen ik dat deze mogelijkheid ook aan de fiets moet worden geboden. Daarom heb ik op dit punt een amendement klaarliggen, dat volgens mij inmiddels is verspreid. Ik hoor graag van de staatssecretaris hoe hij het beoordeelt.

Ik ga verder met de energiebelasting. GroenLinks wil graag dat de vervuiler betaalt en de vergroener wordt beloond. Het is daarom goed om te lezen dat de voorwaarden om in aanmerking te komen voor het verlaagde tarief bij lokaal duurzaam opgewekte energie zijn uitgebreid. Opmerkelijk genoeg is de regeling precies uitgebreid op de twee punten waartoe GroenLinks vorig jaar bij het Belastingplan 2014 amendementen indiende, namelijk dat er ook ondernemers in de vve kunnen zitten en dat de regeling ook voor huurders geldt. Deze twee amendementen werden vorig jaar nog verworpen. Ik ben dan ook erg blij dat de staatssecretaris nu inziet dat deze voorstellen van GroenLinks wel degelijk verstandig waren en nog steeds zijn. Ik hoor echter ook graag waarom hij hierover van mening is veranderd. Wat is er veranderd tussen vorig jaar, toen we het Belastingplan 2014 behandelden, en nu?

De dekking van deze wijziging kan niet op de goedkeuring van GroenLinks rekenen. De staatssecretaris verlaagt de belastingvrije voet in de energiebelasting. Wat mijn fractie betreft is dat onrechtvaardig. Op deze manier betaalt iedereen evenveel extra. De energiebelastingverhoging zou juist over het variabele tarief moeten gaan. Op die manier dragen de grootverbruikers meer bij en loont het meer om zuinig te zijn. Ik heb een amendement in voorbereiding om dit te corrigeren. Ik hoor graag van de staatssecretaris hoe hij daartegenover staat.

Ook met deze wijzigingen zijn we er nog lang niet. De energiebelasting moet wat mijn fractie betreft veel radicaler worden vormgegeven. Het beperken van het energieverbruik is de effectiefste manier om CO²-uitstoot te verminderen. Daarnaast is de energiebelasting nu zo vormgegeven dat de allergrootste vervuilers relatief gezien het allerminste betalen. Deze vormgeving is achterhaald en past niet in het streven naar een duurzame samenleving.

Mijn fractie heeft al eerder aangegeven graag mee te denken over de wijze waarop we het nieuwe stelsel kunnen vormgeven, zeker op het punt van de vergroening. We proberen ook echt mee te denken in de richting die het kabinet daarin aangeeft, bijvoorbeeld met zijn uitspraak dat het stelsel veel simpeler en eenvoudiger moet. Een van de ideeën waaraan je zou kunnen denken, is daarom een vlaktaks voor de energie. Op deze manier wordt het milieuonvriendelijke, degressieve karakter van de energiebelasting tenietgedaan en wordt de uitvoering menigmaal eenvoudiger. Hoe staat de staatssecretaris ertegenover? Is hij bereid om ter voorbereiding van de belastingherziening in kaart te brengen wat de effecten zouden zijn van zo'n vlaktaks voor de energie? Daarbij kunnen wat mij betreft verschillende varianten worden doorgerekend, bijvoorbeeld een variant waarmee de opbrengst wordt beoogd, zodat

die kan worden teruggegeven via lastenverlichting via werkgevers. We kunnen ook kijken naar een variant waarbij de totale inkomsten uit energiebelasting gelijk blijven, maar wel het principe gaat gelden dat de meest vervuilende het meest betaalt.

De heer **Groot** (PvdA): Een vlaktaks energie klinkt mooi en ik begrijp het ook heel goed, want er wordt in het Belastingplan ook een aanzet gegeven om grootverbruikers toch wat meer te laten betalen. Het invoeren van een vlaktaks voor de Nederlandse energie komt echter neer op het met onmiddellijke ingang laten sluiten van Hoogovens, de hele petrochemische industrie, DSM enzovoorts. Het zal bovendien geen milieuwinst opleveren, want die industrie zal naar het buitenland worden verplaatst. Dit meent de heer Klaver toch niet serieus?

De heer **Klaver** (GroenLinks): Het meeste van wat ik zeg, meen ik heel serieus. Er is een groot verschil van mening tussen de PvdA-fractie en mijn fractie. Wij vinden het namelijk wel heel goed om de energiebelasting voor de grootverbruikers te verhogen. Dat hebben wij altijd voorgesteld. Ik opper nu om te bekijken of je er een vlaktaks van zou kunnen maken. Ik vraag om dat door te rekenen, omdat ik de effecten daarvan nu niet geheel kan overzien. Ik ben heel benieuwd of dit een optie kan zijn en ben ook bereid om hierover mee te denken in het kader van de stelselherziening. De heer Groot kan er kritiek op hebben, maar op één punt moet hij mij gelijk geven: het is wel eenvoudig. Ik ben benieuwd naar die effecten en vraag of de staatssecretaris die in kaart kan brengen. Mijn fractie deinst er echter niet voor terug om de belasting voor de grootverbruikers te verhogen.

De heer **Groot** (PvdA): Het lijkt mij goed als zo'n onderzoek er komt. Ik denk dat uit dat onderzoek naar voren komt dat de milieuwinst en ook de gevolgen voor de werkgelegenheid negatief zullen zijn, maar laten wij dit afwachten. Heeft de heer Klaver dit onderzoek al uitgezet? Wie zou dat moeten doen?

De heer **Klaver** (GroenLinks): Ik heb gevraagd of de staatssecretaris dit soort varianten wil doorrekenen, zodat wij daarvan kennis kunnen nemen en een afweging kunnen maken. Ik denk dat de effecten daarvan positief zullen zijn voor het milieu. Wellicht zitten er effecten in voor de werkgelegenheid, maar dat is misschien nog een verschil tussen de fractie van de heer Groot en mijn fractie. Het gaat niet om economische groei op zich. Het gaat erom wat voor economische groei je hebt. Mijn fractie kiest niet voor economische groei doordat er meer vervuiling is of doordat er meer diesel wordt verkocht.

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Je kunt van alles uitzoeken, maar een vlaktaks zal natuurlijk ten koste gaan van grote bedrijven zoals Hoogovens. Hoe ziet de heer Klaver het punt van de werkgelegenheid? Dat vinden wij in de Kamer toch allemaal van belang, dus ik krijg daarop graag een reactie.

De heer **Klaver** (GroenLinks): Het klopt dat de grootverbruiker dan meer zal gaan betalen. Dat vindt mijn fractie al jaren een heel goed idee. Er zullen misschien directe en ook indirecte effecten zijn op de werkgelegenheid, maar ik heb twee redenen om aan te nemen dat het daar uiteindelijk goed mee komt. De eerste reden is het aanpassingsvermogen van grote bedrijven in de energie-intensieve industrie: zij kunnen zich sneller aanpassen dan wij nu denken. De tweede is dat als zij verdwijnen er in andere sectoren van de Nederlandse economie ontwikkelingen zullen plaatshebben. Ik wil niet vasthouden aan alles wat nu bekend is of wat wij nu in Nederland hebben. Ik zie breed ontwikkelingskansen voor de Nederlandse economie.

Mevrouw **Neppérus** (VVD): Er zitten natuurlijk sympathieke gedachten achter over het milieu, watergebruik en energiegebruik, maar ik heb echt zorgen over de werkgelegenheid. Wij maken ons in dit land enorme zorgen over de werkgelegenheid en dan zouden wij zomaar iets doen met een vlaktaks. Ik schrik ervan, maar de heer Klaver niet, begrijp ik.

De heer **Klaver** (GroenLinks): Ik ben blij dat mevrouw Neppérus schrikt. Wat ik zojuist heb ingebracht, is blijkbaar toch radicaal genoeg. Ik tel mijn zegeningen. We zien nu ook al dat Nederland te kampen heeft met een hoge werkloosheid en de crisis niet heeft kunnen ontlopen door het beleid dat we de afgelopen jaren hebben gevoerd. Laten wij gewoon kiezen voor een duurzame strategie. Dat betekent inderdaad dat de grootverbruiker zwaarder wordt belast en dat hij zou kunnen verdwijnen.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Volgens mij kan de heer Van Ojik er gerust over zijn dat dit ten opzichte van de PVV wel een vrij extreem geluid is. Laten we proberen het concreet te maken. Neem een staalfabriek. Ze hebben drie jaar geleden geïnvesteerd in een nieuwe fabriek en ze maken staal. Nu zegt GroenLinks tegen ze: je gaat morgen ineens veel meer energiebelasting betalen en we hebben vertrouwen in jullie aanpassingsvermogen. Wat moet zo'n staalfabriek doen? Die heeft gewoon die machines staan. Dat is keihard spul. Daar hoort een energiecoëfficiënt bij. Daar kun je nog 5% of 6% van afhalen, maar dan houdt het op, want voor de rest staat het er. Dan hebben ze maar één keus: failliet laten gaan -- en dat zal het geval zijn als er een vlaktaks is -- en dan weggaan.

De heer **Klaver** (GroenLinks): Ik heb aangegeven dat het ook mogelijk is dat er daardoor werkgelegenheid verdwijnt. Ik loop daar niet voor weg. Dat kan de consequentie zijn van de keuzes die wij maken. Ik denk dat er ook andere werkgelegenheid voor terug kan komen. De heer Dijkgraaf gaat ervan uit dat we morgen alles in één keer willen invoeren, maar ik heb het nog helemaal niet gehad over de invoeringstermijn. Ik kan mij heel goed voorstellen dat je daar een ruim ingroeipad voor kiest, zodat je bedrijven wel kansen biedt. Dat we zeggen dat we energiebelasting willen verhogen, betekent niet dat we die bedrijven willen straffen, maar dat we bedrijven die energiezuiniger zijn belonen en er een prikkel op zetten om efficiënter produceren ook te laten lonen. Maar dan moet je de bedrijven daar wel de kans toe geven. Dus als je dat volgend jaar heel extreem zou invoeren, dan hoeft dat niet onderzocht te worden, want dan kan ik op een briefje geven wat de effecten zijn. De heer Dijkgraaf kan dat nog beter, maar als je bedrijven een ingroeipad biedt, zal dat juist kansen bieden voor vergroening, duurzaamheid en innovatie.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Dat helpt natuurlijk. Zo'n ingroeipad zal altijd helpen. Ik ben er blij mee dat GroenLinks daarover nadenkt, anders is het gewoon een boete op wat je in het verleden gedaan hebt. Maar dan nog denk ik aan de lange termijn. Laten we de staalindustrie opnieuw als voorbeeld nemen. Die zal dan gegarandeerd verdwijnen uit Nederland, omdat het niet haalbaar is om tegen dergelijke energieprijzen staal te produceren. Datzelfde staal wordt ergens anders geproduceerd, in landen waar het nog slechter is qua regelgeving. Wij importeren dat staal dan in de bouw. De filosofie van GroenLinks is dat het niet erg is dat dit soort bedrijven die harde dingen produceren waar veel energie inzit, weggaan. Nee, we importeren lekker gewoon het vuile spul, als het maar niet in ons land geproduceerd wordt. Het is toch veel beter om ervoor te zorgen dat we een regeling hebben dat het in ons land zo energie-efficiënt mogelijk geproduceerd wordt?

De heer **Klaver** (GroenLinks): Zeker, en ik wil dat het nog energie-efficiënter gaat. Daarom willen wij dat die belasting omhoog gaat, dat er een nog zwaardere prikkel op zit. Maar het feit dat industrie uit Nederland zou kunnen verdwijnen of dat Nederland er in concurrentiepositie op achteruit zou kunnen gaan, is voor mijn fractie nog nooit een overweging geweest om maatregelen in die zin niet te nemen. Je zou ook kunnen zeggen dat het niet toestaan van kinderarbeid ons groeivermogen in de weg staat. Dat doen we ook en in andere landen gebeurt dat nog steeds. Die hebben in die zin een concurrentievoordeel op ons. Ik vind dat een goede maatregel. Je moet als land je eigen morele kompas gebruiken en niet alleen kijken naar wat er in de rest van de wereld gebeurt.

In het kader van de belastingherziening zullen we als parlement ons huiswerk goed op orde moeten hebben. Inzicht in dit soort varianten helpt om straks een afgewogen beslissing te kunnen nemen. Zorgvuldigheid is voor GroenLinks dan ook het allerbelangrijkst. Zoals de heer Koolmees weet, gaat dat altijd hand in hand met snelheid.

De herziening raakt iedereen: werkenden, gepensioneerden, grote bedrijven en kleine zelfstandigen. Daar kunnen we niet lichtvaardig mee omgaan. Tegelijkertijd is er geen ruimte voor onnodige vertraging in het proces. Daarom willen we dat nu al begonnen wordt met het doorrekenen van een aantal beleidsopties. Ik zou dit voorstel in ieder geval willen doen met betrekking tot de Autobrief die we medio 2015 kunnen verwachten. Waarom wordt dit niet de eerste stap in de stelselherziening? Is de staatssecretaris in dat licht bereid, een aantal budgetneutrale varianten met betrekking tot de auto door te laten rekenen, waarin het principe wordt gehanteerd dat we niet bezit belasten maar verbruik wel? Ik denk dan zelf aan een kilometerheffing in combinatie met bijvoorbeeld het afschaffen van de bpm.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Goed idee!

De heer **Klaver** (GroenLinks): Ja, sommige ideeën hebben veel tijd nodig willen ze er echt een keer komen, maar dit zou kunnen. Het heeft namelijk een groot voordeel ... Maar goed, laat ik er niet verder over uitweiden. Er zijn meerdere varianten mogelijk. Is de staatssecretaris bereid, deze varianten te laten onderzoeken of misschien van al die oude onderzoeken nog eens eventjes het stof af te blazen en bekijken of ze geactualiseerd kunnen worden? Is hij bereid om dit mee te nemen in de Autobrief?

Dit weekend was er ophef over de geplande wijziging van de bijtelling van leaseauto's. We hebben zojuist van een prachtig schouwspel mogen genieten. Het is wat mijn fractie betreft een zeer slechte zaak dat hierdoor het verschil tussen de keuze voor zuinig rijden versus vervuילend rijden wordt verkleind. Dat is de verkeerde manier om duurzaam rijden te stimuleren. Wat mij betreft geldt dat ook voor de autobelastingen. De vervuiler betaalt en de vergroener wordt beloond. Is de staatssecretaris bereid om te kijken naar een andere vormgeving, waarbij het verschil in bijtelling tussen nulemissie-auto's en minder zuinige auto's groter wordt dan nu het geval is? Ik krijg hierop graag een reactie.

Ik heb een amendement klaarliggen op een ander punt. Willen we de belastinginkomsten borgen, dan ligt het voor de hand dat we dit doen door vervuילende auto's zwaarder te belasten. In dat licht is het mij een raadsel waarom taxi's een vrijstelling in de bpm en de motorrijtuigenbelasting ontvangen. Zullen we voorstellen dat we deze vrijstelling enkel blijven hanteren voor volledig elektrische taxi's? De opbrengst hiervan wordt benut om de mrb voor nulemissie-auto's voor iedereen op nul te houden. Zo bouwen we niet alleen voor zakelijk verkeer, maar ook voor particulieren prikkels in om elektrisch te gaan rijden. Ik hoor graag hoe de staatssecretaris hier tegenover staat.

Ik ga verder met de geplande belastingherziening. Zoals gezegd, denkt GroenLinks hierover graag mee. Wat GroenLinks betreft gaat de belastingherziening wel om meer dan lagere lasten op arbeid en vereenvoudiging alleen. Zij wil een stelsel waaraan duidelijke waarden ten grondslag liggen en waaruit een duidelijke maatschappijvisie blijkt. Als het aan GroenLinks ligt, wordt er gekozen voor een duurzame en solidaire samenleving. Ik hoop dat we het aandurven om een ambitieus stelsel te ontwerpen, waarin echte keuzes worden gemaakt en we kiezen voor wat wij als land belangrijk en menselijk vinden. We moeten niet blijven wachten tot de rest van de wereld of Europa eens gaat bewegen om dan morrend te volgen. Ik denk hierbij uiteraard aan de aanpak van belastingontwijking. Het is onacceptabel dat de hardwerkende Nederlanders en ons mkb zo zwaar belast worden, terwijl multinationals en hyperrijken de dans blijven ontspringen en via Nederland miljarden aan belasting kunnen ontlopen. Erkent de staatssecretaris het belang van een goede belastingmoraal? Erkent hij dan ook het feit dat de groep multinationals die vrijwel geen belasting betaalt, deze moraal bij anderen ondergraaft? Ik hoop dat de staatssecretaris ophoudt met het zich op dit punt verschuilen achter Europa en de rest van de wereld. Het argument dat we enkel zorgen voor een verplaatsing van het probleem met schade voor ons eigen bedrijfsleven is zwak. Dat doen we wel vaker, maar we moeten niet enkel kiezen voor het meest concurrerende vestigingsklimaat, maar ook voor een maatschappij waarin zekere fatsoensnormen gelden en ethische grenzen worden getrokken. Ik heb het voorbeeld van kinderarbeid al aangehaald. Ik hoop dat de staatssecretaris bereid is om op deze wijze naar ons belastingstelsel te kijken en om niet volgend te zijn ten opzichte van hetgeen de rest van de wereld doet. Dat laatste is namelijk de opbrengst van een gebrek aan lef, gebrek aan visie en een gebrek aan echte keuzes. Ik hoop dat ons nieuwe belastingstelsel precies het tegenovergestelde laat zien.

Afsluitend heb ik een vraag over de haalbaarheidstoets van de Belastingdienst. Zij komt voort uit enige persoonlijke frustratie. Dat zeg ik er eerlijk bij. De maatregelen in onze tegenbegrotingen zijn onderworpen aan haalbaarheidstoetsen. Ik vind dat zeer terecht. Het CPB heeft niet de expertise in huis om die zelf uit te voeren, dus dat heeft aan de Belastingdienst gevraagd wat er al dan niet haalbaar was. Wat bleek? Zelfs de allerkleinste aanpassingen konden pas na 21 maanden, dus bijna twee jaar, worden ingevoerd. Dat het allemaal nog niet op rolletjes loopt bij de Belastingdienst is mij bekend, maar deze invoeringstermijnen maken ons land toch vleugellam? Als we eenmaal een stelsel hebben ontworpen, duurt het nog twee jaar voordat de Belastingdienst de uitvoering aan kan. Of hanteert de Belastingdienst voor oppositiepartijen andere criteria? Daarop heb ik geen zicht, maar het frustreert wel degelijk het proces dat je als oppositiepartij de ruimte hebt om te tonen wat de alternatieven zijn. Wil de staatssecretaris de Belastingdienst opdragen om een lijst te publiceren van invoeringstermijnen van verschillende soorten wijzigingen in de belastingen, dus tariefwijzigingen, schijfwijzigingen, vrijstellingen et cetera? Dan kan de oppositie ervan uitgaan dat de haalbaarheidstoets gelijk is voor iedereen hier in het parlement. Mij lijkt dat dit het proces dat wij het komende jaar met elkaar ingaan, helpt.

De heer **Groot** (PvdA): Het leek mij nogal een aantijging dat de Belastingdienst voor oppositiepartijen andere invoeringstermijnen zou hanteren dan voor regeringspartijen. Ik herken mij daar totaal niet in. Suggereerde de heer Klaver dat echt?

De heer **Klaver** (GroenLinks): Ik suggereerde dat wij terugkregen dat heel veel maatregelen niet konden, terwijl het kabinet een jaar eerder nog vergelijkbare maatregelen had genomen. Dat doet in ieder geval de vraag rijzen op wat voor een manier er wordt gekeken naar wat er al dan niet haalbaar is. Daarom vraag ik om zo'n

lijst. Als ik de indruk laat ontstaan dat de Belastingdienst op dit punt niet integer is, werp ik dat verre van mij. Dat was absoluut niet de bedoeling.

De heer **Groot** (PvdA): Ik stel vast dat het dan zaak is dat de staatssecretaris op dit punt met een duidelijk antwoord komt.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Voorzitter. Voor een laatste spreker is vaak de makke dat er al veel onderwerpen aan bod zijn geweest, maar er zijn nog voldoende punten over waarover ik de staatssecretaris wil bevragen.

Laat ik beginnen met mijn complimenten aan de staatssecretaris. Inderdaad is hij in een best heftige periode binnengekomen en heeft hij uiteindelijk toch een aantal zaken in gang gezet, waaronder een nieuwe discussie over de herziening van het belastingstelsel. Wat dat betreft lijkt dit belastingplan een beetje op de stilte voor de storm, en op een tussenproduct: aan de ene kant vinden we het noodzakelijk dat er dingen worden aangepast, terwijl we aan de andere kant weten dat de echte discussie erover eigenlijk nog goed en wel van start moet gaan. Dat dit "tussenbelastingplan" genoeg politieke stof doet opwaaien, heeft de staatssecretaris volgens mij vanochtend wel gemerkt. Het blijft hier natuurlijk altijd politiek.

Laat ik maar gewoon met de nota van wijziging beginnen. Ik was werkelijk verbaasd toen ik vorige week opeens een nota van wijziging kreeg over de automaatregelen. Ook ik was namelijk in de veronderstelling dat wij die discussie later zouden gaan voeren, in het kader van de grote stelselherziening. De wezenlijke vraag is dus: wat heeft de staatssecretaris bewogen om vorige week te besluiten om deze wijzigingen wel naar de Kamer te sturen? Verder is er de manier waarop dit is gegaan. Ik zei het al in een interruptie: bij een nota van wijziging kunnen wij geen vragen meer stellen, terwijl dit toch een -- laat ik het netjes uitdrukken -- tamelijk explosief onderdeelje van het belastingstelsel is. Was het een bewuste keuze van de staatssecretaris om daar nu opeens mee te komen? Eigenlijk is de grote vraag: wat is hier gebeurd? Waarom heeft de staatssecretaris niet bedacht dat hij dit ook eerder had kunnen doen, of dat hij hier ook een al dan niet separaat traject van kon maken? Ik vraag de staatssecretaris om hier een toelichting op te geven.

In inhoudelijk opzicht zag ik wel een aantal onderdelen waarvan ik dacht: ja, daar kan ik best een eindje in meegaan. Eigenlijk is dat ook het rare van deze discussie. Ik besef wel dat het op een soort ad-hocbeleid kan gaan lijken. De autobranche vraagt om duidelijkheid, maar als zij weet dat dit maar voor een à twee jaar is, vraagt het wel weer veel aanpassingen van haar. Bovendien is het de vraag wat dit met de markt doet. Op basis van de gebrekkige informatie die wij nu hebben -- wij hebben er immers nog bijna geen vragen over kunnen stellen -- is het voor ons lastig om in te schatten of dit de maatregelen zijn die bijdragen aan vergroening en een helderdere structuur, en niet te veel de markt verstoren. Ik vraag de staatssecretaris om zijn visie hierop. Waarom zullen er volgens hem geen problemen komen met deze punten? Bij een aantal van de automaatregelen, bijvoorbeeld die met betrekking tot de lage-emissieauto's, zegt de staatssecretaris dat hij vastzit aan het energieakkoord. Ook wij willen dat graag respecteren, maar in een ander onderdeel van het Belastingplan, namelijk het stuk over de energiebelasting, zitten weer maatregelen die misschien weer in strijd zijn met het energieakkoord, of daarvoor in ieder geval niet ver genoeg gaan. In mijn interruptie van de heer Groot had ik het al over de postcoderoos. In het afgelopen weekend wijdde Nieuwsuur een uitzending aan de energiecoöperaties, die moeizaam van de grond komen, ook omdat er onduidelijkheid bestaat over wat er ten aanzien van hen met de btw moet gebeuren. Als we willen dat die energiecoöperaties echt op gang komen, is het volgens mij goed om juist kritisch te kijken naar alle belemmeringen die we er nu in gestopt hebben. Ik hoop samen met de heer Groot een amendement in te dienen waardoor we wat flexibeler kunnen omgaan met die postcoderoos. Maar ik vraag de staatssecretaris ook hoe de Belastingdienst zal

omgaan met de btw-heffing op de energiecoöperaties. Volgens mij zit daar namelijk nog een groot probleem. De staatssecretaris zegt dat het tijd kost om lokale energiecoöperaties op te richten. Volgens mij kost dit onnodig veel tijd omdat wij heel veel belemmeringen hebben opgeworpen, die wij niet zouden moeten willen als wij echt willen dat dit soort zaken een succes worden. Graag een toelichting van de staatssecretaris hierop.

Ik kom bij de werkkostenregeling; dat is altijd een bron van inspiratie voor de meest -- laat ik ze zo noemen -- "creatieve" voorstellen. Al jaren worden bedrijfsfitness en fietsen op de werkkostenregeling gezet; alle onderdelen komen zo ongeveer wel langs. Ik denk dat het goed is dat de staatssecretaris nu probeert om de twee regelingen te stroomlijnen en dat we helderheid gaan bieden over het kader, maar dan heeft mijn fractie wel vragen ten aanzien van de bedrijfsfiets. De staatssecretaris zegt dat die straks gewoon onder de vrije ruimte kan vallen, dus dat die bedrijfsfiets dan nog steeds mogelijk zal zijn. Dat klopt, maar je krijgt zo wel een soort onderlinge concurrentie op dit onderdeel. Waarom is het volgens de staatssecretaris echt wijs om de vrijstelling op dit punt te laten vallen? We willen graag dat mensen zuinige auto's rijden, maar fietsen is natuurlijk het milieuvriendelijkst. Hoe kunnen we voorkomen dat het in die zin negatieve effecten heeft? Er zijn overigens ook effecten op de werkgelegenheid, waar we ook veel discussie over voeren, zojuist nog. Ik weet dat er in Nederland heel veel fietsen geproduceerd worden. Daar hebben dit soort maatregelen ook effect op. Kan de staatssecretaris daar wat meer duidelijkheid over geven?

In de schriftelijke inbreng had ik de volgende vraag al gesteld, maar ik heb er geen antwoord op gekregen. Steeds meer bedrijven organiseren een soort sociale of maatschappelijke bedrijfsuitjes. Ze gaan bijvoorbeeld bij een gehandicapteninstelling of de plantsoenendienst helpen. Ik denk dat dit heel zinvol is, zeker met het oog op de participatiesamenleving die het kabinet zo graag wil. Drukken we dit soort goede initiatieven niet de grond in, als dat allemaal op de normale manier belast wordt? Ik hoor graag van de staatssecretaris hoe hij met dat soort goede initiatieven wil omgaan binnen de werkkostenregeling. Over de concernregeling sluit ik mij gemakshalve aan bij de vraag die de heer Dijkgraaf heeft gesteld.

In het kader van de afvalstoffenheffing heeft iedereen al gevraagd naar de exportheffing. Wij vinden het ook ongewenst dat de exportheffing ontbreekt. Wij zien te veel ongewenste effecten eruit voortkomen. Ik sluit mij aan bij de vele vragen die zijn gesteld over dit onderwerp.

Bij de gebruikelijkloonregeling vragen wij ons af of nu duidelijk is geworden wat er verstaan moet worden onder de meest vergelijkbare dienstbetrekking. De orthodontisten en tandartsen zijn al genoemd. Gaat dit voorstel nu alle discussies opheffen? Het voorstel suggereert van wel, maar het lijkt mij niet. Hoe voorkomen we dat er toch weer allerlei discussies tussen de belastinginspecteur en de dga gaan plaatsvinden? Is dit de regeling waarmee we de problemen opheffen? Hopelijk kan de staatssecretaris hier wat meer toelichting op geven.

Ik heb nog een paar specifieke vragen. De eerste gaat over een punt dat niet zozeer in het Belastingplan zit, als wel met de fiscaliteit en de wijziging van het beleid te maken heeft. Het gaat om de afdrachtvermindering voor onderwijs en de naheffing die nu vooral in de transportsector plaatsvindt. Ik meen dat een aantal partijen hier al schriftelijke vragen over heeft gesteld. Ik denk dat het goed is dat er snel duidelijkheid over komt, want veel transportondernemingen zijn te goeder trouw met mbo-instellingen in zee gegaan om ervoor te zorgen dat zij hun personeel konden bijscholen. Wat wil je nog liever als overheid? Vervolgens krijgen ze allerlei naheffingen, omdat het toch niet helemaal in orde zou zijn, met name rondom de WVA voor het onderwijs en hoe dit allemaal geregeld was met de onderwijsinstellingen. Ik denk dat we moeten voorkomen dat bedrijven in de

transportsector in de problemen komen. Ik hoop dat de staatssecretaris volgende week al een oplossing kan tonen en dat hij dat straks toezegt.

Een onderdeel in het wetsvoorstel dat ons nogal verbaasde -- en dan druk ik me netjes uit -- is het niet belasten van prijzen die in een casino in het buitenland worden gewonnen. Ik doel op de kansspelbelasting. In Nederland krijg je immers het nettobedrag mee als je in een casino iets gewonnen hebt. Als je in het buitenland iets wint, moet je in Nederland nog kansspelbelasting afdragen. Dat mag niet van Brussel. We kunnen hier een hele boom over opzetten, maar het Hof heeft er een uitspraak over gedaan. Wat schetst echter onze verbazing? Het kabinet heeft de dekking hiervan, een klein bedrag van 3 miljoen euro, uit een wetsvoorstel gehaald dat hier nog niet eens is behandeld, laat staan aangenomen. Ik doel op het wetsvoorstel voor de wet online kansspelen. In de antwoorden van het ministerie op onze vragen staat dat de dekking voor het bedrag dat nu gedeerd wordt, gevonden wordt in die wet. Die wet is echter nog niet aangenomen. Die wet is nog niet eens behandeld en de vraag is überhaupt of die nog aangenomen wordt, wat ons betreft in ieder geval niet. We hadden zo-even een interruptiedebatje over deugdelijke dekking. Welnu, dit vind ik echt niet kunnen. Ik wil graag van de staatssecretaris weten of hij bereid is om die dekking te vinden in bijvoorbeeld de verhoging van de kansspelbelasting. Dat lijkt mij de geëigende plek om het daar te regelen. Ik zie de staatssecretaris nu nee schudden. Ik heb alleen maar de antwoorden opgelezen die hij zelf heeft gegeven in de nota naar aanleiding van het verslag. Dus dan zou hij in de richting van zijn ambtenaren nee moeten schudden. Ik vraag hem in ieder geval om duidelijkheid over deze kwestie te geven, want op deze manier vinden wij het echt niet acceptabel.

Tot slot. De discussie over een nieuw belastingstelsel is pas begonnen. Ook wij zullen daarover meepraten; we hebben onze contouren daarover al neergezet in de vele debatten hiervoor. Wel is mijn fractie van oordeel dat we niet moeten nalaten om de stappen die al gezet kunnen worden, bijvoorbeeld op het terrein van de vergroening en de lasten op arbeid, nu ook daadwerkelijk te zetten.

De **voorzitter**: Hiermee zijn we gekomen aan het eind van de eerste termijn van de zijde van de commissie. Ik schets nog even de vervolgprocedure. Aanstaande donderdag komen er schriftelijke antwoorden van de staatssecretaris. De maandag erop is er weer een wetgevingsoverleg waarin de eerste termijn van de staatssecretaris en de gehele tweede termijn zullen worden gehouden.

Sluiting 16.02 uur.